

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Факультет лінгвістики
Кафедра теорії, практики та перекладу французької мови

«На правах рукопису»
УДК _____

«До захисту допущено»
В.о.завідувача кафедри
_____ Наталя КОСМАЦЬКА
«__» _____ 20__ р.

МАГІСТЕРСЬКА ДИСЕРТАЦІЯ

на здобуття ступеня магістра
зі спеціальності 035 «Філологія»
на тему: «Наукові статті французьких і українських видань у галузі
філології : зіставний аспект»

Виконала: студентка 6 курсу, групи ЛФ-01мп
Тетяна ЛИТВИНОВА _____

Науковий керівник:
канд. філол. наук, доцент КТППФМ Наталя КОСМАЦЬКА _____

Рецензент:
д-р філол.н., проф. Артур ГУДМАНЯН _____

Засвідчую, що у цій дипломній роботі
немає запозичень з праць інших авторів
без відповідних посилань
Студентка _____

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Факультет лінгвістики

Кафедра теорії, практики та перекладу французької мови

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Спеціальність (спеціалізація) – 035 «Філологія»

Освітньо-професійна програма «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о.завідувача кафедри

_____ Наталя КОСМАЦЬКА

«___» _____ 20__р.

ЗАВДАННЯ

на магістерську дисертацію студенту

Литвиновій Тетяні Павлівні

1. Тема роботи «Наукові статті французьких і українських видань у галузі філології : зіставний аспект», керівник роботи Космацька Наталя Валеріївна, доцент кафедри теорії, практики та перекладу французької мови, канд. філол. наук, доцент, затверджена наказом по університету від

«___» _____ 20__р. №

2. Термін подання студентом дисертації 29.11.2021 р.

3. Об'єкт дослідження: наукові статті з філології, опубліковані у франкомовних та україномовних спеціалізованих виданнях.

4. Предмет дослідження: подібні і відмінні структурні, лексико-граматичні і прагматичні характеристики текстів франкомовних та україномовних наукових статей з філології.

5. Перелік завдань, які потрібно розробити: Виявити сучасні лінгвістичні підходи до поняття наукова стаття. Подати класифікації наукових статей. Визначити функції та вимоги до написання наукових статей. Виявити жанрові характеристики наукових статей. Встановити типові помилки та поради з написання наукової статті. Встановити структурні, лексико-семантичні, граматичні та прагматичні особливості текстів франкомовних та україномовних наукових статей у галузі філології. Виявити номенклатуру мовних засобів

реалізації потенціалу тестів наукових статей обох мов. Здійснити аналіз подібних і відмінних характеристик текстів наукових статей.

6. Орієнтований перелік ілюстративного матеріалу: 53 україномовні наукові статті та 59 франкомовних наукових статей.

7. Орієнтований перелік публікацій: тези у матеріалах двох міжнародних конференцій та стаття у фаховому журналі.

8. Дата видачі завдання: 01 жовтня 2020 р.

Календарний план

з/п	Назва етапів виконання дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Подання керівнику теоретичної частини роботи.	01.10.2021р.	
2.	Подання керівнику третього розділу роботи.	29.10.2021р.	
3.	Подання керівнику чернетки всієї роботи.	12.11.2021р.	
4.	Підготовка до друку статті за темою дослідження.	15.11.2021р.	
5.	Подання електронного варіанту роботи на кафедру для перевірки на ознаки плагіату	22.11.2021р.	
6.	Подання готової роботи на кафедру	29.11.2021р.	

Студент

Тетяна ЛИТВИНОВА

Керівник

Наталя КОСМАЦЬКА

РЕФЕРАТ

Дослідження "**Наукові статті французьких і українських видань у галузі філології : зіставний аспект**" має на меті встановити подібні і відмінні характеристики текстів наукових статей французьких та українських видань у галузі філології. Праця складається зі 152 сторінок, з яких 122 сторінки основного тексту і 11 сторінок додатків, містить список використаної літератури, що налічує 41 джерело та списку джерел ілюстративного матеріалу, що налічує 112 джерел. Навчальний матеріал охоплює 112 текстів наукових статей.

Актуальність обраної теми зумовлена збільшенням популярності наукової статті як жанру, зростанням та зосередженням уваги лінгвістів на науковій статті, як на окремому виді наукової публікації, суперечками сучасних лінгвістів про наслідки впливу наукових текстів на реципієнта та інтересом дослідження вимог до написання наукових статей.

Мета роботи полягає у встановленні подібних і відмінних характеристик наукових статей французьких та українських видань у галузі філології шляхом виявлення структурних, лексико-граматичних і прагматичних особливостей.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати низку **завдань**: виявити сучасні підходи до визначення поняття «наукова стаття»; подати класифікації наукових статей; визначити функції та вимоги до написання наукових статей; виявити жанрові характеристики наукових статей; встановити типові помилки та поради з написання наукової статті; встановити структурні, лексико-семантичні, граматичні та прагматичні особливості текстів франкомовних та україномовних наукових статей у галузі філології; виявити номенклатуру мовних засобів реалізації потенціалу тестів наукових статей у зіставлюваних мовах; здійснити аналіз подібних і відмінних характеристик текстів наукових статей обох мов.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що вперше на матеріалі французької та української мов було досліджено структурні і лінгвопрагматичні особливості наукових статей у зіставному аспекті.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що результати,

отримані у ході нашої роботи, можуть бути корисними для перекладачів і мовознавців, які займаються дослідженням текстів наукових статей, для науковців (у сфері копірайтингу, графіки, редагування, журналістики), а також використовуватися для написання рефератів, курсових, магістерських робіт тощо.

Матеріалом дослідження слугували 59 франкомовних та 53 україномовні наукові статі у галузі філології, що були відібрані методом суцільної та серійної вибірок, виокремлені з друкованих та електронних джерел.

Методи дослідження підпорядковано поставленим завданням і спрямовано на реалізацію мети цілісного дослідження предмету та повного аналізу об'єкту роботи. В ході нашої роботи було використано комплекс лінгвістичних методів, зокрема: описовий метод, метод спостереження і порівняння; метод аналізу і синтезу, історичний підхід і системний аналіз.

Апробація результатів дослідження. Основні положення роботи були апробовані на III Міжнародній науково-практичній конференції "Концептуальні шляхи розвитку науки та освіти" (Львів, 29-30.04.2021), а також на II Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю "Актуальні проблеми сучасного перекладознавства" (Черкаси, 31.05.2021).

Публікації. Основні положення та результати дослідження викладено у тезах "Написання наукової статті як ефективного засобу наукової комунікації". Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 2021. С. 54-55., у тезах "Наукова стаття: труднощі і поради з написання". Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Черкаси, 2021. С. 79-81., а також у статті "Структура наукових статей з філології" [16].

Ключові слова: наукові статті з філології, семантична класифікація, подібність, структура, лінгвістичні характеристики, прагматика.

APERÇU

La présente recherche intitulée "Articles scientifiques de revues françaises et ukrainiennes en philologie : un aspect comparatif " vise à analyser les caractéristiques et les particularités du discours des articles scientifiques français et ukrainiens de philologie sous un aspect comparatif. Ce travail comprend 152 pages dont 122 pages de texte principal et 11 pages d'annexes. Il est basé sur 41 sources scientifiques et sur 112 sources de caractère appliqué. Le matériel d'étude porte sur 112 textes des articles scientifiques.

L'actualité de ce mémoire est dûe à la popularité croissante des articles scientifiques en tant que genre, à la croissance et à la concentration des linguistes sur les articles scientifiques en tant que type de publication scientifique, aux différents des linguistes modernes sur l'impact des textes scientifiques sur le destinataire. L'objectif de la recherche consiste à établir des caractéristiques similaires et différentes des textes d'articles scientifiques de publications françaises et ukrainiennes dans le domaine de la philologie en identifiant leurs caractéristiques structurelles, lexicales, grammaticales et pragmatiques.

Les tâches de notre recherche consistent à : présenter les approches modernes de la définition de « article scientifique » ; soumettre des classifications d'articles scientifiques ; déterminer les fonctions et les exigences pour la rédaction d'articles scientifiques ; identifier les caractéristiques de genre des articles scientifiques ; explorer les erreurs courantes et les astuces pour rédiger un article scientifique ; établir les caractéristiques structurelles, lexico-sémantiques, grammaticales et pragmatiques des textes d'articles scientifiques de langue française et ukrainienne dans le domaine de la philologie ; identifier la nomenclature des outils linguistiques pour réaliser le potentiel des tests d'articles scientifiques dans des langues comparées ; faire l'analyse des caractéristiques similaires et différentes des textes d'articles scientifiques dans les deux langues.

Les articles scientifiques de philologie, publiés dans des revues spécialisées françaises et ukrainiennes font **l'objet** de cette recherche.

Le sujet de ce travail consiste à comparer les caractéristiques structurelles, lexico-grammaticales et pragmatiques des articles scientifiques de philologie.

Les méthodes de la réalisation des tâches de cette thèse sont: la méthode descriptive, la méthode d'observation et de comparaison, l'analyse, la synthèse, une approche historique et une analyse systématique.

La nouveauté scientifique de cette thèse consiste en ce que pour la première fois les caractéristiques structurelles et linguo-pragmatiques des articles scientifiques dans un aspect comparatif ont été étudiées à partir des langues française et ukrainienne. La valeur pratique est déterminée par la possibilité d'utiliser les résultats obtenus au cours de travaux des traducteurs, linguistes engagés dans l'étude des articles scientifiques, savants (dans le domaine de la rédaction, du graphisme, de l'édition, du journalisme), ainsi que pour rédiger de résumés, dissertations, mémoires, etc.

L'approbation des résultats obtenus qui forment la base de la recherche, est réalisée sous la forme de synthèse " La rédaction d'un article scientifique comme moyen efficace de communication scientifique" lors de la III Conférence scientifique et pratique internationale. Lviv, 2021. P. 54-55., sous la forme de synthèse "Article scientifique : difficultés et astuces pour la rédaction" lors de la II Conférence scientifique et pratique internationale ukrainienne. Cherkassy, 2021. P. 79-81., ainsi que sous la forme d'article "Structure des articles scientifiques de philologie" [16].

Mots clés : *articles scientifiques de philologie, classification sémantique, similarité, structure, caractéristiques linguistiques, pragmatique.*

ЗМІСТ

Вступ	10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКОВОЇ СТАТТІ.....	14
1.1. Поняття статті та наукової статті у сучасних мовознавчих студіях.....	14
1.2. Класифікація наукових статей.....	19
1.3. Функції наукових статей	23
1.4. Жанрові особливості наукової статті	26
1.5. Вимоги до написання наукових статей.....	31
1.6. Типові помилки у наукових працях	33
1.7. Поради з написання і послідовність роботи над науковою статтею	38
Висновки до розділу 1.....	43
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА І ПРАГМАТИКА ФРАНКОМОВНИХ ТА УКРАЇНОМОВНИХ НАУКОВИХ СТАТЕЙ.....	44
2.1. Структурні характеристики наукової статті.....	44
2.2. Прагматика текстів наукових статей.....	63
Висновки до розділу 2.....	77
РОЗДІЛ 3. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФРАНКОМОВНИХ ТА УКРАЇНОМОВНИХ НАУКОВИХ СТАТЕЙ.....	78
3.1. Лексико-семантичні особливості наукової статті.....	77
3.1.1.Смислова точність та термінологія	78
3.1.2.Класифікація назв статей за семантичною ознакою.....	84
3.1.3.Засоби зв'язності наукового тексту.....	88
3.2. Граматика наукової статті	94
3.2.1.Морфологічні характеристики наукових статей.....	94
3.2.2.Синтаксичні характеристики наукових статей.....	108
Висновки до розділу 3	116
ВИСНОВКИ	118
RÉSUMÉ.....	121
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	123
СПИСОК НАЗВ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ.....	127

СПИСОК НАЗВ ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	128
ДОДАТКИ	142

ВСТУП

Наука на сьогоднішній день вважається основною формою людського пізнання, вона неупинно розвивається, оперуючи різними засобами передачі нових наукових результатів. Її роль неможливо переоцінити, адже на сучасному етапі еволюції знання як ніколи потрібні людині для орієнтації в навколишньому світі. Світ ХХІ століття пропонує різноманітні засоби передачі інформації. Одним з таких засобів виступає наукова стаття як головна форма комунікації фахівців різних галузей та дисциплін. Цей феномен пов'язаний з удосконаленням технологій обміну даними та інформування, що забезпечують прагматичну ефективність оприлюднення результатів дослідження науковця.

Статті є найважливішим і найпоширенішим засобом представлення результатів аналізу події чи проблеми. Будучи тісно пов'язаними з такими науками як соціологія, методологія, політологія, лінгвістика, психологія тощо, вони постійно трансформуються та збагачуються. Так, наприклад, у Франції, як і в Україні, наукова стаття є сталою формою комунікації вчених і залишається провідним жанром наукової взаємодії, що реалізується науковими спільнотами, вченими товариствами тощо.

Дослідженням загальних аспектів мовленнєвих жанрів функціонального наукового стилю займалися такі мовознавці, як М. П. Брандес, Н. М. Разінкіна, І. В. Арнольд, В. Є. Чернявська, М. П. Котюрова, О. А. Баженова. Вони розглядають структурно-семантичні властивості жанрів наукового мовлення, особливості їхньої композиційної побудови, мовні і позамовні ознаки. Часткове висвітлення питань щодо порівняння різних жанрів знаходимо у дослідженнях С. А. Соболева і А. В. Чалбишевої. Науковий стиль детально описаний з філологічної точки зору і варто виділити праці таких знаних науковців і педагогів, як: О. Д. Пономарів, А. П. Коваль, М. С. Зарицький. Нині тему вивчають Л. І. Мацько, О. М. Семиног, Г. О. Денискіна, Л. В. Кравець, К. Городенська. Частково проблематику зазначеної теми вивчення описано в публікаціях Н. М. Вернигори. Особливості наукового тексту висвітлені також у працях В. В. Різуна, Н. В. Зелінської, М. Д. Феллера А. І. Мамалиги та інших.

Проте деякі аспекти наукових статей залишилися поза увагою вчених, зокрема дослідження наукових франкомовних та україномовних наукових статей в порівняльному аспекті, а також їхні мовні особливості та засоби впливу, чому і присвячена наша робота.

Актуальність обраної теми зумовлена збільшенням популярності наукової статті як жанру, зростанням та зосередженням уваги лінгвістів на науковій статті, як на окремому виді наукової публікації, суперечками сучасних лінгвістів про наслідки впливу наукових текстів на реципієнта та інтересом дослідження вимог до написання наукових статей у зіставному аспекті.

Об'єктом дослідження є наукові статті з філології, опубліковані у франкомовних та україномовних спеціалізованих виданнях.

Предметом роботи є подібні і відмінні структурні, лексико-граматичні і прагматичні характеристики текстів франкомовних та україномовних наукових статей з філології.

Мета роботи полягає у встановленні подібних і відмінних характеристик текстів наукових статей французьких та українських видань у галузі філології шляхом виявлення їхніх структурних, лексико-граматичних і прагматичних особливостей.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати низку **завдань**:

- 1) виявити сучасні підходи до визначення поняття «наукова стаття»;
- 2) подати класифікації наукових статей;
- 3) визначити функції та вимоги до написання наукових статей;
- 4) виявити жанрові характеристики наукових статей;
- 5) встановити типові помилки та поради з написання наукової статті;
- 6) встановити структурні, лексико-семантичні, граматичні та прагматичні особливості текстів франкомовних та україномовних наукових статей у галузі філології;
- 7) виявити номенклатуру мовних засобів реалізації потенціалу тестів наукових статей у зіставлюваних мовах;
- 8) здійснити аналіз подібних і відмінних характеристик текстів наукових

статей обох мов.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що вперше на матеріалі французької та української мов було досліджено структурні і лінгвопрагматичні особливості наукових статей у зіставному аспекті.

Теоретичне значення роботи визначається тим, що її результати та висновки є істотним внеском у лінгвопрагматику та теорію мовленнєвих актів, зокрема поглиблене вивчення особливостей впливу текстів наукових статей на реципієнта.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що результати, отримані у ході нашої роботи, можуть бути корисними для перекладачів і мовознавців, які займаються дослідженням текстів наукових статей, для науковців (у сфері копірайтингу, графіки, редагування, журналістики), а також використовуватися для написання рефератів, курсових, магістерських робіт тощо.

Матеріалом дослідження слугували 59 франкомовних та 53 україномовні наукові статі у галузі філології, що були відібрані методом суцільної та серійної вибірок, виокремлені з друкованих та електронних джерел.

Методи дослідження підпорядковано поставленим завданням і спрямовано на реалізацію мети цілісного дослідження предмету та повного аналізу об'єкту роботи. В ході нашої роботи було використано комплекс лінгвістичних методів, зокрема: описовий метод (для систематизації та інтерпретації); із методів емпіричного дослідження – метод спостереження і порівняння; із методів, що використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях дослідження, ми вдалися до аналізу і синтезу (для виявлення вимог та особливостей написання наукових статей); із методів теоретичних досліджень скористалися історичним підходом і системним аналізом (для виявлення факту наявності лінгвістичних особливостей в статтях українських та французьких видань).

Апробація результатів дослідження. Основні положення роботи були апробовані на III Міжнародній науково-практичній конференції

“Концептуальні шляхи розвитку науки та освіти” (Львів, 29-30.04.2021), а також на II Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю "Актуальні проблеми сучасного перекладознавства" (Черкаси, 31.05.2021).

Публікації. Основні положення та результати дослідження викладено у тезах “Написання наукової статті як ефективного засобу наукової комунікації”. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 2021. С. 54-55., у тезах “Наукова стаття: труднощі і поради з написання”. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Черкаси, 2021. С. 79-81., а також у статті “Структура наукових статей з філології” [16].

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, резюме (французькою мовою), списку використаних джерел, списку лексикографічних матеріалів, джерел ілюстративного матеріалу та десяти додатків. Загальний обсяг роботи становить 152 сторінок, з яких 122 сторінки - основний текст.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКОВОЇ СТАТТІ

1.1. Поняття статті та наукової статті у сучасних мовознавчих студіях

На сьогоднішній день статті та реферати є найпоширенішими жанрами реалізації письмового висвітлення результатів наукових досліджень, зважаючи на те, що потреба суспільства в швидкому отриманні об'єктивних і корисних відомостей з різних галузей науки є дуже актуальною. Будучи опублікованими у відомих міжнародних журналах, наукові статті можуть стати причиною появи найбільшого наукового резонансу.

В.Є. Чернявська наголошує на тому, що для текстів наукового дискурсу притаманний принцип первинності і вторинності, який залежить від змісту оприлюдненого наукового висновку. До первинних текстів відносять монографію та статтю, призначення яких полягає в повідомленні первинних наукових даних, зібраних в процесі нещодавніх наукових досліджень, проведених без опори на концепцію цілого тексту. Вторинний науковий текст, наприклад реферат, містить фінальні результати аналітико-синтетичних змін первинного тексту іншого автора [30, с. 39].

Варто зазначити, що питання визначення поняття статті в сучасній лінгвістиці досі залишається дискусійним. Так, у Словнику української мови стаття (*іменник, жіночого роду*) визначається як: 1) Публіцистичний або науковий твір невеликого розміру в журналі, збірнику, газеті тощо. 2) Параграф, самостійний розділ юридичного документа, опису, словника тощо. 3) Розділ у документі або бюджеті, що вказує на назву джерела доходів або пояснення витрат [39, с. 670].

О.В. Крушельницька визначає статтю як основну форму письмової інформації серед спеціалістів однієї або суміжних галузей науки. Авторка виокремлює наукові, науково-методичні, науково-технічні та дискусійні статті [15, с. 176].

В Академічному тлумачному словнику зазначено, що стаття є науковим

або публіцистичним твором переважно невеликого розміру і публікується в збірнику, журналі чи газеті [40].

А.Р. Наринян та В.А. Поздеев трактують статтю як наукову працю об'ємом 10-15 сторінок, опубліковану в періодичному виданні (журналі) та присвячену новому підходу, вирішенню задачі. Така праця вже є усталеною, стійкою та обробленою [18, с. 83].

М.П. Брандес, зі свого боку, розглядає статтю як публікацію, поява якої асоціюється з початковим етапом дослідження конкретної проблеми і є популярним засобом висвітлення саме підходів і напрямків процесу вивчення того чи іншого питання. Вчений вважає, що кількість статей стрімко зростає, зважаючи на об'єм накопичених та оброблених даних [6, с. 75].

У журналістиці поняття “стаття” визначається як “публікація, що аналізує певні процеси, ситуації, явища, а також закономірні зв'язки в їх основі, з метою визначення їх економічної, політичної чи іншої значущості і вибору позицій та стратегій поведінки для підтримання або усунення конкретної ситуації, процесу, явища. Точнішим є розгляд статті як жанру, призначеного передусім аналізувати актуальні, суспільно важливі процеси, ситуації і закономірності, що ними керують” [25].

Завершенням дослідної стадії будь-якого наукового процесу є систематизація і виклад наукових результатів, що включають в себе: докази гіпотез, науковий експеримент, висновки та рекомендації, коригування пропозицій та літературне викладення досліджень [4, с. 337]. В нашій роботі ми розглядатимемо дослідження як наукове пізнання, що має свою структуру і характеризується особливими задачами і цілями методами отримання, а також перевірки нових знань (див. Додаток А, рис. 1.1.) [32, с.12].

Наукові результати значно відрізняються від інших технологічних або технічних рішень. У нашій розвідці ми визначатимемо **наукові результати** як нові знання, які одержують в ході виконання наукових досліджень, можуть мати принципове значення для науки, іншими словами, приймати вигляд законів у природі, суспільстві, називають фундаментальними. Висновки, що можуть бути використані на практиці і мають прикладне значення, називаються прикладними

[1, с. 223]. Їх апробація та оприлюднення здійснюються шляхом написання наукових праць, зокрема монографій, дисертацій, рефератів, рецензій, наукових статей тощо.

Вперше наукову статтю в сучасному розумінні було опубліковано в 1665 році. Відомо, що протягом 350 років розвитку наукової публікації, станом на 2010 рік, було опубліковано понад 50 мільйонів наукових статей [22].

Так, Г.І. Артемчук, В.М. Курило та М.П. Кочерган визначають наукову статтю як найпоширенішу форму публікації наукової продукції в періодичних виданнях, що може бути присвяченою історіографічному огляду розглянутої проблеми або ж конкретним питанням історичних або лінгвістичних досліджень [2, с. 188]. Наукова (науково-технічна) продукція, в свою чергу, є науковим (або) науково-прикладним результатом, призначеним для реалізації [29, с. 215]. В статті, на відміну від тези, окрім узагальнення та висновку, описуються окремі події та явища в ході їх становлення та розвитку, подається науковий апарат [2, с. 188].

За словами мовознавця Т.В. Яхонтової, наукова стаття залишається провідним жанром наукової вербалізації, за допомогою якого фіксується процес ведення поточних розвідок в різних наукових галузях, забезпечується комунікативна взаємодія між науковцями та підвищується загальна науково-інформаційна культура сучасного суспільства. Саме цей вид публікацій характеризується комплексними еволюційними процесами, зважаючи на історію розвитку міжособистісного листування вчених та появи першої публікації у періодичному науковому журналі XVII ст. [35, с. 150].

Вчений О.П. Кириленко зазначає, що наукова стаття є одним з основних видів публікацій, що має у своєму складі проміжні або кінцеві результати проведеного наукового дослідження [10, с. 89].

Такої ж думки дотримується професор і доктор філософських наук А.Є. Конверський, додаючи, що наукова стаття, окрім того, виступає у ролі висвітлення конкретного окремого питання з тієї чи іншої теми дисертації, а також фіксує науковий пріоритет автора та демонструє матеріал як надбання фахівців. Оптимальним обсягом наукової статті є 0,5 авторського аркуша (тобто,

до 12 сторінок друкованого чотирнадцятим шрифтом на комп'ютері тексту з інтервалом 1,5). Автор вважає, що наукові статті мають бути обов'язково опубліковані у виданнях [19, с. 112].

Схожою є позиція доцента Г. М. Чернецової [29], а також вчених А.А. Азаряна та Р.С. Азаряна [1], що трактують наукову статтю як наукове повідомлення невеликого об'єму (близько 8-15 сторінок друкованого тексту з мінімальною кількістю графічного матеріалу), опубліковане в журналі або збірнику праць, що містить матеріали-результати проведених теоретичних або експериментальних досліджень [29, с. 143; 1, с. 137]. Н.М. Краус додає, що наукові журнали поділяються за цільовим призначенням на: науково-теоритичні, науково-практичні і науково-методичні, а наукові видання можуть бути двох груп: науково-дослідними (монографія, автореферат, тези, збірники наукових праць) та джерелознавчими (містять історичні документи, пам'ятки культури і є науковими документальними виданнями) [13, с. 134]

У праці А.Р. Нариняна і В.А. Поздеева зазначено, що науковою статтею вважається саме самостійний твір (праця), що містить нову інформацію, дані. Вона презентує науковий результат розумового процесу, отриманий внаслідок поєднання аналізу, формулювання, структурування та висловлення думок [18, с. 84].

В свою чергу, радянський лінгвіст і професор А.П. Коваль науковою статтею називає наукову працю переважного невеликого розміру, що присвячена конкретній темі і розрахована на коло фахівців, обізнаних у цій темі [11, с. 57].

Мовознавці В.П. Бобилєв, І.І. Іванов та Ю.С. Пройдак [5, с.481] зазначають, що наука стаття є основним видом оперативної інформації щодо результатів проведених досліджень (див. Додаток Б, табл. 2.1.) [13, с. 147].

В.М. Шейком і Н.М. Кушнарєнком було визначено, що науковою статтею є публікація, створена в результаті співпраці її наукових авторів, яка містить опис певного дослідження чи групи досліджень, що пов'язані однією темою. Окрім того, наукові статті є одними з найпоширеніших способів висвітлення (в періодичному науковому журналі або в неперіодичному збірнику наукових

робіт) результатів наукових розвідок [32, с. 288]. Мова такої статті повинна залишатись зрозумілою не лише для обмеженого кола фахівців, але також і для широкого загалу [32, с. 289]. Водночас М.Т. Білуха додає, що наукову статтю варто писати згідно з попередньо написаним планом, розробленим саме її автором, який спирається на проведені ним дослідження [4, с. 342].

Такі науковці як В.Л. Пілюшенко, І.В. Шкрабак та Е.І. Славенко підкреслюють, що, за статистичними даними, саме журнальна наукова стаття є наймасовішим і основним видом друкованої інформації [21, с.138].

Слід додати, що наукова стаття, як і будь-який науковий текст, поєднує в собі такі різновиди текстів як: 1) *оглядовий*, що підсумує огляд літератури з досліджуваного питання з метою надання наукового обґрунтування предмета конкретного дослідження, а також визначення його меж і ступеня нерозкриття його певних складових; 2) *методологічний*, що є описом підходів, принципів, методів, парадигм та інших складових інструментарію обґрунтування і опису особливостей методології дослідження; 3) *емпірико-фактологічний*, що є описом фактологічної бази праці, узагальнення і класифікації фактів; 4) *теоретичний*, що являє собою виклад теоретичної складової предмета дослідження, а також його пояснення з урахуванням сформульованих понять, тенденцій, закономірностей тощо; 5) *пояснювальний*, що включає в себе пояснення (діаграм, схем, таблиць, графіків, планів, формул), примітки тощо; 6) *додатковий*, розміщений в додатках до праці; 7) а також *вторинний*, зокрема анотації, рецензії, огляди, конспекти для розгортання або згортання інформації.

Отже, стаття є науковим чи публіцистичним твором або працею переважно невеликого розміру, що публікується в збірнику, журналі чи газеті, і аналізує певні процеси, ситуації, явища, а також закономірні зв'язки в їх основі, з метою визначення економічної, політичної, галузевої чи іншої значущості. Написання статей є засобом виявлення нового підходу, вирішення задачі, представлення результатів аналізу події чи проблеми. Науковою статтею є наукове повідомлення або праця невеликого розміру, приблизно 8-15 сторінок друкованого тексту, опублікована в спеціалізованому журналі або збірнику наукових праць, присвячена конкретній темі і розрахована на коло фахівців,

обізнаних у цій темі. Наукова стаття поєднує в собі такі різновиди текстів як оглядовий, методологічний, емпірико-фактологічний, теоретичний, пояснювальний, додатковий, вторинний, містить матеріали, отримані в результаті проведених теоретичних чи експериментальних досліджень. Вивчивши різні визначення досліджуваного явища, ми дотримуємося точки зору професора А.Є. Конверського, який зазначає, що наукова стаття є одним з основних видів публікацій, що має у своєму складі проміжні або кінцеві результати проведеного наукового дослідження, висвітлює окремі питання з тієї чи іншої теми наукового пошуку, фіксує науковий пріоритет автора та демонструє матеріал як надбання фахівців.

1.2. Класифікація наукових статей

Оскільки науковий текст виконує різні функції та може мати вагоме значення для отримання нових знань та результатів наукових досліджень, що проводяться у різних галузях людської діяльності, наукові статті класифікують за різними критеріями. Вияв специфіки та розрізнявальних особливостей статей виявлятиметься в залежності від добору і використання засобів мови усіх рівнів, що підпорядковані меті та завданню, змісту повідомлення, суспільній сфері, і безумовно, пов'язані з різновидами статей.

За типологією Г.В. Колшанського наукові статті варто поділяти на такі типи: *повідомлювальні*, ті, що містять інформацію про отримані результати дослідження; *оглядові*, що являють собою аналіз явищ, подій, їх зіставлення, а також виявлення найвагоміших напрямів розвитку науки, *аналітичні*, в яких репрезентативні факти проаналізовані всебічно, що сприяє вирішенню наукових проблем; і *дискусійні*, тобто такі, в яких оприлюднюються спірні питання [12, с. 127].

На думку О.С. Троянської жанр наукової статті потрібно диференціювати за різновидами: 1) *стаття* (англійською *article*), що є коротким повідомленням про результати ДКР і НДР; 2) *власне наукова стаття* (англійською *original research*) або ж *науково-технічна стаття* (англійською *scientific and technical*

article), що містить досить детальний виклад основних результатів праці; 3) *передова стаття* (англійською *leading article*), що охоплює лише загальні питання наукового творчого процесу; 4) *науково-публіцистична стаття* (англійською *scientific journal article*); 5) *історико-наукова оглядова стаття* (англійською *historical research*); 6) *дискусійна або ж полемічна стаття* (англійською *discussion article*); 7) *рекламна стаття* (англійською *advertising article*) [26, с. 18].

Т.В. Яхонтова звертає увагу безпосередньо на внутрішньо-жанрове різноманіття наукової статті і, за **рівнем частотності використання**, виділяє п'ять субжанрів: 1) *стаття*, що звітує про конкретне дослідження і є різновидом “класичних” природничих науково-експериментальних статей (англійською *research report*), для якої характерна стандартизована внутрішня організація, що частково вплинуло на формування ядерних, більших за обсягом жанрів наукової літератури (монографії, дисертації); 2) *суто теоретична стаття* (англійською *theoretical article*), спрямована на обговорення висунутих концептуальних проблем, що передусім стосуються гуманітарних наук, шляхом введення логічних аргументів; 3) *оглядова стаття* (англійською *review article*); 4) *полемічна стаття* (англійською *discussion article*); 5) *коротка стаття-повідомлення* (англійською *brief report*) [35, с. 115].

Внутрішнє різноманіття жанру наукової статті впорядковане також за такими критеріями: за **ступенем складності** (*інформаційна стаття з конкретного питання, стаття-есе (case studies)*), за **характером викладу** (*редакційна, проблемно-аналітична тощо*), за **комунікативним завданням та структурною композицією** (*науково-публіцистична, рекламна (англійською *scientific journal article, advertising article*)*). У лінгвістичних колах все частіше увага звертається на появу абсолютно нових субжанрів, таких як *стаття-інтерв'ю, стаття “обговорення за круглим столом”, стаття-доповідь* (англійською *project report*), *стаття-аналіз конкретного випадку* (англійською *case studies*) [7; 9; 26; 34].

Декілька різновидів наукових статей також запропоновано авторами у «Стилістичному енциклопедичному словнику російської мови», які згадують також про *проблемно-постановну* та *науково-популярну* наукові статті [41, с. 60].

Варто додати також декілька слів про позицію мовознавця О.О. Тетричного. Автор розглядає статті стилю масової інформації, і, зазначає, що саме такі статті на сьогоднішній день є порівняно стабільними формами реалізації жанру статті у пресі, виокремлює такі основні їх види: *практико-аналітична, загальнодослідницька, полемічна* [25].

Кожна наукова стаття призначена розгляду та вивченню конкретної або загальної наукової проблеми, дилеми або парадигми, саме тому **за відношенням до проблеми**, наукові статті можуть бути *оглядовими*, в яких подана характеристика стану та перспектив наукового дослідження тієї або іншої проблемної області для визначення проблемних полів та перспективних напрямків; *проблемними* або *постановчими*, в яких подано всебічний опис проблем, що не існували в науці, не розглядалися раніше науковцями або не мали різнопланового осмислення; *методологічними*, що дають обґрунтування методології пошуку вирішення проблеми; *такими, що вирішують* проблему і являють собою конкретний варіант авторського бачення вирішення сформульованої наукової проблеми.

Не дивлячись на те, що наукова стаття вимагає чіткої побудови тексту, **за структурою** стаття може бути *неструктурованою*, в якій відсутні окремі підзаголовки, а також *структурованою* – з окремими підзаголовками, найчастіше відповідно до логіки викладу наукового дослідження або етапів презентації найважливіших складових.

Варто підкреслити важливість наукової новизни таких статей, що формує нове наукове рішення, положення, запропоновані безпосередньо автором. Формулювання наукової новизни вказує на відмінність отриманого “продукту” від відомих раніше, описує ступінь наявності “нового” в роботі [18, с. 82]. **За новизною** наукова стаття буває *новаторською*, яка презентує принципово нові наукові результати і *розвиваючою*, яка пропонує альтернативні варіанти вирішення окремих складових наукової проблеми.

Роль та участь автора у написанні впливає на хід дослідження та розвиток наукової ідеї, оскільки саме його вибір методів та рішень задає напрям та визначає специфіку отриманих висновків. **За роллю атестації автора**, науковці виокремлюють *спеціальну* статтю, що задовольняє дотримання чітко визначених вимог, друкується в спеціальних виданнях, враховується під час захисту дисертації; та *звичайну статтю*, що створюється лише як засіб просування вченого в науковому співтоваристві.

Статті можуть розрізняти в залежності від їх змісту. За таким критерієм описують чотири види статей: *власне наукова* стаття з викладом основних результатів; *науково-популярна* стаття з орієнтацією на аудиторію читачів, серед яких можуть бути непрофесіонали; *науково-навчальна* та *науково-методична статті* з оглядом інструментів, процесів, методів досягнення результату, і з практичним викладом закономірностей, досліджених об'єктів, методів їх застосування у ході практичної діяльності; й *науково-публіцистична* стаття, що загалом присвячена проблемам, актуальним для наукової спільноти [29, с. 143]. **За галузевим призначенням** наукова стаття може бути *літературознавчою, мовознавчою, історичною, психологічною, педагогічною* тощо; **за кількістю авторів:** *одноосібною* (єдиний автор) та *колективною* (декілька авторів); **за науковим завданням:** *теоретичною*, що для автора є засобом презентації результатів теоретичних пошуків невирішеної проблеми; *прикладною* (тобто практичною), текст якої присвячено практичному досвіду і науковому експерименту; та *емпіричною*, що передбачає використання таких методів як спостереження, експеримент, оцінка, дослід. **За способом розкриття:** *первинна* наукова стаття, що є описом висновків оригінального дослідження, містить істотну інформацію про проведене дослідження, завдяки якій інші науковці мають можливість оцінити роботу, відтворити експеримент, оцінити міркування, висновки; та *оглядова* наукова стаття, що є продуктом розгляду вже опублікованих наукових статей, пов'язаних однією темою, і призначена для аналізу, узагальнення, підсумовування, оцінки або синтезу інших праць. Доволі часто в наукових статтях поєднуються два типи текстів, що включають в себе оглядову і оригінальну інформацію. **За обсягом інформації**

наукові статті бувають *повноформатними*, головною метою яких виступає інформування вчених про останні новинки наукового світу (сучасні розробки), обсяг становить в середньому 8-12 сторінок друкованого тексту, а публікують такі статті в основному здобувачі наукових ступенів (кандидата/доктора філософії, доктора наук) або студенти, що прагнуть отримати магістерський ступінь; *короткими повідомленнями*, обсяг яких становить до 6 сторінок, і що пишуться для оприлюднення особистого досвіду, результатів експерименту, розробок в науковій проблемі; *гіпотезами*, що зазвичай не містять практичного підтвердження і є більшою мірою роздумами, думками щодо певної проблеми чи припущення; а також *науковими ідеями*, що являють собою найменші статті (приблизно пів сторінки друкованого тексту), в яких автор презентує широкому загалу свою ідею, чекає підтримки, похвали або ж критики.

Отже, в основу класифікації наукових статей покладено такі критерії як відношення до проблеми, структура, новизна, роль атестації автора, галузеве призначення, кількість авторів, наукове завдання, спосіб розкриття, обсяг інформації тощо, згідно з якими виокремлюють різні види наукових статей, зокрема передові, оглядові, аналітичні, теоретичні, прикладні, повноформатні, дискусійні, науково-технічні тощо.

1.3. Функції наукових статей

Наукова стаття, як і кожна наукова праця, виконує певні функції, які можуть бути специфічними, іншим словами, властивими лише науковим статтям, або ж характерними і для інших каналів наукової комунікації.

Текст наукової статті виконує загальні функції і його поява водночас:

- оприлюднює результати наукової та дослідницької діяльності;
- передає знання наступним поколіннями групам читачів;
- стимулює подальні наукові дослідження у зазначеній проблематиці;
- закріплює результати наукового пізнання;
- підсумовує результати теоретичного чи експериментального дослідження одного вченого/групи вчених;

- сприяє встановленню значимості та пріоритетного статусу автора серед наукових статей подібної тематики;
- свідчить про персональний внесок дослідника в розробку та розв'язання наукової проблеми;
- підтверджує доцільність та достовірність кінцевих результатів і висновків, наукового рівня та новизни здійсненої роботи, оскільки ставши загальнодоступною, публікація стане об'єктом оцінки та вивчення широкого кола читачів наукової спільноти;
- підтверджує факт апробації та практичного використання висновків;
- відображає основний зміст, науковий рівень та новизну дослідження;
- забезпечує суспільство первинною об'єктивною науковою інформацією, повідомляє про появу нового академічного знання та передає його у всезагальне користування [13, с.133].

Нові знання є результатом фундаментальних досліджень. Їх ефективність залежить від кількості нових наукових засобів, запропонованих методів, наявності експериментального підтвердження наукового дослідження. Варто зазначити, що в нашій розвідці ми орієнтуватимемось на визначення О.В. Крушельницької, що розглядає *наукове дослідження* не як довільну процедуру, а як серію послідовних операцій, що органічно пов'язані єдиною метою, зокрема необхідністю отримання найбільш надійних та вірогідних даних про досліджувані процес чи явище [15, с. 143].

Оскільки наука є невід'ємним чинником саме практичного способу освоєння світу і силою, що постійно змінює різні види людської діяльності, її основним змістом є *теорія*, іншими словами, *система знань*, яка є формою свідомості суспільства і інтелектуальних досягнень людини, а також *суспільна роль* в рамках практичного використання рекомендацій та знань з метою виробництва життєво необхідних благ. Саме тому в сучасному світі наука виконує конкретні важливі функції : 1) *пізнавальну* (задовольняє потреби людини у пізнанні законів суспільства та природи); 2) *культурно-виховну* (впливає на розвиток культур, гуманізацію процесу виховання та формування

людини “нового покоління”; 3) *практично-діючу* (удосконалює виробництво, спрощує системи суспільних відносин [21, с. 8].

Білуха М.Т. вважає, що знання, отримані в ході створення наукової статті, також можна застосовувати та реалізовувати на практиці, адже вони, в свою чергу, виконують певні функції, зокрема *пізнавальну*, будучи нематеріальними інтелектуальними цінностями у вигляді теорій, гіпотез, прогнозів тощо; *продуктивну*, що виражається у перетворенні наукових знань у засіб рушійної сили розвитку суспільства та науки; *науково-технічну*, яка є відображенням приросту нових наукових знань, корисних для розвитку науки та техніки у найблищому майбутньому, а також *соціальну* функцію поліпшення життєдіяльності, розвитку охорони здоров'я, науки, освіти, культури, екологічних умов тощо [4, с. 376-377].

До спеціальних функцій наукової статті відносять дослідницьку, презентаційну, оцінну та комунікативну. Оскільки науковий дискурс як і інші дискурси побудований ієрархічно, на кожному з ярусів ієрархії (в рамках теорії риторичної структури) застосовуються риторичні відношення, що поділяються на дві групи: об'єктивні (описують стан справ у реальному світі) та презентаційні (описуються події у дискурсі, впливаючи на читача) [37, с. 243-250]. *Презентаційна* функція характеризує апробацію результатів наукових досліджень. З її допомогою можливо розпізнати автора праці в науковому товаристві, визначити його творчий доробок та внесок в розвиток наукової галузі, а також оприлюднити дослідницьку та експериментальну діяльність учених. В свою чергу *дослідницька* функція є не менш важливою. Вона полягає у поданні змісту кінцевих результатів шляхом висвітлення висновків наукового аналізу. *Оцінна* (або *оцінювальна*) функція полягає в міркуванні та оцінці автора, який висловлює свою об'єктивну думку з приводу стану досліджуваного процесу чи явища, аналізує наслідки його впливу на зміну людської діяльності та різні галузі суспільного життя. Однією з найважливіших функцій є *комунікативна* (або *комунікаційна*), адже оприлюднений продукт плідної роботи вченого стає предметом дискусій та критичного обміну думками у

науковій спільноті. Таким чином, стаття є засобом спілкування дослідників (див. Додаток В, табл. 2.2.) [10, с. 81].

Отже, наукова стаття відіграє важливу роль у формулюванні, оприлюдненні та практичній реалізації нових наукових знань, одночасно виконує пізнавальну, культурно-виховну, практично-діючу, продуктивну, науково-технічну, соціальну, презентаційну, дослідницьку, оцінну, комунікативну функції та впливає на неперервний розвиток науки.

1.4. Жанрові особливості наукової статті

Науковий стиль, на сьогоднішній день, можливо реалізувати у багатьох жанрах наукового мовлення (їх більше 50), в таких як *дисертація, монографія, стаття, доповідь, реферат, тези, анотація, навчальні посібники, довідники, відгук, рецензія, патент* та в багатьох інших. Кожен з цих жанрів відрізняється певними особливостями, що досить суттєво впливають як на композицію, так і на мову оформлення тексту.

В ході вивчення мовленнєвих жанрів функціонального наукового стилю французької мови було виявлено, що лінгвісти найактивніше беруть до уваги їх змістовні, а також формальні характеристики. За наявності різних змістовних характеристик особливу значимість має високий рівень інформативності відповідних текстів, а також логічність викладу та ясність. Якщо мова йде про мовні особливості жанрів наукового функціонального стилю, до них варто віднести: використання спеціальної і книжної лексики, тенденція до вживання складних синтаксичних конструкцій, переважна більшість нейтральних зворотів в порівнянні з відповідними експресивними зворотами [6, с. 187–188]. Такі риси характеризують значну частину жанрів наукового функціонального стилю, однак питання відмінностей одного жанру від іншого на рівні наукових текстів залишається недостатньо розкритим.

Стаття є жанром стилю наукового і стилю масової інформації.

У стилі масової інформації стаття є одним із основних традиційних жанрів активного функціонування та розвитку відповідно до вимог сучасного

суспільства. Проте, спостерігається тенденція до називання “статтею” будь-якої публікації. За припущенням О.О. Тертичного, таке явище пов’язано з тим, що слово “стаття” з’явилося від латинського слова “articulus”, яке означає: “член”, “суглоб”, “частина від цілого”. Зважаючи на це, зрозуміло чому в журналістиці може називатися “статтею” будь-яка окрема публікація, що, наприклад, є частиною тексту певного газетного номера. Окрім того, не випадковим є той факт, що численні публікації різних жанрів також називають статтями, за винятком коротких повідомлень [25]. Можна припустити, що мова йде про незнання жанрів, нерозуміння їх специфіки та невміння створювати тексти. В цій ситуації значно простіше будь-що написане назвати статтею, оскільки стаття впродовж всієї еволюції стилю масової інформації залишається основним жанром.

У стилістичному енциклопедичному словнику російської мови запропоновано визначати статтю як аналітичний жанр. Основними стилістичними ознаками цього жанру є логізованість викладу та розмірковування, що прослідковуються від головної тези до її обґрунтування через використання низки проміжних тез, їх аргументацією або ж, іншими словами, “від засновків до висновків”, також за наявності другорядних тез та їх аргументів [41, с. 83-84]. Таким чином, використовуються певні мовні засоби, з метою оформлення результатів процесу аналітичної діяльності автора, що розкриває закономірності еволюції явища, причини і наслідки його появи, його значення для поточного життя суспільства [36].

Основною ознакою визначення специфіки статті як жанру є її аналітичність. До того ж, показовим маркером є поширення та її оприлюднення в періодичних виданнях. Другим аспектом, що об’єднує статі як наукові, так і медійні, вважається логізованість викладу тексту. Варто додати, що визначальними для статті як для структурного компоненту інших жанрів (таких як кодекс, закон та інші) вважаються аналітичність і логізованість. До переліку статей, цікавих для вивчення належать науково-популярні, науково-публіцистичні, полемічні та рекламні, з погляду на сучасні тенденції розвитку обох стилів, в яких постійно функціонують мовні засоби майже всіх рівнів, що

виконують функцію впливу, або інформаційні засоби популяризації, що активно підпорядковуються правилам аналітичності та логізованості оформлення даних.

Відомо, що саме об'єктивний стан постійного розвитку кожного стилю стає причиною формування внутрішньостильової структуризації як процесу комунікативних варіативностей та спеціалізації, що реалізуються у жанрах. В нашій роботі ми спиратимемося на визначення Л.В. Шулінової. Авторка розглядає жанр як динамічну модель конструювання текстів, яка була сформована в процесі активної мовної практики й закріплена традицією, зумовленою комунікативними настановами та метою, що формують і структурують стильову специфіку, а також взаємозв'язок мовних засобів та одиниць усіх рівнів [33, с. 83].

Міжстильовими жанрами вважаються ті, що мають здатність зберігати головні структурно-системні характеристики жанру, але використовуються у різноманітних стилях і реалізують основні функції, притаманні відповідному стильовому різновиду мови. До таких жанрів належать: стаття, огляд, рецензія, коментар, звіт тощо.

Диференціація цих жанрів є критично важливою для реалізації можливості створення наукового опису, встановлення особливостей, розуміння способів організації інформації відповідно до мети, систематизації, зіставлення, проведення дослідження, спеціалізації мовних засобів і виявлення комунікативних настанов. Актуальним таке виокремлення стало особливо останнім часом завдяки розвитку й удосконаленню способів отримання, обміну інформацією, і як наслідок, завдяки розширенню меж потреби в комунікації та технічних можливостей (розвиток бюрократичної сфери в суспільстві, новітні носії інформації та електронні засоби, рекламування ідей та популяризація, розповсюдження поглядів окремих особистостей, демонстрація наукових здобутків для їх подальшого застосування).

За ієрархією жанрів, розробленою О.С. Троянською для наукового стилю, доцільно виокремлюють ядрові (що є провідними різновидами домінуючими за обсягом серед загальної кількості публікацій); периферійні (які є жанровими різновидами, менші за обсягом у порівнянні з іншими текстами, з менш

вираженими лінгвістичними характеристиками); пограничні (зокрема жанрові різновиди, схожі на інші жанри наукової літератури чи навіть на жанри інших функціональних стилів) [27, с. 26-28]. Таку диференціацію доцільно застосовувати до всіх стилів. В обох стилях (науковому і масової інформації) стаття належить як до ядрових (класична стаття), так і до пограничних (науково-публіцистична, науково-популярна, рекламна, оглядова тощо).

Т.В. Яхонтова вважає, що наукова стаття саме зараз є найуживанішим жанром оприлюднення як теоретичного, так і емпіричного наукових знань, без яких неможливо уявити розвиток науки у майбутньому [35, с. 150].

Жанри наукових статей, за типологією О.С. Троянської, розмежовують на периферійні, ядерні та пограничні в залежності від частотності їх використання у науковому дискурсі, значущості та ступеню вираження певних лінгвістичних ознак, що характеризують функціональний стиль наукової прози, серед яких композиційна і лексична стереотипність, а також логічність послідовності викладу думок [41, с. 58]. Безсумнівно, наукова стаття є одним з ядерних жанрів, засобом “номер один” у представленні напрацювань з різноманітних наукових дисциплін. Вона має невеликий текстовий обсяг, налічує низку мовних конвенцій та відрізняється наявністю усталеної структурно-сислової організації, яка демонструє динамічність процесу наукового пізнання, адже її автор описує проблемну ситуацію, формулює гіпотези, обґрунтовує методики дослідження, презентує докази гіпотези, обговорює та наводить висновки.

Наукова стаття є первинним жанром за ознакою первинності/вторинності, оскільки в ході її створення автор чітко виконує поставлені комунікативні завдання, наприклад, наводить інформацію нового наукового змісту, аргументує, переконуючи читачів і колег-науковців в цінності та істинності одержаних результатів дослідження, закріплює свій авторитет і поширює нові знання серед наукової спільноти [41, с. 57].

Вимоги журналів, передусім щодо риторики, обсягу і зовнішнього оформлення текстів (наприклад, наявність інтертекстуальних посилань або метадискурсивних маркерів), в яких друкуються наукові статті є одним із чинників стабілізації їх жанрових конвенцій. Водночас, наукова стаття належить

до списку “нежорстких” жанрів, які продовжують активно еволюціонувати і варіюються у широких межах за композиційною будовою і за мовними рисами [17; 26].

Безумовно, однією з вагомих причин варіативності наукової статті є активний технологічний прогрес, результатом якого, з одного боку, виступає потреба в інтенсифікації наукової комунікації, а з іншого боку, випадає можливість публікувати статтю в абсолютно різних журналах, в тому числі і в електронних. Така тенденція поступово розмиває чіткість “кордонів” цього жанру і породжує підстави для появи внутрішньої стратифікації.

Варто зауважити, що вагомим чинником, який збільшує варіативність ознак жанру наукової статті виступає специфіка галузі знань, у якій автор-науковець займається наукою та працює. Цей фактор має суттєвий вплив на вибір стратегій аргументації. Аргументація статті найчастіше складається з двох етапів (див. Додаток Г, табл. 2.3.) [28, с. 274-277] і може також бути відображеною в анотації, що формується за певною схемою і забезпечує послідовність викладу інформації у статті [36, с. 109]. Оскільки процес написання є індивідуальним, автор може навмисно відхилитися від стандартного уявлення про будову та мовні засоби, притаманні науковій статті, з метою привернення уваги до своєї роботи, за умов конкуренції на науковому ринку. Перспективним напрямом у сучасній лінгвістичній генології виявляється саме дослідження сили впливу прагматики спілкування вчених на канони жанру наукової статті.

Отже, питання функціонування і розвитку жанру статті як одного з міжстильових залишається комплексним та до кінця не вирішеним. Тенденція до уніфікації цього жанру та його ототожнення з будь-якими публікаціями є непродуктивними і призводять до нівелювання стилю автора, унеможливаючи розвиток цього жанру. Наукова стаття є первинним “нежорстким” жанром, що продовжує активно еволюціонувати і варіюється за композиційною будовою і за мовними рисами, а також є одним з ядерних жанрів, тобто найпоширенішим засобом оприлюднення напрацювань з різноманітних наукових дисциплін. Диференціація цього жанру характеризується високим рівнем інформативності текстів, ясністю, логізованістю викладу та аналітичністю.

1.5. Вимоги до написання наукових статей

Успішне написання наукової праці, що включає в себе всі етапи роботи, залежить безпосередньо від конкретних чи методологічних вимог (методики написання). Вимоги до написання наукових статей можна поділити на *загальні, особливі, вимоги до змісту, вимоги до обсягу і вимоги до оформлення*.

Наприклад, Г.І. Артемчук, В.М. Курило і М.П. Кочерган вважають, що головними загальними вимогами є такі: 1) кожному, хто має намір писати наукову роботу або вже приступив до її написання слід спершу оволодіти існуючими загальновідомими науковими поняттями; 2) потрібно давати лише точний опис виявлених даних, фактів, подій або явищ, застосовуючи загальноприйнятту наукову термінологію; 3) слід навчитися добирати споріднені факти за їх істотною ознакою; 4) варто оволодіти технікою групування фактів, явищ чи подій, відповідно до загальнонаукових правил, а також вмінням їх аналізувати, виявляючи загальне та одиничне, істотне та другорядне; 5) у ході написання роботи важливо порівнювати події, факти, знаходячи між ними спільні та відмінні, випадкові та закономірні дані; 6) потрібно мати знання щодо формування доказів або спростувань; зважаючи на наукові дані та висновки, отримані в результаті проведеного дослідження, розвивати вміння прийняття участі у наукових дискусіях; 7) варто оволодіти мистецтвом передбачення розвитку ситуації, можливих змін подій або явищ, орієнтуючись на історичний досвід, сучасні тенденції, аналіз початкових даних та висновків, отриманих в ході дослідження обраного питання; 8) важливо вміти теоретично узагальнювати інформацію; створювати концепцію досліджуваної проблеми, спираючись на власне дослідження, а також на висновки робіт попередників [2, с. 192].

Особливі вимоги є невід'ємною складовою роботи над науковою статтею. Серед них виокремлюють новизну, актуальність, практичне і наукове значення, вірогідність, точність і однозначність трактування.

Автор майбутньої наукової статті повинен дізнатися, чи є тема пошуково-

дослідницької праці посилюючою для написання, перспективною для проведення подальших робіт в цьому напрямку, забезпеченою достатньою кількістю відповідного первинного матеріалу, а також цікавою для самого дослідника (що стимулюватиме ініціативу пошуку).

Актуальність досліджуваного питання полягає в його важливості у науці і практиці на даний момент (як з практичної так і з теоретичної точок зору).

Новизна наукового результату визначається інформацією, що була вперше отримана, розроблена, розвинена.

Наукове значення виражається появою висновків, які будуть корисними для подальшого розвитку міжгалузевих наук та науки в цілому.

Практичне значення являє собою використання отриманих результатів безпосередньо на практиці. В деяких випадках, під *практичним значенням* мається на увазі і виробнича діяльність людини у більш широкому значенні.

Вірогідність наукового внеску полягає у: 1) конкретному використанні математичних моделей у ході дослідження явищ; 2) точності проведення математичного викладення і точності розрахунків; 3) повторюваності результатів у проведенні експериментальних досліджень; 4) тому, що стара теорія є окремим випадком у визначенні нової теорії; 5) однозначності трактування [1, с. 137].

Вимоги до змісту включають в себе: *відповідність статті тематиці наукового журналу; високий науковий рівень матеріалу і його стиль викладу* (логічність, інформаційність, членованість, комунікативність, діалогічність, проблемність, насиченість, зрозумілість, лаконічність, завершеність, гіпотетичність, цілісність, точність); *наявність обов'язкових структурних елементів; наукову новизну, що характеризується раціональністю, достовірністю, обґрунтованістю, несуперечливістю тощо.*

Важливо брати до уваги і вимоги до обсягу роботи, зокрема: *загальний обсяг статті*, який складається з відомостей про автора, назви праці, ключових слів, тексту, бібліографії і має бути 12-20 сторінок; *загальний обсяг рецензії* об'ємом до 5 сторінок. Наукові результати мають бути апробовані, а також опубліковані у спеціальному науковому виданні. Оскільки ці результати будуть

висвітлені у науковій праці, їх слід також рецензувати перед публікацією.

Вимоги до оформлення висуваються конкретним науковим виданням. Так, наприклад, наукова стаття може подаватися українською або англійською мовою. Текст роботи має друкуватися у редакторі *MS Word* (формат rtf або doc), з форматом сторінки *A4* (21 см на 29,7 см), з книжковою орієнтацією сторінки з вирівнюванням по ширині з відступом від лівого краю 1,25 мм, верхнє і нижнє поля – 2 см, праве – 1 см, ліве – 3 см, шрифт *Times Mew Roman*, розмір шрифту – 14, міжрядковий інтервал – 1,5, без переносів та макросів.

Окрім того, доцільно поділяти текст на абзаци, на частини, починати з нового рядка. Правильний поділ залежить полегшить читання і засвоєння змісту. Оскільки кожен з абзців містить самостійну думку (одне чи декілька речень), саме зміст написаного є критерієм такої розбивки.

Дотримуючись цих вимог, науковець володітиме методикою написання наукової статті, завдяки чому зможе створити цікаву наукову працю, яка згодом буде корисною для аналізу та розвитку лінгвістичних наук.

Отже, дотримання вимог до написання наукової статті є обов'язковою складовою процесу її написання і залежать від наукового видання, в якому публікуватиметься праця. Вони поділяються на загальні, особливі, вимоги до змісту, вимоги до обсягу і вимоги до оформлення, до яких відносять актуальність, новизну, наукове і практичне значення, вірогідність, володіння загальновідомими науковими поняттями, надання точного опису виявлених фактів, застосування наукової термінології, володіння технікою групування явищ, знання щодо формування доказів або спростувань, оволодіння мистецтвом передбачення розвитку ситуації, загальний обсяг статті, що складає 12-20 сторінок, загальний обсяг рецензії об'ємом до 5 сторінок. Наукові результати мають бути апробовані, а також опубліковані у спеціальному науковому виданні.

1.6. Типові помилки у наукових працях

Написання наукової роботи потребує концентрації уваги та

зосередженості. Автор майбутньої праці повинен звертати увагу на вимоги, оформлення, композиційну будову та певні стилістичні обмеження. Справжній дослідник прагне донести результати свого дослідження до читачів, проте, процес підготовки самої публікації залишається індивідуальним. Дехто вважає, що найбільш вдалим є короткий опис ходу роботи і досить детальний виклад основного матеріалу саме у висновках праці. Інші науковці лише поступово зацікавлюють читача, поступово вводячи його до своєї творчої лабораторії, висвітлюючи етап за етапом свої надбання, докладно описуючи методи роботи. Загалом, завданням вченого є розкриття складності творчого пошуку, від творчого задуму до заключного етапу, шляхом формулювання висновків, рекомендацій та підбивання підсумків.

Однак, кандидат економічних наук Н.М. Краус наголошує на тому, що попри загальнодоступність інформації щодо написання наукових робіт, автор може зробити типові помилки у ході підготовки публікації, зокрема:

- неточне, розпливчате формулювання назви статті або її мети;
- відсутність чіткого визначення внеску особисто науковця;
- порушення вимог мінімального обсягу публікації;
- дублювання інших публікацій [13, с. 141].

На думку В.П. Бобилєва, І.І. Іванова та Ю.С. Пройдак варто також пам'ятати і про типові стилістичні недоліки наукових текстів, до яких належать:

- велика кількість невинуватених словесних повторів;
- публіцистичне та літературно-художнє забарвлення тексту;
- маленький словниковий запас;
- зайва науковість текстів;
- перенасиченість запозиченнями та іноземною термінологією;
- наявність побутової лексики, розмовна подача тексту та багатослівність;
- канцеляризми та формальна бюрократична мова;
- неточність у положеннях та визначеннях;
- неправильні узгодження дієслів, присудків з підметами;
- частотне вживання слів *є, котрий, являє собою* тощо [5, с. 472–473].

Найхарактернішими можливими недоліками наукових статей дослідники

називають:

- невідповідність назви та змісту, громіздкість;
- зведення змісту до опису ситуації і відсутність будь-якого наукового дослідження;
- неструктурованість тексту, невідповідність вимогам;
- відсутність теоретичних або практичних висновків і конкретних результатів;
- невикористання термінів або зловживання ними без роз'яснення [5, с. 483–484].

За словами професора Н.В. Чупріної наукова мова текстів багатьох дослідників насичена очевидними помилками, які варто виправляти, серед них:

1) *Недостатньо ретельне ознайомлення з історією конкретного питання в існуючій практиці.* Необхідною вимогою до стилю наукової праці є обізнаність в літературі, в нормативних актах, що поєднуються зі знаннями, де проводяться дослідження або експерименти. Навіть начитані науковці деколи випускають з поля зору важливість попереднього детального розгляду вже існуючого матеріалу, внаслідок чого в науковому апараті виникають “пустоти”. В такому випадку, дослідник повинен орієнтуватися лише на ті джерела, що наділені ознаками достовірності, первинності та оригінальності, відкидаючи компілятивну літературу.

2) *Відсутність посилань.* Полемічність є важливою ознакою наукової мови. Основний текст має бути відображенням серйозних, принципово важливих питань; дослідник зобов'язаний вказати умови, в яких була сформована згадана точка зору інших дослідників, чи була така позиція підмічена іншими ученими, її плюси та мінуси, а також серйозність її сприйняття в науковому світі.

3) *Слабке аргументування тез, що випливають.* Трапляється, науковець оперує лише елементарними відомостями формальних логічних зв'язків і спирається більшою мірою не на практику, а на літературу з теми досліджуваного питання. Типовою помилкою є повторення вже відомих в літературі аргументів дослідниками, що використовують їх на користь або проти

власної позиції. Серед завдань жодного з дослідників не можливо знайти завдання “переказати добре відоме”, а тому варто посилатись на тих, хто висловив певну позицію.

4) *Неправдива оригінальність отриманих висновків.* Дослідники, на жаль, ігнорують питання класифікації аргументів, корисних в процесі обґрунтування певної теорії. Важливими є не лише логічні аргументи, але також опора на директивні матеріали, екскурси в історію поняття, посилення на авторитетні джерела та передова практика. Не знайшовши необхідний матеріал, автор пропонує свої пропозиції та висновки як альтернативу, однак, дослідник будь-якого рівня не може бути оригінальним у всіх питаннях одразу.

5) *Привласнення чужих думок.* Автори наукових робіт доволі часто пишуть “на нашу думку” ,“на наш погляд”, замість того, щоб використати конструкцію “в цьому питанні ми солідарні з таким вченим”, “ми розділяємо точку зору”. В такому випадку кваліфіковані читачі зрозуміють, що вчений погано зрозумів свою тему та необізнаний в літературі. Така помилка стосується більшою мірою етичних та моральних принципів наукової діяльності. Окрім того, іноді цитати та чужі ідеї видають за свої, не посилаючись на першоджерела. В цьому разі, якщо йдеться про кваліфікаційну роботу, вона знімається з захисту, оскільки такі дії є неприпустимими.

6) *Численні словесні повтори,* що можуть бути вмотивованими, бажаними або невмотивованими і є результатом поспіху або довгого написання. Такий прорахунок збіднює, знебарвлює і уодноманітнює текст, але зазвичай вважається незначною помилкою автора. Під час остаточного оформлення праці важливо повільно та уважно переглянути весь текст, для того щоб максимально усунути повтори, замінивши їх відповідними синонімами.

7) *Нерозуміння ролі абзаців у викладі інформації.* Абзаци можуть розтягуватись на 1-2 сторінки або ж розбивати текст на абзаци, що складаються з декількох рядків. Завданням кожного абзацу є передача закінченої думки, його основною характеристикою є відносна смислова самостійність. Одним абзацом можна об’єднати 2-3 думки стосовно одного предмета чи його ознаки.

8) *Використання фрагментів попередніх робіт* з метою економії часу.

Зважаючи на етичні принципи Рекомендацій з академічної доброчесності, просте копіювання попередніх або інших робіт є плагіатом і порушення норм. Вдаватися до такого прийому не заборонено, проте подібні вставки потребують додаткового корегування та наявності посилань.

9) *Примітивізм викладу*. Така проблема виникає у разі нестачі ідей та матеріалу. Опублікований матеріал повинен, безумовно, бути доступним для розуміння широкого кола читачів, проте не занадто спрощеним, адже стиль викладу інформації (і стилістичний примітивізм опису думок) – це найперше, що одразу впадає у вічі.

10) *Наявність у висновках інформації, що вже була висвітлена в анотації роботи*. В такому випадку, формулювання власних висновків дослідження відсутнє, що призводить до повторень матеріалу і істотних пропусків [31, с. 217- 218].

Також слід сконцентрувати увагу на таких типових мовних недоліках як: *суржик*, наприклад: тезиси (тези), определити (визначити), примінити на практиці (застосувати на практиці); *тавтологія, плеоназм, надлишковість*, наприклад: визначити визначення, внести внесок, ці питання досліджувалися в декількох дослідженнях, на початку роботи ми почали говорити про...; *уживання слів у невласливих значеннях*, наприклад: результат дослідження запроваджений у практику (впроваджений у практику); *велика кількість запозичень*, тобто іноземна термінологія або поняття.

Отже, створення наукової праці пов'язане з допущенням певних типових помилок і стилістичних неточностей, зокрема таких як розпливчасте формулювання назви статті або її мети, відсутність чіткого визначення внеску особисто науковця, порушення вимог мінімального обсягу публікації, дублювання інших публікацій, недостатньо ретельне ознайомлення з історією конкретного питання в існуючій практиці, відсутність посилань, вживання суржику, плеоназм, надлишковість, уживання слів у невласливих значеннях, велика кількості запозичень тощо. Їх кількість та вплив на основний зміст роботи залежить від рівня знань автора, його уважності та серйозності намірів.

1.7. Поради з написання і послідовність роботи над науковою статтею

Розроблення універсального алгоритму роботи над рукописом статті є складним завданням, зважаючи на специфіку та індивідуальність праці. Однак наукова література містить своєрідні опорні шаблони та підказки, до яких можна віднести загальні поради, написані на основі дослідницького досвіду відомих науковців. Такими підказками також є і загальноприйняті стадії ведення науково-дослідного процесу (див. Додаток Г, табл. 2.4.) [8].

В.Л. Пілюшенко, І.В. Шкрабак та Е.І. Славенко виокремлюють такі поради: 1) написання робочого плану статті, поділ основної частини на 3-5 підрозділів та надання їм коротких умовних заголовків; 2) згрупування, опрацювання та вписування у відповідні розділи необхідних даних з матеріалів виконаної науково-дослідної роботи; 3) проведення критичного аналізу та перевірка зібраного матеріалу для усунення чи обґрунтування виявлених суперечностей, неузгодженості власних висновків і результатів з напрацюваннями інших дослідників; 4) написання першого чорнового варіанту статті і логічне об'єднання текстів розділів та підрозділів. В такому випадку, окрім того, доречно вилучити зайві другорядні матеріали, які значно збільшують обсяг тексту та перевантажують багатоплановістю; 5) проведення суто літературного опрацювання чорнового варіанта, зокрема для досягнення гармонійності викладення, дотримання визначеного обсягу статті, усунення вад стилю: канцеляризмів, штампів, жаргонних технічних термінів тощо; б) повторне “відшліфовування” тексту статті через деякий час та його “видруковування” в 3-5 примірниках [21, с. 139]. Попередня публікація або *репринт* є науковим виданням, присвяченим певній темі і створеним з метою ознайомлення зацікавлених осіб та фахівців з отриманими результатами для подальшого обговорення або внесення правок [5, с. 484]; 7) передача примірника статті рецензентові, об'єктивна оцінка його зауважень та усунення виявлених неточностей та вад; 8) оформлення остаточного варіанту статті та впевненість в тому, що стаття не містить матеріали, що можуть становити предмет відомостей, які не можна опубліковувати; 9) представлення статті і витягу з протоколу до

експертної комісії та отримання акту експертизи за встановленою формою; 10) направлення тексту статті, акту експертизи, авторських довідок та супровідного листа до редакції журналу; 11) оформлення статті згідно з вимогами редакції після схвалення та повернення її до редакції у встановлений термін [22, с. 139].

Послідовність підготовки і написання наукового твору може спиратися на певну логічну схему, що може допомогти успішно реалізувати задум зазвичай лише після того, як науковець завершив опрацювання друкованих матеріалів та архівних джерел і має у розпорядженні документи, що можуть бути необхідними для висвітлення обраного питання.

Такі науковці, як Г.І. Артемчук, В.М. Курило та М.П. Кочерган зазначають, що логічно обґрунтованою схемою процесу підготовки і написання наукової статті є:

1) *Уточнення плану роботи*, який є підготовленим переліком питань, які будуть розглядатися. Нариси і складання попереднього плану формуються у процесі пошуку інформації, адже саме на початку творчого шляху вносяться доповнення та зміни. План потрібно уточнити ще до початку роботи над науковою працею. Корисно також ознайомитись з планами робіт інших досліджень, що мають зв'язок з даною темою і частково перейняти досвід попередників. В процесі поступового вивчення матеріалів та систематизації план може зазнавати змін. Такі трансформації відбуватимуться з урахуванням новітніх теоретичних даних, з метою наближення та конкретизації змісту, компактного та логічного викладу матеріалу. Саме лаконічний чіткий план допоможе науковцю не заплутатись в роботі;

2) *Підготовка і відбір матеріалів*. При зведенні, матеріал класифікується відповідно до заздалегідь складеного плану роботи, в якому може трапитись досить суперечлива інформація. Часто зустрічається подібна інформація, адже будь-який аналіз подій або явищ, їх оцінка, має суб'єктивний фактор, що впливає на їх фактичне висвітлення. Систематизований матеріал слід записувати окремо з метою усунення недоліків та неточностей. Досвідчений автор уміло порівнює наявні матеріали з даними, що можуть допомогти критично оцінити

достовірність та повноту змісту.

3) *Обґрунтування теми, визначення об'єкта і мети праці.*

4) *Виношування головних ідей наукової праці.* Важливим етапом є глибоке та всебічне осмислення основних положень та аспектів майбутнього твору. Такий процес потребує чимало часу і є складним, оскільки вимагає напруження думки та зосередженості. Різні фактори впливу, такі як підготовка дослідника, характер і складність питання можуть гальмувати написання праці, проте спеціалісти радять не прискорювати внутрішнє осмислення, даючи можливість власним висновкам спокійно визріти. Виношування матеріалів є природним станом творчого науковця. На цьому етапі відбувається поглиблення та розширення знань з конкретного питання, в процесі чого науковець виробляє власну точку зору та ставлення. На початку роботи дослідник перебуває в полоні вже зібраного матеріалу, однак згодом він поступово підводить свою роботу до суті дослідження, даючи принципову (іноді критичну) оцінку працям інших дослідників. Нормування творчої наукової роботи не існує. Однак відомо, що за повний робочий день можна написати 1.5 – 2 сторінки тексту, що буде якісним і надрукованим через 2 інтервали. Календарний план є орієнтованим документом, що регламентує роботу науковця.

5) *Формування задуму, тобто головної ідеї майбутньої статті.* На даному етапі виношування дослідник повинен опрацювати друковані і архівні джерела, перш ніж він визначить головну ідею обраної ним теми. В разі поспіху та неуважності, суб'єктивний підхід до написання роботи, що не є методологічним принципом, спонукає дослідника видавати бажане за дійсне. Задум вченого повинен спиратися на документи та достовірні факти, а не на домисли. Для того, щоб процес дослідження був зрозумілим, потрібно користуватися принципами та законами методології. При вивченні друкованих джерел рекомендовано записувати всі ідеї, що стосуються обраного дослідником питання, особливо ті, що суперечать або не збігаються з уявленнями дослідника. Саме ґрунтовний розгляд всі можливих ідей і задумів, які можуть частково бути відкинуті згодом, допоможе знайти позицію, що приведе до відкриття наукової істини. Таким чином, формулювання головної ідеї не є спонтанним, воно

визначає мету, яку переслідує автор.

6) *Календарний план.* Необхідно визначити терміни підготовки розділів окремо і всієї роботи в цілому. Чіткий календарний строк дисциплінує дослідника, стимулює продуктивність праці. Через недосвідченість науковець-початківець часто ігнорує або затягує фінальний етап оформлення, думаючи, що часу вдосталь. Внаслідок чого висновки і дані такої незавершеної роботи є неповними, застарілими і навіть неактуальними. Тому доцільно розписати, скільки сторінок дослідник може опрацювати за день. Все залежить від галузі знань, від складності теми дослідження, від техніки та темпу написання, від віку автора.

7) *Написання і редагування рукопису.* На цьому етапі доречно визначити об'єм і термін закінчення роботи. Протягом певного терміну потрібно опрацювати деяку кількість сторінок. Науковці прийшли до спільного висновку, що за повний робочий день в середньому можна написати 1,5-2 сторінки якісного тексту, хоча, безумовно, наукової норми творчої роботи не існує.

8) *Участь у наукових заходах* з метою доведення до наукової спільноти результатів наукової роботи. Вчений також готує та направляє матеріали в різноманітні органи пропозиції за темою дослідження та приймає участь в конференціях [2, с. 193-197].

В свою чергу, Крушельницька А. В. звертає увагу на такі правила:

- 1) не ставити риторичних запитань в основному тексті, слід використовувати переважно розповідні речення;
- 2) вживати у тексті різні види переліку, наприклад: *на початку, спочатку, спершу, потім, нарешті, далі, по-перше і по-друге, на першому етапі* тощо;
- 3) текст не перевантажувати ілюстраціями або цифрами, перераховуючи певні думки, елементи, положення. Бажано кожную думку висвітлювати в окремому рядку, відокремлюючи їх крапкою з комою;
- 4) не зловживати цитатами в наукових статтях. В разі необхідності необхідно зазначити головну ідею, вказавши після неї порядковий номер джерела в квадратних дужках;
- 5) посилання на авторитети потрібно подавати саме на початку роботи, адже її написання вимагає від дослідника викладу власних думок. Для того, щоб підтвердити достовірність свого висновку не потрібно

описувати результати інших вчених, адже це є свідченням того, що ідея автора не є новою і була вже раніше відомою; 6) бажано менше посилатися на себе, за необхідності висловлюватись в третій особі, наприклад: на нашу думку, автор думає; 7) виклад змісту має містити критичну оцінку і бути безпристрасним; 8) варто зберігати єдність умовних позначок та скорочень слів; 9) бажано чітко зрозуміти потенційних читачів майбутнього твору, для того щоб для них писати не в абсолютно тривіальній манері, але й не в надто технічній [15, с 178-179].

До того ж, сучасний вчений повинен використовувати різні словники, що можуть стати у нагоді. Наприклад: *словник галузі, у якій працює автор, словник іноземних слів, словник літературної мови, загальнонауковий словник, спеціалізований словник, словник споріднених галузей знань*.

Можемо дійти висновку, що у ході послідовного написання наукового тексту, зокрема в процесі уточнення плану роботи, підготовки і відбору матеріалів і редагування рукопису, варто звертати особливу увагу на вже існуючі поради, такі як: написати робочий план статті, згрупувати та опрацювати матеріали; провести критичний аналіз та перевірити зібраний матеріал, визначити об'єкт та мету, сформулювати задум, зробити календарний план, написати спершу чорновий варіант статті, провести суто літературне опрацювання чорнового варіанту, не ставити риторичних запитань в основному тексті, вживати різні види переліку, не перевантажувати текст цифрами та ілюстраціями, не зловживати цитатами, не посилатися часто на себе, використовувати різні словники та інші.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Стаття - це науковий або публіцистичний твір або праця переважно невеликого розміру, що публікується в збірнику, журналі чи газеті і аналізує певні процеси, ситуації, явища. Науковою статтею є наукове повідомлення невеликого розміру, що виступає одним з основних видів публікацій, містить приблизно 8-15 сторінок друкованого тексту, публікується у спеціалізованому журналі або збірнику праць, присвячена конкретній темі і розрахована на коло фахівців, обізнаних у цій темі. Наукова стаття поєднує в собі оглядовий, методологічний, емпірико-фактологічний, теоретичний, пояснювальний, додатковий, вторинний тексти. В основу класифікації наукових статей покладено такі критерії як: відношення до проблеми, структура, новизна, роль атестації автора, галузеве призначення, кількість авторів, наукове завдання, спосіб розкриття, обсяг інформації тощо, згідно з якими виокремлюють передові, оглядові, аналітичні, теоретичні, прикладні, повноформатні, дискусійні, науково-технічні та інші статті.

Наукові статті відіграють важливу роль у формулюванні, оприлюдненні та практичній реалізації нових наукових знань. Вони одночасно виконують пізнавальну, культурно-виховну, практично-діючу, продуктивну, науково-технічну, соціальну, презентаційну, дослідницьку, оцінну, комунікативну функції.

Наукова стаття є одним з ядерних жанрів, що активно еволюціонує і варіюється за композиційною будовою і за мовними рисами, диференціація якого характеризується високим рівнем інформативності, ясності, логізованості викладу та аналітичності.

Дотримання вимог написання наукової статті є обов'язковими. Було виявлено загальні, особливі вимоги, вимоги до змісту, вимоги до обсягу і до оформлення. Наукові результати мають бути апробовані і опубліковані у спеціальному науковому виданні. Створення наукової праці пов'язане з допущенням типових помилок і стилістичних неточностей. Саме тому варто звертати увагу на існуючі поради.

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРА І ПРАГМАТИКА ФРАНКОМОВНИХ ТА УКРАЇНОМОВНИХ НАУКОВИХ СТАТЕЙ

2.1. Структурні характеристики наукової статті

Наукову статтю пишуть згідно з планом, розробленим її автором. План статті, книги, брошури іноді називають *проспектом* (від латинського слова *prospertum* – огляд, вид). План і проспект тісно пов'язані з таким поняттям як *архітектоніка* (від грецького слова *architektonike* – архітектура) праці. М.Т. Білуха визначає архітектоніку як структуру праці, склад основних її компонентів. Науковець зазначає, що для того, щоб композиція наукової статті дійсно стала засобом реалізації наукового творчого результату, її автор повинен скласти план у такій послідовності: *вступ, основна частина, висновок* [4, с. 342–343].

Форми публікацій відрізняються не лише стилем написання, але й конструюванням елементів. Г.М. Чернецова [29] припускає, що на перший погляд може здатися, ніби структури основних форм наукових публікацій мають схожість, тому варто чітко розрізняти обов'язкові складові кожного з жанрів наукових праць (див. Додаток Д, табл. 2.5.) [29, с.142].

Композиція наукової статті ґрунтується на послідовному і логічному розкритті наукової думки, дозованому та мотивованому розкритті фактів, а також їх поєднанні у певну систему. Стаття має досить просту структуру, адже її текст не поділяють на розділи і підрозділи, однак її структура є чіткою і включає в себе: 1) назву – англ. *Title*, франц. *m Titre*; 2) анотацію – англ. *Abstract*, франц. *m Résumé*; 3) ключові слова – англ. *Keywords*, франц. *m Mots clés*; 4) вступ – англ. *Introduction*, франц. *f Introduction*; 5) методи – англ. *Methods*, франц. *f Méthodes*; 6) результати – англ. *Results*, франц. *m Résultats* (And/Et), 7) обговорення – англ. *Discussion*, франц. *f Discussion*; 8) висновки – англ. *Conclusions*, франц. *f Conclusions*; 9) література – англ. *References*, франц. *f Bibliographie* або *f Références (papier ou électroniques)*. Рукопис такого типу

статті зазвичай містить повну назву праці, прізвище та ініціали автора, анотації різними мовами (зокрема трьома: українською, російською, англійською), а також список використаної на написання літератури, що подається двома мовами (мовою автора і англійською).

Розрізняють кілька стандартів структури наукової статті. Зокрема, класична стаття містить в собі такі розділи як *вступ, матеріали та методи, результати, обговорення або дискусія, висновки, подяка* (необов'язковий розділ, що висловлює подяку особам за їх внесок в процес створення публікації, якого, тим не менш, недостатньо для їх включення в число співавторів праці. В цьому розділі також можуть вказуватися наукові гранти, завдяки яким було проведено дане дослідження).

Деякі наукові журнали серед обов'язкових структурних елементів виокремлюють також *постановку проблеми і її зв'язок з важливими завданнями науки*.

В процесі аналізу ілюстративного матеріалу нами було виявлено такі обов'язкові архітектурні елементи франкомовних та україномовних наукових статей як:

Заголовок або *le Titre* (однією, двома і іноді трьома мовами), який відображає назву статті, основну ідею праці; заголовок має бути виразним і змістовним, наприклад:

– *СОЦІОКУЛЬТУРНІ СТЕРЕОТИПИ В РІЗНИХ ЖАНРАХ АМЕРИКАНСЬКОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ СЕРЕДИНИ МИНУЛОГО СТОЛІТТЯ* (44);

– *ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОСМИСЛЕННЯ РАДЯНСЬКОЇ ДІЙНОСТІ В ПОВІСТІ ЮРІЯ ТРИФОНОВА «ІНШЕ ЖИТТЯ»*

CULTURAL AND HISTORICAL ASPECTS OF UNDERSTANDING SOVIET ACTIVITIES IN THE STORY OF YURY TRIFON'S «ANOTHER LIFE» (5);

– *LES PRONOMS PERSONNELS DE TROISIEME PERSONNE EN FRANÇAIS ET EN ITALIEN*

LOS PRONOMBRES PERSONALES DE TERCERA PERSONA EN

FRANCÉS E ITALIANO

THE THIRD-PERSON PRONOUNS IN FRENCH AND ITALIAN (90);

Як доводять вищенаведені приклади, стаття може мати назву або однією мовою (наприклад, українською), або двома чи трьома мовами, одна з яких – мовою оригіналу.

анотація або *in Résumé* (також двома і іноді трьома мовами). Анотація є короткою характеристикою праці, що викладає її зміст, допомагаючи читачеві орієнтуватися в статті, описує основні положення і передає найважливіші дані. За змістом анотація може бути описовою, реферативною, рекомендаційною, наприклад:

– **Анотація.** *Стаття присвячена вивченню власне лінгвістичної сторони стилю промов історичних осіб твору Т. Лівія «Історія». У колах науковців існують суперечливі думки щодо специфіки мови автора «Історії». Одні дослідники схильні вважати, що мова промов тяжіє до класичної, інші ж зараховували Лівія до «срібної» епохи. Ми поставили за мету дослідити окремі аспекти мови та стилю промов першої декади «Історії», а саме їх власне лінгвістичну сторону, – лінгвістичні особливості промов. У науковій літературі відсутнє комплексне наукове вивчення цієї проблеми*

Abstract. *The article is devoted to the study of the linguistic side of speeches style of historical figures from T. Livy's «History». In research circles there exist contradictory thoughts concerning the language specificity of «History» author. Some tend to consider the language of speech to be classical, whereas the others include Livy in “silver” epoch. We have put the aim to study certain aspects of language and style of the first decade «History» speeches, namely their linguistic side – speeches' linguistic peculiarities. Complex research of this problem is absent in scientific literature (23);*

– **Résumé.** *Les orientations d'une grammaire du français aux niveaux avancés (B2-C) sont déterminées, pour les étudiants, par les contraintes des littéracies universitaires. Deux référentiels sont disponibles : celui de J.-C. Beacco (dir., 2004) pour le niveau B2 et celui de P. Riba (2016) pour les niveaux C1/C2 qui détaillent les notions d'une grammaire au sens large (phrase, texte et discours). Dans la lecture et la production d'écrits, les reprises nominales et pronominales assurent la cohésion du texte. Les tâtonnements observés dans les textes des étudiants révèlent leurs difficultés et leurs stratégies, parfois similaires chez les endophones et les allophones. Le travail sur les chaînes de référence est illustré par l'analyse de l'incipit de L'Éducation sentimentale de Flaubert*

Abstract. *The orientations of a French grammar book at advanced levels (B2-C) are determined, for the students, by the constraints of university literacies. Two reference texts are available: one by J.-C. Beacco (dir., 2004) for the B2 level and the other by P. Riba (2016) for the C1 / C2 levels. These texts detail the notions of a wide grammar (sentence, text and discourse). In reading and producing writings, nominal and pronominal repetitions ensure the cohesion of the text. The trial and error observed in the students' writings reveal their difficulties and their strategies, sometimes similar among endophones and allophones. The work on the referential chains is illustrated by the analysis of the incipit of Flaubert's *L'Education sentimentale* (68);*

В поданому прикладі анотації є описовими, їхня мова досить проста, чітка і доступна. Відповідно до вимог, автор написав анотацію, що за об'ємом не перевищує 10 рядків, і містить до 220 слів. Текст цих анотацій має чітку структуру, адже в них йдеться про те, що саме було досліджено та розглянуто, з яких частин вона складається і кого може зацікавити даний матеріал.

ключові слова або *m Mots clés* (двома і іноді трьома мовами), наприклад:

– **Mots-clés :** *Intensité, Superlatif absolu, Scalarité, Préfixe.*

Keywords: *Intensity, Absolute superlative, Scalarity, Prefix (108);*

– **Ключові слова:** *лексичні засоби, англomовна та німецькомовна преса, фразеологізми, газетно-публіцистичний стиль, стилістичні характеристики.*

Keywords: *lexical means, English and German-language press, phraseologisms, newspaper journalistic style, stylistic characteristics.*

Ключевые слова: *лексические средства, англоязычная и немецкоязычная пресса, фразеологизмы, газетно-публицистический стиль, стилистические характеристики (31);*

Ключовими словами може бути слово або словосполучення, що підкреслюють тематичні блоки, на які поділена стаття. В прикладах продемонстровано, що кількість ключових слів не перевищує 10, вони чітко підкреслюють основні предмет та об'єкт дослідження, етапи роботи.

вступ або *f Introduction*, що містить короткий виклад історії питання, сучасний стан, актуальність теми і пропозицію гіпотези чи підходу, наприклад:

– **Вступ.** *Сучасні корпусні дослідження є потужним інструментом для вивчення мови, оскільки дають змогу не лише автоматизувати пошук лінгвістичних даних, а й різноаспектно і вичерпно проаналізувати мовні явища, залучаючи значний за обсягом матеріал, зібраний у великих структурованих колекціях текстів природних мов*

(McEnery & Hardie, 2012; Rissanen, 2009). Більші репрезентативні результати аналізу даних корпусу сприяють перегляду багатьох лінгвістичних постулатів і демонструють якісно нові характеристики конкретних одиниць як однієї мови (Baker, 2010; Lopez-Cousoetal, 2016), так і багатьох мов (з-поміж яких слід згадати і фундаментальний науковий проєкт (керівник – проф. Корольова А. В.) зі створення мультимовного корпусу в Україні “Романо-германо-слов'янський корпус наукових аутентичних текстів з лінгвоантропогенезу: розробка технологій нового покоління”) (Корольова, 2017). Сьогодні корпуси текстів, зокрема, монолінгвальні *The Intelligent Web-based Corpus, British National Corpus, American National Corpus, CoRola, TS Corpus* та ін., мають обсяг близько 14 млрд. слововживань, представляючи різножанрові тексти і демонструючи лематизацію, колігацію, семантичне тегування тощо (Crawfordetal, 2016; Davies, 2012) (17);

– **Introduction.** *Le présent travail propose un premier essai d'analyse de la morphologie des substantifs déadjectivaux « savants » dans le cadre de la morphologie « thématique ». Par dérivés « savants », j'entends ici les dérivés qui, à l'ordinaire, sont formés sur un radical emprunté au latin ou imité de cette langue quand un tel radical existe (exemple : nervosité, bâti sur le même radical que lat. nervōsus, étymon de nerveux). Le manque de temps et de place me contraignent à limiter ma description aux dérivés en -ité, mais tout porte à croire que leur comportement n'est pas sensiblement différent de celui des autres déadjectivaux « savants », comme par exemple les déadjectivaux en -isme ou en -itude (cf. nervosisme, nervositude). Par morphologie « thématique », j'entends ce courant récent qui considère qu'un lexème est représenté dans le lexique par une collection de thèmes indexés (son « espace thématique ») alloués chacun à une ou plusieurs cases de son paradigme flexionnel (cf. Boyé 2000, Bonami & Boyé 2003a, et déjà Morin 1987) et de son paradigme dérivationnel (i.e. ses dérivés immédiats, cf. Bonami, Boyé & Kerleroux à paraître) (88).*

В даних прикладах автори активно використовують історичний метод дослідження, висвітлюючи наукові здобутки вчених, що раніше вже розглядали питання, пов'язані з їх працями. Автор пояснює, чому саме обрана тема є актуальною, на якому етапі розвитку цієї проблеми він почав її вивчати і прогнозує таким чином результат свого дослідження.

Вступний розділ статті присвячений обґрунтуванню доцільності проведення досліджень. Автор має обрати стратегію обґрунтування з метою створення логічних зв'язків між проблемою, недоліками наявних методів розв'язання чи їх відсутністю, перевагами методу, запропонованого автором і іншими темами. Таким чином, зміст цього розділу міститиме підтвердження

того, що дослідження є доцільним. Не дивлячись на те, що у вступному розділі автором висвітлюється обмежений список тем, унікальність написання кожної статті визначається ступенем деталізації та їх комбінацією. Риторичні відношення між тематичними блоками є обмеженими, однак припускають певні інтерпретації (див. Додаток Е, табл. 2.б.) [20, с. 89-90, с.243-250].

Формулювання мети статті (тобто постановка завдання), що описує головну ідею публікації, що має суттєво відрізнятись від вже існуючих актуальних уявлень про проблему; доповнювати або поглиблювати загально відомі підходи; звертати увагу на введення нових фактів, закономірностей, висновків чи рекомендації до наукового обігу інформації; уточнювати вже відомі факти, що не є достатньо вивченими. Мета наукової статті тісно пов'язана та залежить від постановки наукової проблеми, а також від огляду останніх публікацій з теми, наприклад:

– *Мета* нашого дослідження полягає у вивченні стратегій і тактик аргументації, які вживає новообраний президент США Джо Байден у своїх виступах (48);

– *Objectif*. Le présent article a pour but majeur de cerner les obstacles rencontrés par les apprenants yorùbáphones du Nigéria dans la formation du pluriel en français et de proposer quelques stratégies didactiques pour réduire ce problème en classe le FLE en milieu yorùbá du Nigéria et faire avancer l'enseignement et l'apprentissage du français au Nigéria (78);

основна частина (виклад змісту власного дослідження) або *f Partie théorique*, що є кульмінацією роботи, від латинського слова *culmen* – вершина [18, с. 84], яка є викладенням суті досліджуваного явища, системи доказів запропонованої гіпотези; основна частина може розділитися на декілька частин: постановка задачі чи питання, математична модель процесу – вибір або розробка рішення запропонованої задачі, методологія експерименту, отримані результати. Основна частина підкреслює значення положень наукової праці, особистих думок та ідей, отриманих наукових фактів, виявлених закономірностей, тенденцій, зв'язків, програм експерименту, методики отримання і аналізу фактичного зібраного матеріалу, особистого внеску автора,

його досягнень, а також а також їх числова або графічна ілюстрація, наприклад:

– **Виклад основного матеріалу дослідження.** Згідно з даними етимологічного словника [20], лексема *old age* уперше зафіксована на початку 14 ст. у значенні “*period of life of advanced years*” – старші роки життя, літа. Це означає, що в основу номінації було покладено темпоральну ознаку, згідно з якою старість розглядали як один із життєвих періодів, а саме похилі роки. Прикметник *old* (*adj.*) (від давньоанглійського *ald* (*Anglian*), *eald* (*West Saxon, Kentish*)) вживався з цілим рядом значень, зокрема такими як:

- “*antique, of ancient origin, belonging to antiquity, primeval*”;
- “*long in existence or use*”;
- “*near the end of the normal span of life*”;
- “*elder, mature, experienced*”. Як бачимо, перші два значення вживалися на позначення віку матеріальних об’єктів (“античний, давнього походження, первісний”; “такий, що перебуває у довгому користуванні”), тоді як дві наступні вживаються щодо позначення віку людини (“близький до кінця життя”; “старший, зрілий, досвідчений”).

Таблиця 1

Лексема	Мова	Значення	Переклад
<i>ald</i>	<i>Anglian</i>	<i>near the end of the normal lifespan;</i>	недалеко від кінця життя
<i>eald</i>	<i>West Saxon/Kentish</i>	<i>elder, mature, experienced</i>	старший, зрілий, досвідчений
* <i>althas</i>	<i>Proto-Germanic</i>	<i>grown up, adult</i>	дорослий
<i>ald</i>	<i>Old Frisian</i>	<i>grown up, adult</i>	дорослий
<i>alþeis</i>	<i>Gothic</i>	<i>grown up, adult</i>	дорослий
<i>oud</i>	<i>Dutch</i>	<i>grown up, adult</i>	дорослий
<i>alt</i>	<i>German</i>	<i>grown up, adult</i>	дорослий

Етимологія лексеми *old* (11);

В основній частині атор пояснює певні терміни, наводить приклади різними мовами, описує сучасний стан питання та навіть укладає наочні таблиці,

підводячи читача до осмислення проведеної роботи. Тобто, основна частина являє собою найбільш інформаційний пласт наукової статті.

– Під час перекладу будь-якого твору іноземною мовою неможливо зберегти всю його специфіку. Користуючись класифікацією трансформацій С. Є. Максимова (2006, с. 112 – 117), у роботі виявлено види трансформацій, які застосував перекладач Віктор Морозов для передачі речень, в яких відтворено лінгвосеміотику персонажного образу (рис. 1):

Рис. 1 Перекладацькі трансформації (50);

– **Partie théorique.** Fayol, Hupet et Largy (1999) ont ainsi décrit trois étapes dans le développement de la procédure d'accord en nombre chez l'apprenant. Dans un premier temps, les enfants ne produisent aucune flexion plurielle. Dans un deuxième temps, suite à l'apprentissage scolaire des règles grammaticales « si pluriel... alors -s » pour le nom et l'adjectif et « si pluriel... alors -nt » pour le verbe (i.e. à la troisième personne du pluriel), les enfants appliquent de façon laborieuse ce type de règle « condition/action » (Anderson, 1992). En effet, « l'enfant doit accéder à une connaissance déclarative en mémoire, tester l'adéquation des conditions et des actions à la situation en cours et éditer le mot approprié » (92);

У французьких наукових статтях основна частина може починатися зі словосполучення **Partie théorique**, чим дає зрозуміти читачеві, що далі буде детально описано теоретичне підґрунтя дослідження.

висновки або *f Conclusion (f Conclusions, m Bilan)* є основним умовиводом автора; вони містять короткий перелік отриманих результатів, їх наукове значення, рекомендації і їх значення для теоретичних та практичних досліджень, суспільну значимість роботи, підсумки з висновком про закриття питання,

можливості та перспективи подальших розвідок, питання, що ще вимагають доведення. Висновки, написані наприкінці роботи у вигляді підсумкового матеріалу, зокрема окремих і коротко сформульованих тез. Вони відповідають лише тому матеріалу, що був викладений у роботі, наприклад:

– **Висновки і перспективи подальших досліджень.** *Інтерпретуючи результати дослідження, варто відзначити, що саме на рівні некоректної вимови алофонів у різному фонетичному оточенні виявляються вимовні відхилення в системі голосних в англійському мовленні українців. Зокрема, характерною ознакою є недотримання правил позиційного варіювання довготи голосних, відсутність редуції та елізії в ненаголошених складах, надлишкове наголошення службових слів. За допомогою акустичного аналізу було встановлено модифікації формантних показників у реалізації голосних у слабких позиціях, що підтвердили зазначені характеристики англійського мовлення українців. Найбільша різниця в показниках спостерігалася у НМ із дикторами групи Г4, але слід зазначити, що диктори Г3 мали наближені до Г4 формантні характеристики звуків. Отримані дані акустичного аналізу частотних характеристик ненаголошених голосних підтвердили відсутність якісної і кількісної редуції та елізії звуків у ненаголошених складах у дикторів Г2, Г3 та Г4 і ненаголошених службових словах у Г3 та Г4...(1);*

– **En guise de conclusion :** *Dans le présent article, nous nous sommes demandé pourquoi un verbe au PC modalisé par l'adverbe toujours ne correspond pas au passé perfectif polonais. Nous avons avancé une hypothèse qui puisse l'expliquer. Le passé perfectif polonais a une « force » aspectuelle plus grande que le PC français, ce qui fait que le passé perfectif polonais ne combine pas avec l'adverbe *zawsze*. Cette résistance vient du fait que cet adverbe implique la répétition habituelle d'une action, ce qui exclut l'idée d'une borne. En revanche, quoique majoritairement employé pour désigner une action considérée avec des bornes, le PC français se combine avec l'adverbe toujours au sens de 'continuellement' (97);*

Висновки можуть бути різні за об'ємом. Згідно з прикладами, автор україномовної наукової статті дуже детально описує результати праці, в той час як автор франкомовної статті тезисно викладає найважливіші досягнення.

примітки або f Notes, які є деталізацією важливої інформації, наприклад:

– **NOTES.** *1. Cet article reprend partiellement l'analyse présentée dans Abeillé & Godard (1998b). Il s'inscrit dans le projet d'une grammaire syntagmatique du français, auquel collabore Ivan Sag. Nous remercions pour leurs commentaires ou suggestions D. Arnold, J. Bresnan, R. Borsley, D. Corbin, D. Flickinger, G. Green, E. Hinrichs, S. Kahane, S. Lappin, D. Meurers, P. Miller, C. Pollard, F. Popowich, R. Kempson, L. Sadler, P.*

Sauzet, P. Sells, et tout particulièrement I.A. Sag. 2. Voir par exemple le panorama de Delomier (1981). 3. Ce choix s'oppose à celui que l'on trouve dans certains travaux transformationnels récents, illustré par exemple par Kayne (1994)...(82).

Примітки можуть пояснювати історичні дані, власні назви, назви праць вчених, аббревіатури, коментарі, цитування тощо. З їх допомогою, автор спрощує розуміння свого тексту, дає змогу всім бажаючим зрозуміти написане та відповісти на питання, що могли виникнути в ході прочитання.

Список літератури, f Bibliographie або f Références, тобто літературних джерел, на які є посилання, адже використання інформації із чужих робіт без посилань на них вважається плагіатом, іншими словами, присвоєнням чужих думок собі. Наукова стаття обов'язково містить довідково-бібліографічний апарат, що включає в себе такі складові: *назва* (в обох варіантах, в повному і короткому; короткий варіант використовується в колонтитулі); *класифікатори* - як універсальні коди, так і ті, що використовуються лише в окремих галузях науки; *інформація про авторів*: прізвище та ініціали, місце роботи, посада, науковий ступінь, вчене звання, можливо контактні дані; деякі журнали почали також розміщувати фотографію автора; *перелік використаної літератури*; *анотація*, на сьогоднішній день, як правило, укладається двома мовами - українською і англійською (для україномовних статей) – французькою і англійською (для франкомовних статей) і розміщується на окремій сторінці; *ключові слова*, що також укладаються двома мовами українською і англійською (для україномовних статей) – французькою і англійською (для франкомовних статей) і що формуються безпосередньо автором або вибираються ним з обмеженого переліку, запропонованого журналом; *колонтитул*; *додатки*; *примітки*; *дата надходження статті до редакції* (з метою закріплення пріоритету автора).

Список літератури розміщується після висновків, містить бібліографічний опис літературних джерел (іноді лексикографічних джерел), що були використані в ході написання роботи і відображає творчу самостійну діяльність автора статті і професійний рівень даного дослідження. В наукових працях бібліографічні джерела можуть бути впорядковані по-різному: за алфавітом

прізвищ авторів або назви праці, за тематикою, за різновидами видань, за характеристиками змісту або змішаним списком, наприклад:

– **ЛІТЕРАТУРА**

Залізняк, Г. (2012). Сучасна мовна політика і кияни. *Наукові записки НаУКМА. Т. 137. Філологічні науки*, 20-24.

Масенко, Л. (2018). Мовний конфлікт в Україні: шляхи розв'язання. *Українська мова*, 2, 20-35.

Мовна політика та мовна ситуація в Україні: Аналіз і рекомендації. (2008). Київ: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія"(26);

– **ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ДЖЕРЕЛА**

Kipfer, B. A., & Chapman, R. L. (2007). *Dictionary of American Slang*. HarperCollins.

Dalzell, T. (2018). (Ed.). *Dictionary of Modern American Slang and Unconventional English* Routledge.

Mance, A. M. (2006). *Sapphire (Stereotype)*. In E. A. Beaulieu (Ed.), *Writing African American Women:*

An Encyclopedia of Literature by and about Women of Color (Vol. I, pp.772- 773). Greenwood (44) ;

– **Références bibliographiques**

Anscombe, J.-C. (2006), « *Tout, n'importe quel, chaque: quelques remarques* », in Corblin, F., Ferrando, S., Kupferman, L. (éds), *Indéfini et prédication*, Paris, Presses de l'Université Paris-Sorbonne, p. 431-448.

Asnes, M. (2004), *Référence nominale et verbale. Analogies et interactions*, Paris, Presses Universitaires de l'Université Paris-Sorbonne. Corblin, F. (1989), « *Spécifique-Générique; un modèle pour les indéfinis* », *Modèles linguistiques*, XI, 2, p. 11-35...(83).

Отже, структура наукових статей обох мов містить заголовок, анотацію, ключові слова, вступ, формулювання мети статті, основну частину, висновки, примітки та список літератури.

Лише в українських наукових статтях було виявлено такі структурні елементи, наприклад:

основні (останні) *дослідження і публікації*, на які спирається автор, що розкривають сучасний погляд на конкретну проблему, труднощі розбору даного питання, виокремлення досі невирішених питань у межах загальних проблем, котрим і присвячена стаття. Такі дослідження є першоджерелами розв'язання актуального питання, наприклад:

– *Аналіз останніх досліджень і публікацій.* Вивчення гіпертексту є давнім і багатим, але досі не впорядкованим. У 90-х роках ХХ століття на початку активної взаємодії людини з технологіями поширилося тлумачення гіпертексту як технологічного інструмента (Bieber & Kassar, 1995; Paradoroulos, 1990, p. 477), незамінного в сучасному комп'ютерноопосередкованому дискурсі (Eisenlauer, 2013). У ХХІ столітті, яке знаменується міждисциплінарністю та суб'єктивністю пізнання, переважає експериментальне вивчення гіпертексту з позицій кіберпсихології як способу осмислення дійсності (Boechler, 2001, p. 23; Войскунский, 2017), психолінгвістики як прагматичного інструмента модифікації ціннісних орієнтирів реципієнта (Vashunina, 2018). У комунікативному аспекті гіпертекст досліджувався як семіотичний конструкт (Neumüller, 2001), що відзначається посиленою експлікацією комунікативного обміну порівняно з текстом (Bankov, 2019; Hayles, 2001, p. 24). У медійній сфері гіпертекст – це система зберігання текстів і образів, що дозволяє встановлювати зв'язки з іншими подібними текстами й образами (Danesi, 2009, p. 151). У цьому дослідженні гіпертекст визначаємо як когнітивно-дискурсивний конструкт, утворений вербальними та невербальними складниками, об'єднаними гіперпосиланнями. До основних ознак гіпертексту, що також є визначальними для конструювання подій, належать інтермедіальність (Herkman, 2012, p. 14), нелінійність / багатолінійність, фрагментарність, нескінченність, інтерактивність (Conclin, 1987, p. 18). Із медійнокомунікативних позицій гіпертекст вивчався як засіб структурування журналістського нарративу, зокрема, тексту новин (Doherty, 2013; Fredin, 1997) (8);

На цьому прикладі вчений доводить, що його робота з гіпертекстом є актуальною, оскільки це питання вже вивчалось протягом тривалого часу. Зокрема, гіпертекст є незамінним в сучасному комп'ютерному опосередкованому дискурсі, виступає в ролі прагматичного інструмента модифікації ціннісних орієнтирів реципієнта в психолінгвістиці, використовується в медійній сфері тощо, а отже є цікавим та необхідним для вивчення. Автор аналізує останні дослідження та публікації, проводить паралелі з теперішньою ситуацією.

методи та результати, наприклад:

– *Методи.* У роботі було використано описовий метод для класифікації та інтерпретації досліджуваних мовних явищ, історичний та порівняльно-історичний методи (52);

– **Methods.** *The investigation is grounded on the methods of sociolinguistic analysis as well as empirical studies of functioning the language in Ukraine through the period of 2000 taking into consideration the groups of people of different age.*

Results. *Age differences have been the subject of interest with regard to the language activity of an individual during different life stages. Most studies have been dedicated to the early periods of the language development. The age of a speaker serves as the parameter feature in the works that focus on the analysis of the language of the youth. At the same time, there are no studies in the Ukrainian philology that deal with the speech features of the elderly people, which reduces the objectivity of the conclusions on the position of the Ukrainian language, Фудерер Т. О. Вікові та поколіннєві відмінності в ставленні до мови в соціолінгвістичній традиції: українська перспектива 31 since the fact that the objective data about its function in one of the biggest social groups have been neglected. In order to form an effective language policy, the attempt to examine the relationship of the language preferences and civilization choice of the Ukrainians is found to be promising, as well as the assesment of potential state measures in the area of language policy on the value understandings of different generation representatives (7);*

В україномовних статтях методи (що обираються відповідно до інтенцій, цілей та завдань, які перед собою ставить автор), продубльовано англійською мовою, включаються також і результати, що пояснюють навіщо і чому ця тема була розкрита, висвітлює досягнення вченого.

обговорення, наприклад:

– **Обговорення.** *Будь-яка аномалія пов'язана з наявністю певної норми, яка була створена в соціальній або інтелектуальній практиці людей. Кожна культура має свої уявлення про норму і аномальність. До того ж уявлення про норму змінюється із часом. Кожна норма має загальносистемний характер, оскільки існує не ізольовано, а є складником ціннісної картини світу індивіда. Норма та відхилення від неї являють собою антропоцентричний феномен людської свідомості, який залежить від культурно-етнічного та індивідуального оцінного сприйняття. Дослідження Н. Д. Арутюнової (1987) довели, що концептуальне поле ненормативності викликає значний інтерес лінгвістів. Фіксація мовних одиниць, які вказують на відхилення від норми, є свідченням суб'єктивності та конотативності мови як засобу взаємодії з навколишнім світом (Дзюба, 2011, с. 46). Очевидним є той факт, що не існує об'єктивної норми і ненормативності, адже в кожній мові поняття аномальності деталізуються і конкретизуються різними лексемами (20).*

Безумовно, спірні питання викликають інтерес багатьох науковців, що можуть

не погоджуватися з думкою автора статті. Саме через це наукова стаття може містити обговорення, що доводять або спростовують наукові суперечки.

Лише у французьких наукових статтях було виявлено *посилання на роботу автора, джерела, що використовують посилання на цю працю автора, інформацію про автора, що включає в себе також і список інших статей автора та авторські права*, наприклад:

– **POUR CITER CET ARTICLE**

Référence électronique

Monique DE MATTIA-VIVIÈS, « Entrer dans la langue ou dans les langues : de la langue maternelle à la langue « mat-rangère » », E-rea [En ligne], 16.1 | 2018, mis en ligne le 15 décembre 2018, consulté le 03 novembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/erea/6502> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/erea.6502>

Haut de page

CET ARTICLE EST CITÉ PAR

DE MATTIA-VIVIÈS, Monique. (2019) Introduction. E-rea. DOI: 10.4000/erea.8226

Haut de page

AUTEUR

Monique DE MATTIA-VIVIÈS

*Aix Marseille Université, LERMA, Aix-en-Provence, France
monique.demattia-vivies@wanadoo.fr*

Monique De Mattia-Viviès, membre du LERMA EA 853, est professeur de linguistique anglaise au Département d'Études du Monde Anglophone de l'université d'Aix-Marseille (Aix-en-Provence). Elle a d'abord consacré l'essentiel de sa recherche au discours indirect (et plus précisément au discours indirect libre) et se consacre actuellement à la transmission des acquis de la recherche dans le domaine de la grammaire anglaise ainsi qu'aux difficultés d'acquisition des sons d'une langue étrangère, en l'occurrence l'anglais.

Monique De Mattia-Viviès is Professor of English linguistics at the University of Aix-Marseille in Aix-en-Provence, a member of the Department of English Studies and of the LERMA. She has widely published in the field of Indirect Speech (especially Free Indirect Speech) and currently focuses on the transmission of advanced research works carried out in the field of English linguistics, and on the role played by the mother tongue in the learning of a foreign language.

Articles du même auteur

Introduction [Texte intégral]

Transmettre, disent-ils

Paru dans E-rea, 17.1 | 2019

YOU The Obscure, un pronom très personnel [Texte intégral]

Paru dans E-rea, 17.1 | 2019

Entre stabilité et instabilité : l'ordre des mots dans l'espace de la phrase
[Texte intégral]

Paru dans *E-rea*, 11.1 | 2013

Syntax in Wonderland. Les déconnexions forme / sens et la syntaxe dite mensongère [Texte intégral]

Introduction à ce numéro

Paru dans *E-rea*, 9.2 | 2012

DROITS D'AUTEUR

Licence Creative Commons

E-rea est mis à disposition selon les termes de la licence Creative Commons

Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification 4.0

International (96);

Посилання на інші роботи автора та його особисті дані дуже важливі для розуміння того, який науковий шлях він пройшов. В науковому колі такі дані визначають пріоритет автора і значущість його слова у вузькому колі науковців.

Також часто французькі інтернет ресурси включають в себе *план* статті, який розміщується після резюме та ключових слів, наприклад:

– **PLAN**

Introduction

1. *Ten introduisant un adjectif au superlatif*

1.1. *Grammaticalisation et marquage de la définitude*

1.2. *Effets pragmatiques*

2. *L'emploi de ten avec l'adjectif superlatif : une étude de corpus*

2.1. *Présentation du corpus et de la méthodologie de recherche*

2.2. *Premiers constats : ten et la fonction nominalisatrice*

2.3. *TEN et effets pragmatiques : typologie et fréquences*

Conclusion (72);

План спрощує розуміння наповнення роботи, дає читачеві розуміння того, про що йтиме мова. Окрім того, завдяки плану, читач одразу може перейти до розділу, який його зацікавив, не витрачаючи час на пошук або прочитання всієї роботи.

список умовних скорочень після висновку автора, наприклад:

– **Abbreviations**

COP copula

DEF definite

DERIV derivation

EMPH emphatic

GEN generic

IRREAL irrealis

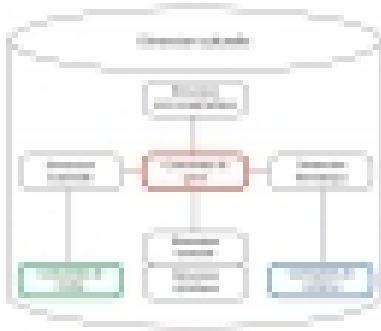
LOC locational

PFV perfective

PL plural
PTCP participle
PST past
REAL realis
RED reduplicant
REFL reflexive
SG singular (84);

таблицю зображень, що розташовується після приміток і пояснює графічні зображення, які зустрічаються в роботі, наприклад:

– *Table des illustrations*

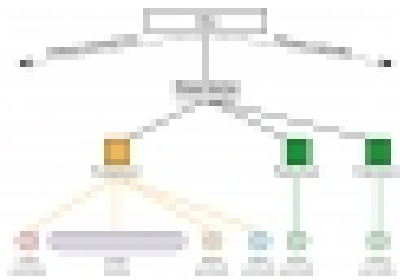

Titre Figure 1. Schéma des relations entre dimensions définitoires du genre et contraintes de genre, de média et de contenu

URL

<http://journals.openedition.org/discours/docannexe/image/9082/img-1.jpg>

Fichier image/jpeg, 354k

Titre Figure 2. Composition du jeu d'un match de rugby

URL

<http://journals.openedition.org/discours/docannexe/image/9082/img-2.jpg>

Fichier image/jpeg, 213k (58);

Подібна таблиця зображень зустрічається рідко. З її допомогою автор, що часто вдається до використання подібних зображень, економить місце в основній частині наукової статті і графічно підсумовує етапи дослідження.

і додатки, наприклад:

– *Annexe*

LA GRAMMAIRE EN CLASSE DE FLE

1. *Identité : Sexe : H F Age : .....*
2. *Formation / expérience Cours universitaire :.....*
Nombre d'années d'enseignement du FLE : en France
..... à l'étranger.....
Niveau actuel de votre groupe : A1 A2 B1 B2 C1 C2
3. *Pour vous, qu'a apporté le Cadre européen commun de référence pour les langues (CECRL) dans votre pratique (classez 1, 2, 3...)?*
- une approche par les tâches*
 une définition précise des niveaux
 une approche par les compétences
 un apprenant acteur social
 une autre conception de l'évaluation
 autre : .....
4. *Qu'est-ce qui suscite le plus d'intérêt chez vos apprenants (classez 1, 2, 3...)?*
- le vocabulaire*
 la culture
 l'écrit
 la phonétique
 l'oral
 la grammaire
 autre : .....
5. *Dans votre pratique quotidienne, quel(s) changement(s) a apporté(s) l'approche actionnelle pour l'enseignement de la grammaire ?*
Exemple :...(80);

Додатки є зручним інструментом для автора статті, які може в різних формах прикріпити додаткову інформацію, розширивши змістовність роботи. В даному випадку, автор з практичної точки зору, надає читачеві можливість взаємодіяти з результатом його діяльності, шляхом створення бланку, який стосується повсякденного життя адресанта.

Окрім того, було виявлено, що вимоги до структури наукових україномовних статей в одному науковому виданні можуть змінюватися (в залежності від року публікації), наприклад:

– *СИНТАКСИЧНА КОНВЕРГЕНЦІЯ ЯК СТИЛІСТИЧНА РЕАЛІЯ (НА МАТЕРІАЛІ АВТЕНТИЧНОЇ ЕМОТИВНОЇ ПРОЗИ)*

Ананьян Е.Л.

Донбаський державний педагогічний університет

У статті розглянуто конвергенцію як один із стилістично-потенційних синтаксичних ресурсів. Проаналізовано функції

стилістичної конвергенції. Досліджено механізми використання однорідних членів речення на сторінках англомовного художнього тексту; відзначено їхні емотивно-експресивні можливості. Визначено потенціал стилістичного перелічення у здійсненні художньо-образної інтерпретації; реалізації глибокого та ємкого опису або, навпаки, його конкретизації та уточнення; отриманні широкого узагальнення; створенні динамічності розповіді. Вивчено варіації стилістичного малюнку блоків однорідних членів речення, використаних авторами в автентичних художніх творах.

Ключові слова: синтаксична конвергенція, стилістична конвергенція, однорідні члени речення, емотивноекспресивний потенціал, художній текст (Молодий вчений, 2017) (2);

– Братусь І.В.1, Михалевич В.В.2, Гунька А.М. 3

Київський університет імені Бориса Грінченка

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОСМИСЛЕННЯ РАДЯНСЬКОЇ ДІЙСНОСТІ В ПОВІСТІ ЮРІЯ ТРИФОНОВА «ІНШЕ ЖИТТЯ»

Анотація. У статті розглядається твір Юрія Трифонова «Інше життя» в контексті історико-культурного дискурсу ХХ століття. Досліджується ситуація в радянському суспільстві доби «застою». Особлива увага надається долі митця, специфіці «пошуку себе» в умовах авторитарної держави. Здійснюється огляд деяких досліджень повісті Юрія Трифонова «Інше життя». З'ясовано, що в центрі уваги письменника знаходиться життя радянської інтелігенції. Вказано на зв'язки прози Юрія Трифонова з творчістю А.П.Чехова. В статті частина матеріалу подана з позицій використання Юрієм Трифоновим автобіографічних фактів у своїй творчості. Розглядається його особиста трагедія в родині і її вплив на «дзеркальне» відображення в повісті «Інше життя» та інших творах.

Ключові слова: Юрій Трифонов, радянська література, «застій», соціалістичний реалізм, розлад особистості.

Bratus Ivan, Mykhalevych Viktor, Gunka Anna

Borys Grinchenko Kyiv University

Cultural and historical aspects of understanding soviet activities in the story of Yury Trifon's "Another Life"

Summary. The article deals with the work of Yuri Trifonov's "Another Life" in the context of the historical and cultural discourse of the twentieth century. The situation in the Soviet society of the "stagnation" era is being investigated. Particular attention is paid to the fate of the artist, the specificity of "finding oneself" in an authoritarian state. Some studies of Yuri Trifonov's story "Another Life" are reviewed. In the article part of the material is presented from the standpoint of using Yuri Trifonov's autobiographical facts in his work. His personal tragedy in the family and its influence on the "mirror" reflection in the story "Another Life" and other works are considered. Where did this "ruling class" of the late USSR come from? He believed that in many respects these skills were acquired intuitively and often outwardly disguised as weird and incomprehensible

manifestations, which were perceived by others at first as a kind of "stupidity". The writer is keenly responsive to the painful and for him the problem of compromising the artist with the "system". He saw the shameful phenomenon of "corruptness" and "rebirth" from everywhere – creative people, through certain circumstances, became thoughtless mouthpieces of propaganda, carefully concealing all manifestations of the "living" soul. Yuri Trifonov made it clear that it was often easier for Soviet people to shift responsibility for making judgments of judgment to a conditionally competent authority. The Tale of Another Life is not only a highly artistic work today, but also a source of valuable information about "Soviet reality." Written and published in the USSR, it reproduces the complex "constructor" of human "stagnation". Particular attention is paid to the Soviet intelligentsia, which has largely lost its spiritual orientation and is in search of the "new". These qualities allow Yuri Trifonov's creativity to be relevant today in his attempts at self-identification of personality. It was he who clearly combined the moral and historical component of human life, and set certain accents.

Keywords: *Yuri Trifonov, Soviet literature, "stagnation", socialist realism, personality disorder (Молодий вчений 2020) (35).*

В першому випадку вказані назва роботи великими літерами, ініціали, прізвище автора, заклад вищої освіти і ключові слова, в той час як структурними складовими другого прикладу є написані українською та англійською мовами ініціали та прізвища авторів, заклад вищої освіти, назва роботи, анотації, ключові слова.

Ми дійшли висновку, що наукова стаття, як і кожна наукова праця, має чітку структуру. Композиція наукової статті ґрунтується на послідовному і логічному розкритті думки, дозованому та мотивованому розкритті фактів, а також їх поєднанні у певну систему. Довідково-бібліографічний апарат статті містить назву, класифікатори, інформацію про авторів, перелік використаної літератури, анотацію, ключові слова, колонтитул, додатки, примітки та дату надходження статті до редакції. Обов'язковими архітектурними елементами франкомовних та україномовних наукових статей є заголовок, анотація, ключові слова, вступ, основна частина, висновки і список літератури. Також структура статей може містити формулювання мети статті та примітки. Деякі україномовні наукові статті також включають в себе аналіз останніх досліджень і публікацій, методи та результати, обговорення. Деякі франкомовні статті містять план статті, умовні скорочення, таблицю зображень, додатки, посилання на роботу

автора, джерела, що використовують посилання на конкретну працю автора, інформацію про автора, що включає в себе також і список інших статей автора та авторські права.

2.2. Прагматика текстів наукових статей.

Тексти наукових статей містять такі компоненти: 1) когнітивний (соціально-ціннісна інформація); 2) емоційний (графічні зображення, жирний шрифт тощо, все, що одразу звертає увагу адресата на конкретну інформацію); 3) комунікативний (назва, слово, текст); 4) мотиваційний (все, що актуалізує проблему, сприяє формуванню розуміння теми, породжує бажання дочитати статтю) [23, с. 275].

Автори наукових статей часто послуговуються не лише вербальними, але також і невербальними засобами з метою реалізації функцій та бажаних комунікативних стратегій. Одиницями, які формують систему невербальних елементів є кінеми [23, с. 275]. Зокрема такі як: 1) зображувальні елементи; 2) шрифт (розмір та колір); 3) спосіб розміщення на сторінці.

Прагматичний вплив залежить від використання і функціонування мовних знаків у процесі обміну інформацією, а також від інтерактивності обох сторін за певних умов. Науковий дискурс визначається двосторонньою орієнтацією: на адресата, а також на основний текст статті.

У проаналізованих текстах наукових статей з філології були зафіксовані стратегії завоювання довіри, подолання невпевненості, вияву категоричності, впливу на емоції, переходу на особистісне, швидкого привернення уваги, логічного викладу інформації, наростання значення, запевнення, прямого спілкування з читачем, зацікавлення читача темою тощо.

В обох мовах були виявлені прагматичні особливості наукових текстів.

Висвітлення конкретної, можливо навіть непомітної проблеми як глобально важливого і небезпечного явища допомагає автору завоювати довіру читача та пробудити його інтерес до прочитання, наприклад:

– *Стаття присвячена дослідженню лексичних особливостей жанру*

літератури жахів у сучасних перекладознавчих студіях (22);

– Nous reprenons l'analyse du passif en français, à partir de données généralement marginalisées, à savoir les lacunes distributionnelles par rapport à l'actif (101).

Подолання невпевненості реалізується шляхом використання модальних дієслів, що виражають значення необхідності, можливості, здібності, ймовірності. Автор запевняє читача, що певні дії або кроки дослідження є необхідними для вирішення поставленого питання. Він ніби доводить, що такий хід подій є вирішально-важливим для науки. Також це може бути твердження, в якому немає жодних сумнівів, наприклад:

– З метою виявлення національно-культурної специфіки концептуального поля “аномалія” варту розглянути лексичні одиниці конкретної мови (20);

– Sans aucun doute, on peut et on doit critiquer certaines positions de la linguistique populaire (un certain purisme et « essentialisme » irréfléchis, etc.), mais surtout quand on a l'intention de contribuer à un « awareness raising » / une « conscientisation » général(e), à une amélioration de la formation linguistique et communicationnelle de nos citoyens / de nos citoyennes, il faut prendre au sérieux leurs croyances populaires – il faut essayer de reconstruire les raisons pour lesquelles ils ont développé telle ou telle conviction (94);

Категоричність та безапеляційність демонструється шляхом використання дієслова “falloir” у французькій мові, і використанням безособової форми “треба” в українській, що виражає наказ, наприклад:

– Треба зазначити, що символічний код тілесності представлений символами двох типів – “глобальними” і “текстовими” (Лотман, 1996, с. 3 – 14) (40);

– Il faut prendre en compte la dynamique originale de la construction de la compétence plurilingue (55);

Застосовується також вплив за рахунок емоцій, який реалізується з допомогою інтимізації комунікативного простору, такими засобами французької та української мов як:

- вживання займенника “ми”, присвійного прикметника “наш” і виявлення солідарності з адресатом (тобто ототожнення адресата з автором праці, що ніби стає співавтором автоматично), наприклад:

– Для нашого дослідження особливий інтерес становлять тексти академічного і наукового підвидів інституційного дискурсу, ядром яких виступає комунікативна взаємодія учасників академічної та наукової спільноти відповідно, до лав якої входять студенти-перекладачі (35);

– *Cette thèse homonymique du participe passé pose de nombreux problèmes ; mais la thèse inverse admettant que le participe passé est le même objet linguistique à l'actif et au passif pose également des problèmes de cohérence à notre connaissance non résolus. Ce débat excède donc largement les limites de notre article. Nous ne prendrons donc pas position sur ce point. Nous parlerons simplement de « participe passé », au passif, sans préjuger de ses liens éventuels avec le participe passé à l'actif (101);*

- окличні речення, що є особливим типом висловлень, оскільки такі речення виражають перш за все різні емоції автора. В такому випадку важливою є головна інтенція мовця. Знак оклику реалізує емоційність висловлення, привернення уваги, наприклад:

– *Лінда говорить до Елейн [вдаючи секретність]: Aw! She's [про Мері, яка є присутньою]been in the stairwell. Ha! Ha! (49);*

– *L. disait à propos des migrants : « Laissez-les venir, il y a de la place pour tout le monde ici ! » (85).*

Науковець намагається переходити на особистісне, що провокує появу роздумів на тему розглянутого питання адресанта, зокрема шляхом використання в обох мовах:

- присвійних прикметників або займенників, наприклад:

– *Наше дослідження показало, що особистий мовний та соціокультурний досвід в групі А – носіїв англійської мови – вплинув на їхні відповіді (47);*

– *Mon approche est plutôt sémantique et basée sur l'observation d'exemples attestés de traductions (69);*

Аналіз текстів французького та українського наукового дискурсів показав, що важливою є стратегія швидкого привернення уваги, що реалізується завдяки наявності:

- невербальних засобів, таких як:

○ великі літери, наприклад:

– Трьома головними концептами, що мовно об’єктивуються у творах жанру, є концепти СМЕРТЬ, ЖАХ, ОГИДА (22);

– *LA POSITION DE L’ADJECTIF ÉPITHÈTE EN FRANÇAIS : LE POIDS DES MOTS* (82);

○ шриффт, розмір, нахил літер можуть варіюватися, бути нестандартними, наприклад:

– Англійська однофункціональна ГС: серйозність в поведінці, манерах за ГС “seriousness” (*dignity*₁₁: “seriousness in behavior”) (45);

– 28/ *d’un village à l’autre il y a pas une énorme différence* [CORPAIX, 26SAVOIE] (60);

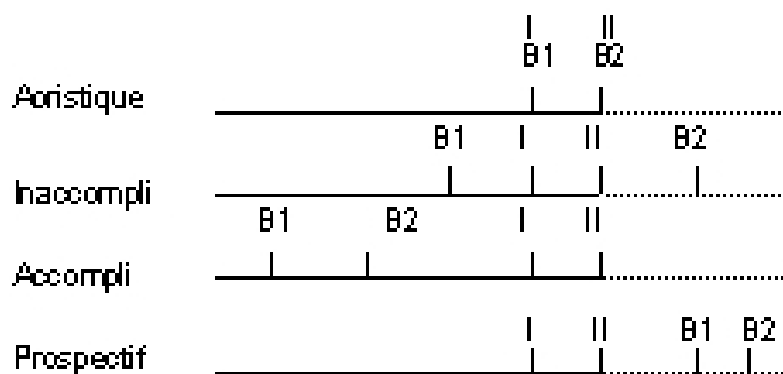
○ підкреслені слова або фрази, наприклад:

– Розглянемо категоріальні пасивні конструкції (3);

– Contraintes du genre de discours (58);

○ графічне зображення, наприклад:

– *Figure n° 3*

Ainsi, les modalités temporelles situent le futur dans le champ du possible tandis que les modalités aspectuelles le placent dans le champ de l’irrévocable ; ce qui engendre un conflit. Celui-ci est résolu par la dimension épistémique : la certitude subjective ou visée intentionnelle (91);

○ таблиця, наприклад:

– Для мелодійного оформлення фраз носіїв інших територіальних діалектів характерний низький спадний (*Low Fall*) або високий спадний (*High Fall*) термінальний тон (див. таблицю 1).

Таблиця 1.

Частотність вживання термінальних тонів в регіональних групах (у%)

<i>Регіон</i>	<i>Low Fall</i>	<i>Low Rise</i>	<i>Mid Level</i>	<i>High Fall</i>
<i>Північ</i>	45	-	30	25
<i>Північний Схід</i>	37	-	26	37
<i>Середній Захід</i>	26	4	54	18
<i>Захід</i>	28	37	19	16
<i>Південь</i>	38	12	20	30

(37);

– D'autres publications de la même époque, nous avons relevé un certain nombre d'emprunts ou d'anomalies, repris dans le tableau ci-après :

<i>Judéo-espagnol</i>	<i>français</i>	<i>castillan</i>
<i>Madama, madmazel, musiu</i>	<i>Mme, Mlle, M.</i>	<i>Sra, Srita, Sr.</i>
<i>Es ansi ke</i>	<i>C'est ainsi que</i>	<i>Asi es que</i>
<i>El mundo</i>	<i>Les gens</i>	<i>La gente</i>
<i>malgrado</i>	<i>malgré</i>	<i>A pesar de</i>
<i>jurnal</i>	<i>journal</i>	<i>periódico</i>
<i>ma</i>	<i>mais (it. ma)</i>	<i>pero</i>
<i>de mas en mas</i>	<i>de plus en plus</i>	<i>cada vez más</i>
<i>se arresto</i>	<i>il s'arrêta</i>	<i>se paró</i>
<i>enregistrado</i>	<i>enregistré</i>	<i>registrado</i>
<i>en (kon) el buto de</i>	<i>dans le but de</i>	<i>afin de</i>
<i>sus fuyida</i>	<i>sa fuite</i>	<i>su huida (fuga)</i>
<i>se pensa</i>	<i>on pense</i>	<i>se piensa</i>
<i>frontiera</i>	<i>frontière</i>	<i>frontera</i>
<i>esforzo</i>	<i>effort</i>	<i>esfuerzo</i>
<i>manifestos</i>	<i>manifestes</i>	<i>manifiestos</i>
<i>rempuchar</i>	<i>repousser</i>	<i>rechazar</i>
<i>enkuesta</i>	<i>enquête</i>	<i>investigación</i>
<i>inyorar</i>	<i>ignorer</i>	<i>ingnorar</i>
<i>a 15 km</i>	<i>à 15 km</i>	<i>a los 15 km</i>
<i>suetar, dezer</i>	<i>désirer</i>	<i>desear</i>
<i>enverso esta lengua</i>	<i>envers cette langue</i>	<i>para esta lengua</i>
<i>en tala mizura</i>	<i>en telle mesure</i>	<i>con tal medida</i>
<i>chomaje, chomores</i>	<i>chômage, chômeurs</i>	<i>paro, parados</i>
<i>malhorozo</i>	<i>malheureux</i>	<i>infeliz</i>
<i>sentura</i>	<i>ceinture</i>	<i>cinturón, cintura</i>
<i>buro</i>	<i>bureau</i>	<i>oficio</i>

| *sjemindefer*

| *chemin de fer*

| *ferrocarril*

(104);

○ діаграма, наприклад:

– Згідно з проведеним аналізом, кількісне співвідношення семантичних груп епітетів у трагедії У. Шекспіра “*The Tragedy of Hamlet*” (рис. 1.) показало, що більшість епітетів – це okazіонально-асоціативні епітети (55%), тоді як узуально-асоціативні становлять 45% від розглянутих епітетів. Серед okazіонально-асоціативних епітетів найбільш поширеними є метафоричні (43%), серед узуально-асоціативних – описово-оцінні (36%).

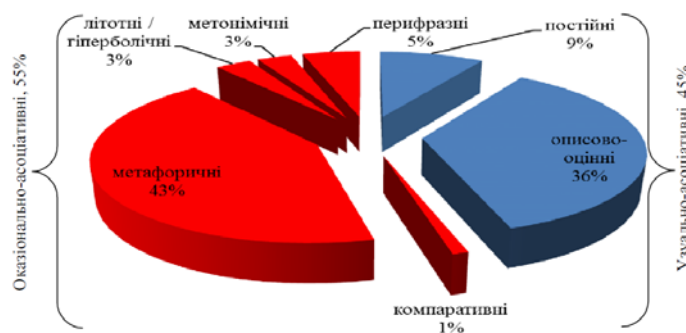
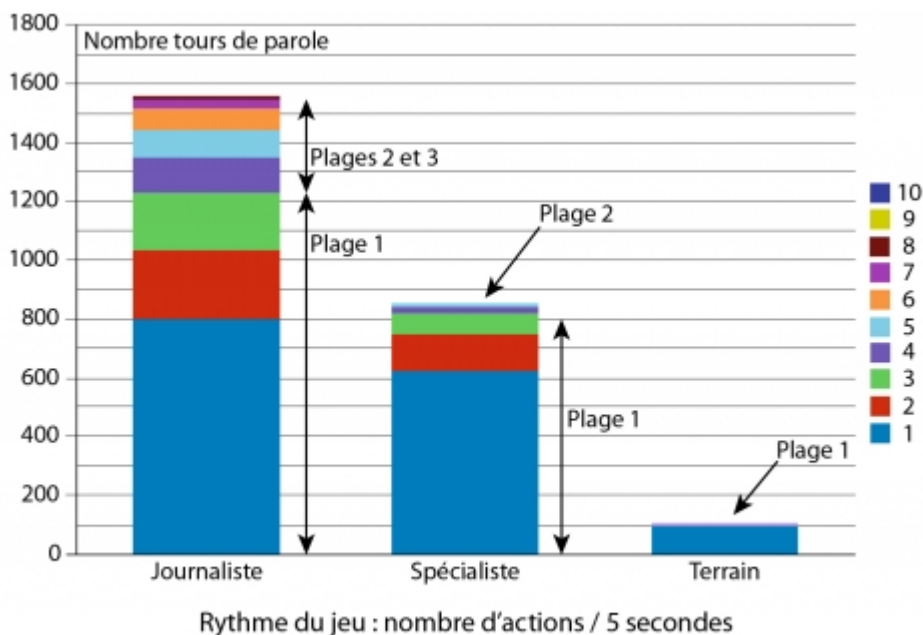

Рис. 1. Структурні типи епітетних конструкцій у трагедії У. Шекспіра “*The Tragedy of Hamlet*” (29);

– Figure 7. Interventions du journaliste et du spécialiste (consultant) en fonction des plages de rythme. Les couleurs représentent chacune un nombre d’actions par fenêtre de 5 secondes (1 à 10).

(58).

Графічні зображення, таблиці та діаграми найчастіше презентують результати дослідження, що можуть включати в себе кількісний аналіз,

презентацію мовних одиниць різних мов, статистичні дані тощо.

- вставних слів або конструкцій, наприклад:

– *Більше того, російський перекладач поділяє ту саму думку і передає значення, використовуючи загальний термін (33);*

– *Du côté du français, la plupart des emplois réfléchis indirects sont des expressions adverbiales qui modifient le prédicat et sont intensifs (69);*

- експресивних прикметників, наприклад:

– *Лексика досліджуваної групи в українській мові демонструє більшу схильність до диференціації семантичних ознак: **змії** (про підступну, хитру людину; про злого, сильного і підступного ворога), **страхіття** (людина незвичайного вигляду, ненормальних розмірів, ваги і т. ін.; людина з огидними моральними якостями), **погань** (негідна, нікчемна людина, що викликає зневагу, презирство), **потвора** (про лютю, жорстоку і т. ін. людину, що втратила кращі моральні якості; недолюдок), **ворог** (той, хто перебуває в стані ворожнечі, боротьби з ким-небудь; недруг, супротивник), **личина** (погана, зла, підступна людина), **гидота** (про підлу, мерзенну людину; погань), **нечисть** (негідні, нікчемні люди, перев. вороги, що викликають зневагу, презирство), **мотлох** (погані, негідні люди; набрід, наволоч), **єхидна** (про лиху, злу, хитру, лукаву, в'їдливу людину), **звірота** (про дуже жорстоких, лютих людей), **паскуда** (погана, мерзенна, підступна людина; жінка легкої поведінки) (34);*

В цьому прикладі окрім експресивних прикметників, науковець вживає також ряд емоційно-забарвлених синонімів, що мають відношення безпосередньо до людини, а отже безумовно викликають інтерес читача.

– *Tes fleurs rouges sont belles (99);*

- підсилювальних зворотів, наприклад:

– *Оскільки у даній статті нас цікавлять саме фонетичні та графічні зміни, ми детальніше зупинимось на особливостях фонетико-графічної асиміляції запозичених слів (53);*

– *Ce sont Bernard Pottier et Guy Bourquin (né en 1928), pionniers de la traduction automatique en France, qui l'organisent (71);*

– *Ce qui l'intéresse, ce sont les recherches sur la langue française (71);*

Стратегію логічного викладу інформації забезпечують автори як французьких так і українських статей, використовуючи різні розділові знаки, кожен з яких відображає ознаки писемної мови науковця, що не можуть передаватися літерами і є певним невербальним кодом для спрощення розуміння тексту, передачі думки адресата. Такими знаками можуть бути лапки, дужки, три крапки, двокрапка, скісна риска, тире тощо. Окрім того, розділові знаки є важливою складовою наукових текстів обох мов. Вони виконують інформативну, регулятивну, експлікативну та соціалізуючу функції.

- Використання лапок пояснюється бажанням адресата щось виділити, зосередитися на важливому, передати іронічність поняття, наприклад:

– *У межах асоціативно-семантичного мікрополя (АСП) “ворог” виділено п’ять асоціативно-семантичних мікрополів (АСМ): “країна-ворог”, “ворожі війська”, “вороже суспільство”, “ворожі ЗМІ”, “ворожі поняття” (32);*

– *Le féminisme met donc en exergue les passages qui dénoncent l’intériorisation du sexe “faible” et encourage l’émergence d’une littérature et d’une critique mettant en avant les valeurs féminines (87);*

- Різноманітні дужки [], (), <>, {} слугують для введення додаткової інформації, коментарів, скорочення інформації (якщо в дужках три крапки, зазначення літературного джерела, автора або видання, наприклад:

– *У медійній сфері гіпертекст – це система зберігання текстів і образів, що дозволяє встановлювати зв’язки з іншими подібними текстами й образами (Danesi, 2009, p. 151) (8);*

– *Prenant ces enjeux comme base, la temporalité des champs (déclinée en temps d’habitus, temps de pratique et temps d’institutions) constitue un moyeu à partir duquel une concordance entre champs (dont la circulation de leurs capitaux respectifs) peut être coordonnée (74);*

– *Les Français au sens large, qui par leur lecture sont censés permettre la performativité du repentir : « Pour finir, je remercie chaque lectrice, et chaque lecteur [...] Car avec ce geste, chacun valide mon retour dans le giron de ma*

patrie » (Vallat 2016 : 92) (85);

- Три крапки позначають перерваність думки та незакінченість висловлення, оскільки дане речення слугує прикладом для лінгвістичного аналізу автора або ж є результатом праці автора, якому він дає змогу читатеві вписати правильний варіант відповіді, наприклад:

– Так, лексичний повтор прикметника *sick* (страдницький), семантична структура якого включає компоненти ‘suffer’ (‘страждати’), ‘feel pain’ (‘відчувати біль’), ‘worry to death’ (‘божеволіти від хвилювання’) (Roget’s *Thesaurus ...*, 2005, p. 515), інтенсифікує ступінь болю та мук, які пронизують усього чоловіка – його серце (*heart*), думки (*head*), тіло (*bone*)(9);

– *Ce qui revient à affirmer qu’un formateur certifié devrait continuer à se former, s’il souhaite transformer ses connaissances de base en compétences...* (66);

- Двокрапка зазвичай є засобом пояснення, інформування, деталізації, наприклад:

– Серед **логічних помилок** виявлено такі: порушення причинно-наслідкового зв’язку, двозначність, нелогічний виклад, нелогічний контраст чи порівняння, підміна понять, звуження чи розширення понять / концептів (35);

– *La décadence devait survenir rapidement, suite à la conjonction de différents facteurs : perte de l’importance des grands ports de la Méditerranée après les grandes découvertes, appauvrissement de la vie intellectuelle, faute de contacts avec l’Occident alors en pleine Renaissance* (104);

- Скісна риска або слеш має значення сполучників *або, та, і*, які не є доречними в конкретному випадку, наприклад:

– Наразі відсутні лінгвістичні праці, спрямовані на встановлення зв’язку між типом наративу, ідіо/жанрово специфічними оповідними формами зокрема, та втіленою в ньому грою (24);

– *Le bilinguisme/plurilinguisme et l’alternance codique à travers l’emploi de langue maternelle en cours de langue étrangère* (81);

- Тире вживається для позначення пауз, прямої мови, перед *оце, це, то, ось*, наприклад:

– Форма пред'явлення матеріалу – звучача мова у вигляді письмових транскриптів – викликала утруднене сприйняття в даній групі реципієнтів, що призвело до низького ступеня адекватності інтерпретації (47);

– *On ne parle jamais qu'une seule langue - ou plutôt un seul idiome* (96) ;

- Знаки плюс, дорівнює, відсотків + = % слугують засобами презентації результатів роботи, наприклад:

– Вищезазначена діаграма добре ілюструє, що у народних казках у більшості наявні складні імена (27 імен – 56%, напр. *Aranypezű János, Virág Péter, Veres király*) і за ними слідує імена, що складаються з одного елементу (21 ім'я – 44%, напр. *Juliska, Kormoska, Hold*) (42);

– *Pour les raisons de l'étude, nous avons élaboré 48 stimuli : 24 stimuli expérimentaux 6 du type : Déterminant ± Adjectif ± Nom, en contexte « Avec liaison » (e.g. des petits engins) 6 du type : Déterminant ± Adjectif ± Nom, en contexte « Sans liaison » (e.g. des petits lutins) 6 du type : Déterminant + Nom, en contexte « Avec liaison » (e.g. des ouvriers) 6 du type : Déterminant ± Nom, en contexte « Sans liaison » (e.g. des cocotiers)* (92);

- абрєвіатури, з допомогою яких мінімізується використання мовних засобів та передається більш стисло те поняття, що є загально відомим, наприклад:

– Словосполучення “інформаційна війна” вперше трапляється в 1967 році у книзі колишнього директора ЦРУ (Центральне Розвідувальне Управління) А. Даллеса “Таємна капітуляція” (32);

JOLLS (Journal of Languages, Linguistics and Literary Studies) (78);

Помітним є прийом наростання значення, що показує всю значущість обраної теми, історія якої розкривається для читача у всіх подробицях коли автор презентує попередні проведені дослідження за темою, наприклад:

– *Ця проблема отримала відображення в роботах Р.І. Макдевіда [7], А.Д. Швейцера [13], Т.В. Шевченко [14], Д.І. Полетаєва [9], Н.В. Пальченко [8], Е.Ю. Романовой [10], М.В. Якутіної [15], Р. Trudgill [26; 27], W. Labov [21; 23], L. Campbell [16] і так далі* (37);

– *Notre étude s'inscrit dans la suite d'une série de travaux récents qui se sont*

concentrés soit sur les aspects discursifs et syntaxiques propres au genre (Deulofeu, 2000 ; Brès, 2007 ; Krazem, 2011 ; Augendre et Mathon, 2012a et b), soit sur les aspects prosodiques (Mathon et Boulakia, 2009 ; Audrit et al., 2012 ; Pršir et al., 2013) (58);

Іншим способом впливу на реципієнта є запевнення, що забезпечується шляхом:

- наведення статистичних даних або реальних показників, *наприклад:*

– *Крім того, хоча США займають 18 позицію із 58, 2 балами зі 100 за рейтингом Glass-ceiling index журналу "The Economist" щодо можливостей кар'єрного зростання жінок, однак ми також спостерігаємо активні протестні рухи за жіночі права (48);*

- вживання таких вставих конструкцій, що підтверджують слова автора як *на думку вчених, за словами, згідно з результатами попередніх досліджень, selon les scientifiques/chercheurs, selon les résultats des études antérieures* тощо, *наприклад:*

– *Етимологічний аналіз, на думку О.О. Селіванової, починається з установлення статусу слова у плані його успадкування мовою у процесі її еволюції чи запозичення з іншої мови [14, с.154] (15);*

– *Selon les chercheurs, l'utilisation de l'accord en genre de l'adjectif dépend également de contraintes cognitives (112).*

Одним з прийомів є пряме спілкування з реципієнтом. Автори статей додають адресний блок, що є зазначенням адреси або телефону для отримання консультації, задля урегулювання тих чи інших питань, що можуть виникнути у читача, *наприклад:*

Відомості про автора

<p>Любимова Світлана Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент, докторант кафедри англійської філології, перекладу і філософії мови імені професора О.М. Мороховського, науковий співробітник КНЛУ, e-mail: elurus2006@gmail.com</p>		<p>Сфера наукових інтересів когнітивна лінгвістика, соціолінгвістика, медіариторика, лінгвокультурологія</p>
---	---	---

(44);

– *Christelle Hoppe INALCO, France christelle.hoppe@univ-nantes.fr GERFLINT ISSN 1766-3059 ISSN en ligne 2260-7846 (55);*

I, окрім того, наявна стратегія зацікавлення читача темою, над якою автор працює і яку вірогідно планує розвивати у майбутньому. Ця стратегія прослідковується за рахунок:

- такого структурного елементу як перспективи дослідження, наприклад:

– *Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі ми вбачаємо в зіставно-типологічному аналізі мовної об'єктивації аксіологічних категорій духовної культури українського, англійського та французького народів (45);*

- назви праці, що має бути досить стислою, адже завдяки лаконічності посилюється вплив на адресата, спрощується процес запам'ятовування інформації та реалізується ефект асоціативності сприйняття. Прагнення до стислості та лаконічності реалізується також у злитому написанні слів, наприклад:

– *Дескриптивні і прескриптивні норми в лінгвістиці (11);*

– *La concordance des temps (74).*

- ключових слів, що дуже лаконічно пояснюють про що саме дана стаття і допомагають зрозуміти читачеві, чи варто читати працю наприклад:

– *Ключові слова: семантичний диференційний компонент, семантична структура, смисл, конотація, полісемія, термінологічна система, концепт (12);*

– *Mots-clés : phonologie, plurilinguisme, métaphonologie, stratégies d'apprentissage, la Réunion, didactique des langues (55);*

Лише у франкомовних наукових статтях з філології було виявлено:

- Зірочку *, що є класичним знаком примітки або виноски, наприклад:

a. *les grands*

b. **les susceptibles de t'intéresser*

c. **les de Jean*

d. **les que nous avons vu (99);*

- Знак решітки або октоторп #, що позначає смислове відокремлення, найчастіше коли автор надає приклади, наприклад:

– a. *John raises his hand/#the hand*

c. *Juan levanta la mano/#su mano*

b. *Jean lève la main/#sa main (62);*

- Стратегію самопросування, що є посиланням на творчість науковця і реалізується за рахунок презентації інших статей автора, наприклад:

– *Articles du même auteur*

Apprendre et enseigner le français dans l'Ontario, Canada : entre dualité linguistique et réalités plurielles et complexes [Texte intégral]

Paru dans Recherches en didactique des langues et des cultures, 10-3 | 2013

Trajectoires plurielles et représentations identitaires chez les élèves plurilingues [Texte intégral]

Paru dans Recherches en didactique des langues et des cultures, 8-1 | 2011 (107);

В україномовних наукових статтях з філології наявні:

- стратегія зближення з читачем, шляхом розгляду питань, пов'язаних з дитячими спогадами читача, наприклад:

– *Можемо підсумувати, що у збірці казок «Три золоті стріли» зустрічається багато особових імен (42);*

- розмовна лексика, наприклад:

– *Приміром, оцінюючи історичні постаті В. Леніна та С. Бандери, які символізують різні ідеологічні, а в українських реаліях і ціннісні системи, відмінності в 10 – 15 відсотків характерні для наймолодшої та найстаршої вікової групи, пор.: постать В. Леніна оцінюють позитивно 12,5 % наймолодших респондентів, що ж до найстаршої вікової групи, то таких респондентів виявилось майже вдвічі більше – понад 24 %; негативно оцінюють постать С. Бандери 26,5 % респондентів віком 18 – 29 років і 42 % респондентів, яким 60 і більше років (26);*

Отже, як показує дослідження, існує безліч засобів прагматичного впливу на адресата. Науковий дискурс визначається двосторонньою

орієнтацією: на адресата, а також основний текст праці. У проаналізованих текстах наукових статей з філології були зафіксовані стратегії завоювання довіри, подолання невпевненості, вияву категоричності, впливу на емоції, переходу на особистісне, швидкого привернення уваги, логічного викладу інформації, наростання значення, запевнення, прямого спілкування з читачем, зацікавлення читача темою. Таким чином, прагматичний вплив текстів статей на реципієнта як в українській так і у французькій мовах здійснюється шляхом використання модальних дієслів, займенника *mi/nous*, присвійного прикметника *naus/notre*, окличних речень, неозначеної форми дієслова, невербальних засобів (шрифт, великі літери, підкреслення, графічні зображення, діаграми, таблиці), вставних слів, експресивних прикметників, підсилювальних зворотів, пунктуаційних знаків (лапки, дужки, три крапки, двокрапка, зірочка, решітка, скісна риска, тире, знаки плюс, дорівнює, відсотків), аббревіатур. У франкомовних текстах наукових статей було виявлено знак решітки, зірочку та стратегію самопросування за рахунок презентації інших статей автора. А в україномовних наукових статтях наявні розмовна лексика, стратегія завоювання довіри, шляхом розгляду питань, пов'язаних з дитячими спогадами читача.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Наукова стаття має чітку структуру, що ґрунтується на послідовному і логічному розкритті думки, фактів, а також їх поєднанні у певну систему. Довідково-бібліографічний апарат статті містить назву, класифікатори, інформацію про авторів, перелік використаної літератури, анотацію, ключові слова, колонтитул, додатки, примітки та дата надходження статті до редакції. Обов'язковими архітектурними елементами франкомовних та україномовних наукових статей є заголовки, анотація, ключові слова, вступ, основна частина, висновки і список літератури, формулювання мети статті та примітки. Деякі україномовні наукові статті також включають в себе аналіз останніх досліджень і публікацій, методи та результати, обговорення. Деякі франкомовні статті містять план статті, умовні скорочення, таблицю зображень, додатки, посилання на роботу автора, джерела, що використовують посилання на конкретну працю автора, інформацію про автора, зокрема список інших статей автора та авторські права.

З прагматичної точки зору, було виявлено засоби впливу на адресата. Науковий дискурс визначається двосторонньою орієнтацією: на адресата і на основний текст праці. У проаналізованих текстах були зафіксовані стратегії завоювання довіри, подолання невпевненості, вияву категоричності, впливу на емоції, переходу на особистісне, швидкого привернення уваги, логічного викладу інформації, наростання значення, запевнення, прямого спілкування з читачем, зацікавлення читача темою. Прагматичний вплив текстів статей на реципієнта здійснюється шляхом використання модальних дієслів, займенника *mi/pous*, присвійного прикметника *наш/notre*, окличних речень, неозначеної форми дієслова, невербальних засобів, вставних слів, експресивних прикметників, підсилювальних зворотів, пунктуаційних знаків, аббревіатур. У франкомовних текстах наукових статей було виявлено знак решітки, зірочку та стратегію самопросування за рахунок презентації інших статей автора. В україномовних наукових статтях наявні розмовна лексика і стратегія завоювання довіри шляхом розгляду питань, пов'язаних з дитячими спогадами читача.

РОЗДІЛ 3

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФРАНКОМОВНИХ ТА УКРАЇНОМОВНИХ НАУКОВИХ СТАТЕЙ

3.1. Лексико-семантичні особливості наукових статей

Дослідження лексичних особливостей текстів наукових статей з філології є вкрай важливим, адже дозволяє виявити основні сучасні засоби комунікації, що спряє вирішенню певних наукових проблем. Крім того, лексичний склад також відіграє вагомую роль у будь-якому повідомленні, адже добір певних лексичних одиниць допомагає авторові, зокрема текстів наукових статей, досягнути своєї інтенції і певним чином вплинути на адресата, змушуючи останнього зацікавитися працею та звернути увагу на актуальну філологічну проблему.

3.1.1. Сміслова точність та термінологія

Головним призначенням лексики наукового тексту є позначення явищ, предметів, їх називання та пояснення. Назви понять в науковому стилі переважають над називанням дій, тому переважно використовують іменники, а не дієслова.

Сміслова точність є однією з головних умов, що забезпечує наукову і практичну цінність укладеної в тексті праці інформації. Неправильно підібране слово може значно спотворити зміст написаного, дати можливість двоякого тлумачення тієї чи іншої фрази. Порушення ясності викладу часто викликає бажання у деяких авторів надати своїй праці вдаваної науковості, що проявляється в багатослів'ї, ускладненні назв добре відомих явищ.

В текстах наукових статей як французької так і української мов наявні слова, що не несуть помітного змістового навантаження і яких слід уникати при написанні, зокрема: *вірогідно, тим не менш, так чи інакше, в деякому сенсі, дійсно, приблизно, таким чином, добре, справді, звісно, насправді, при цьому, probablement, cependant, d'une manière ou d'une autre, dans un certain sens,*

vraiment, presque, parfois, à propos de, alors, bien sûr, vraiment та інші. Наприклад:
 – *A. Швейцер під час пояснення феномену перекладу говорить так: “Ми можемо поки лиш сказати, що переклад є результатом лексичної, синтаксичної і текстуально-прагматичної заміни оригінальної комбінації знаків на відповідну комбінацію знаків із мови перекладу, і що при цьому вступають в силу управляючі комунікативні фактори частково об’єктивні, а частково суб’єктивні” (79);*

– *Pour d’autres, cet apprentissage est très difficile, ou presque impossible, ce qui contraint parfois certains étudiants à renoncer à la perspective d’enseignement de l’anglais, qui correspondait pourtant à leur projet professionnel initial (96);*

– *Selon moi, « language awareness » est – aussi sur le plan international – le terme le plus répandu et se prête donc aussi à un rôle de nom générique pour un ensemble de phénomènes similaires, probablement tous reliés entre eux (94);*

Серед небажаних у використанні слів зустрічаються також ті, що позначають перебільшення, підкреслюючи крайню ступінь: *особливо, дуже, величезний, неймовірно, надто, surtout, très, énorme, incroyablement, trop*, наприклад:

– *У різних мовних стилях, особливо в стилі художньої літератури, широко використовуються мовні засоби, що підсилюють дієвість висловлювання завдяки тому, що до його логічного змісту додаються різні експресивно-емоційні відтінки (4);*

– *Dans le sillage de l’énorme effort fourni pendant la guerre 1939-45, dans le domaine de l’enseignement des langues (71);*

– *On peut très bien paraphraser la phrase par :*

C’est un billet doux qu’une fillette aura très certainement glissé dans sa main (91).

Найзагальнішими особливостями лексики наукового стилю вважають: 1) вживання слів у прямому значенні; 2) відсутність образних засобів, таких як: епітети, метафори, художні порівняння, гіперболи, поетичні символи, алегорії тощо; 3) широке вживання абстрактної лексики і термінів.

Проаналізований нами ілюстративний матеріал показав, що лексичний склад текстів наукових статей української та французької мов

становлять:

- епітети, наприклад:

– Текстам наукового стилю характерне превалювання сталих та клішованих висловів, канцеляризмів, проте помічено, що поширеною помилкою в перекладах з української мови англійською є нехтування цими нормами (35);

– *La sélection de la forme suffixale me semble être un problème majeur dans le cadre de la dérivation en – ien puisque ce suffixe est en concurrence avec d'autres formes suffixales dans de nombreux cas* (75);

- порівняння, наприклад:

– Підкреслимо, що, беручи до уваги різні наукові бачення цього явища, у нашому дослідженні під двома або більше лінгвістичними сутностями, що прямують до зближення, розуміємо однорідні члени речення, які, інтегруючись один з одним, існують та діють у конвергентній зоні, тобто в реченні (2);

В останньому прикладі ужито порівняння, створене на основі синтаксичного паралелізму, тобто двох об'єктів (лінгвістичні сутності та однорідні члени речення), що мають подібні значення.

– *La chanson, vue comme œuvre d'art et objet artistique, est considérée par lui comme un « art mineur »* (77);

- запозичення, наприклад:

– Унікальність перекладів творів жанрів фентезі проявляє себе у тому, що оригінальна авторська думка доповнює себе через переклад (79);

Слово “фентезі” походить від англійського слова “fantasy”, що перекладається як уява, фантазія.

– Зазначимо, що стилістичний малюнок блоків однорідних членів речення може бути представлений як рядом синонімів та слів близької семантики, що дозволяє досягти підсилювальної функції; зіткненням антонімів, паронімів коли, руйнуючи звичну схожість однорідних членів речення, створюються додаткові відтінки смислу; антитезою, що з'являється в результаті співставлення антонімів (2);

Такі лексичні одиниці як “синонім”, “антонім” були запозичені з французької мови відповідно у XVIII та XX століттях.

– *Ce qui peut paraître surprenant, dans la mesure où certains au moins de ces noms ont des féminins en -euse (entraîneuse, entrepreneuse, meneuse, visiteuse et même parfois leadeuse) ou en -trice (auditrice, commentatrice, conductrice, supportrice et même parfois webmestrice) (88);*

Слова “leadeuse” та “webmestrice” походять з англійської мови від слів “leader” та “webmaster”.

– *Dans la partie orale, prochain au singulier ne s’emploie qu’avec des noms renvoyant à la notion de temps : semaine, mois, an, année, lundi, vendredi, décembre, été, week-end, fois, siècle, trimestre, etc. (59);*

“Week-end” являє собою запозичення з англійської мови і у перекладі означає вихідний день, свято.

- фразеологізми, наприклад:

– *Якщо порівняти відповіді на запитання про те, якою мовою респонденти спілкуються вдома із родиною, із відповідями про мовні преференції для освіти дітей, то впадає в око, що відсоток тих, хто віддає перевагу українській мові, вищий за відсоток тих, хто спілкується вдома українською (51,4 % проти 46,4 %) (26);*

Фразеологізм “впасти в око” вживається для позначення чогось, що бачать, помічають, звертають увагу.

– *Ainsi, entrer dans sa propre langue ne va pas nécessairement de soi : le processus est soumis à des facteurs psycho-affectifs complexes qui, s’ils sont entravés, peuvent parfois ralentir voire stopper le développement linguistique de l’enfant. Si parler c’est se séparer, se séparer d’un premier état fusionnel pré-verbal, toute entrée dans le langage est traumatique, a fortiori lorsque cet état initial de fusion n’a pas eu lieu, lorsqu’il n’y a aucun paradis perdu ou aucun paradis à perdre (96);*

Вислів пов’язаний з біблійною розповіддю про те як Бог вигнав з Раю Адама і Єву після їхнього гріхопадіння і означає, щось омріяне та недосяжне.

– a. Ouvre la bouche /b. Ouvre le cœur

Jean (s’) a mis la/sa main sur le feu

Le dernier point à résoudre concerne le type embrasser sur la bouche (ou d’autres comme tomber sur les genoux) (62);

“*Ouvrer la bouche*” – відкрити рот, в значенні *заслухатися, здивуватися або заговорити, висловити свою думку.*

“*Ouvrer le cœur*” – відкрити серце, в значенні *розповідати найсокровенніше, довіритися, ділитися думками.*

“*Mettre la main sur le feu*” – глянути небезпеці у вічі, у значенні *свідомо або несвідомо піти на небезпечну справу.*

“*Tomber sur les genoux*” – впасти на коліна, в значенні *виявити комусь шану або почуття вдячності.*

- персоніфікації, завдяки яким адресат надає людські якості неживим предметам, наділяючи їх здібностями, наприклад:

– *Україна з 2014 року зазнала, окрім збройної, також інформаційної атаки і була змушена шукати способи відбиття агресії (32);*

Автор наділив країну здатністю діяти, хоча наспраді саме мешканці були дійовими особами цієї ситуації, оскільки Україна сама собою не може бути змушена шукати способи відбиття агресії.

– *Mais ces données brutes masquent une grande disparité dans la fréquence d'emploi des différents intensifs (108);*

В цьому випадку мається на увазі, що за допомогою певних вихідних даних людина проховує різницю в частоті використання засобів.

Лише в українській мові було виявлено:

- метафори, наприклад:

– *Тут пряме значення дієслова wound (ранити) перейшло в метафоричне іменник the wounds of Love (рани любові) (4);*

Письменник пояснює, що любов теж ранить, але тільки не фізично, а душевно.

Лише у французькій мові було виявлено:

- неологізми, наприклад:

– *de la langue maternelle à la langue “mat-rangère” (96);*

Неологізм “*mat-rangère*” є аторським. Він складається з двох слів: *maternelle* та *étrangère*. Таким чином, автор прагне передати взаємний вплив двох мов.

Абстрактність, узагальненість наукового стилю викладу приводить до того, що більша частина дієслів вживаються для зв'язки, наприклад: *бути, мати,*

називатися, вважатися, вивчатися, стати, ставати, робитися, здаватися, полягати, складати, володіти, визначатися, être, avoir, être appelé, être considéré, être étudié, devenir, sembler, consister, composer, posséder, être déterminé тощо. Наприклад:

– При цьому іншомовними вважаються запозичені слова, оформлені за зразком чужої мови (транслітерований запис, невідмінюваність) (14);

– Avoir cette langue dans le patrimoine linguistico-culturel du Gabon est une opportunité pour ce pays pour développer leurs langues et cultures locales (89).

Загальноживана лексика використовується у різних стилях. По-перше, це службові слова: прийменники, сполучники, займенники; а також лексика загальнолітературної мови, що в науковому тексті вживаються у вузькому, особливому значенні, такі як: *випадок, частина, умова, малюнок, cas, partie, état, dessin* тощо, наприклад:

– Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми (4);

– *Deux enseignants ont déclaré recourir à des supports visuels du type schémas, dessins, tableaux* (80).

Загальнонаукова лексика зустрічається як у французьких так і в українських статтях (а також в мові різних наук, а не лише якоїсь однієї конкретної науки). Вона передає інформацію, пов'язану з пізнавальною діяльністю людини, з відкриттям, спостереженням, систематизацією матеріалу, така лексика як *аналізувати, розглянути, класифікувати, фіксувати, метод, елемент, функція, система, analyser, classer, enregistrer, méthode, élément, fonction, système* тощо. Наприклад:

– У перспективі ми плануємо окремо розглянути особливості київської, одеської, запорізької та інших регіональних мовознавчих традицій у галузі освоєння мовно-культурної проблематики, пов'язаної з болгарами, що проживають в Україні, та аналізувати стан розроблення кожної з наведених у цій статті проблем у сучасній фаховій українській періодиці (13);

– *En même temps, il met les versions numériques de ces livres en ligne, et les élèves peuvent ainsi les enregistrer et les consulter sur leurs portables* (77).

Оскільки кожна наукова галузь має свою систематично організовану

термінологію, що відповідає предмету та методам цієї науки, лексика наукової мови також характеризується великою кількістю спеціальної термінології, що в середньому складає 15-20 % загальної лексики наукового стилю, наприклад:

– *До кола фахових інтересів З. Барболової входять антропоніми, зокрема, особові імена, прізвища, по батькові, родові назви, прізвиська, а також топоніми, мікротопоніми, хрононіми та космоніми в болгарському селі Тернівка Миколаївської області (Барболова, 2002) (13);*

– *En effet, dans les exocentriques bimoteur et quadrimoteur, moteur est un nom et non un adjectif (88);*

Саме тому при оформленні роботи слід уважно підбирати наукові терміни і визначення, для того щоб не змішувати різну термінологію, застарілі наукові терміни, професіоналізми або слова розмовної мови в одному тексті.

Отже, тексти наукових статей з філології містять загальнонавчання, загальнонаукову лексику та термінологію. Попри абстрактність та узагальненість наукового стилю викладу інформації, було виявлено, що в україномовних та франкомовних статтях наявні епітети, порівняння, запозичення, фразеологізми, персоніфікації, в той час як лише в українській мові зустрічаються метафори, а лише у французькій мові зустрічаються неологізми.

3.1.2. Класифікація назв статей за семантичною ознакою. Дослідивши ілюстративний матеріал, ми виявили, що тексти наукових статей з філології різняться за певною проблематикою, якої вони торкаються. Порівняльний аналіз франкомовних і україномовних наукових статей дозволив нам встановити найголовніші питання, що розкриваються в статтях обох мовах:

- порівняння мовних особливостей двох мов, наприклад:
  - *Особливості переносних значень іменників на позначення зла в сучасних французькій та українській мовах (34);*
  - *Les séquences déterminant défini + adjectif en français et en espagnol : une comparaison (99);*
- дискурсивний аналіз, наприклад:
  - *Гіпертекстове конструювання подій: когнітивно-дискурсивний аналіз (8);*

– *Contraintes sur le discours et genre de discours contraint : le commentaire sportif télévisé en direct* (58);

- лінгвістичні норми мови, наприклад:

– *Дескриптивні і прескриптивні норми в лінгвістиці* (11);

– *Linguistique appliquée et traitement automatique des langues* (71);

- запозичення, наприклад:

– *Etapes d'assimilation des emprunts de mots en français : aspects théoriques et pratiques* (14);

– *Le traitement macrostructural de l'emprunt au français dans les dictionnaires locaux au Gabon* (89);

- пасивні конструкції/пасивний стан, наприклад:

– *Anglais et catégories passives en synchronie et diachronie* (3);

– *Le passif en français et les lacunes distributionnelles des verbes* (101);

- особливості статей, наприклад:

– *La fonction de la phrase nominale dans le discours scientifique : le cas du français* (43);

– *Les titres des publications scientifiques en français : fouille de texte pour le repérage de schémas lexico-syntaxiques* (93);

- іменник, наприклад:

– *Spécificité de la structure nominale dans le discours scientifique en français et en ukrainien* (45);

– *Lorsque qu'une liaison pré-nominale gêne puis facilite la production du pluriel des noms chez l'enfant* (92);

Отже, найголовніші питання, що порушуються в текстах наукових статей обох мов, є порівняння мовних особливостей двох мов, дискурсивний аналіз, лінгвістичні норми мови, запозичення, пасивні конструкції/пасивний стан, особливості статей.

Нами також було встановлено, що окрім спільних виявлених проблем, існують певні питання, висвітлення яких є характерним окремо для французьких або українських текстів.

Так, лише в українських наукових статтях нами було виявлено:

- розгляд мовних особливостей конкретних літературних творів, наприклад:
  - *Семіотика образу-символу води в сучасній американській мультикультуральній прозі (на матеріалі романів “Black Water” Джойс Керол Оутс та “Beloved” Тоні Моррісон) (39);*
  - гендерні особливості мови, наприклад:
    - *Гендерна диференціація комунікативних стратегій в англомовному мікроблогінгу (10);*
    - перекладознавчий аналіз, наприклад:
      - *Мовна та концептуальна картини світу в інтеркультурній репрезентації художнього перекладу (27);*
      - перекладацькі трансформації, наприклад:
        - *Інваріантні перекладацькі трансформації кінотексту для збереження комунікативно-прагматичного потенціалу мовленнєвих актів оригіналу в умовах дублювання та субтитрування (16);*
        - дослідження мовних стереотипів, наприклад:
          - *Соціокультурні стереотипи в різних жанрах американського медійного дискурсу середини минулого століття (44);*
          - лексико-семантичні засоби, наприклад:
            - *Лексико-семантичні засоби вербалізації поняття “anomalie” в німецькій мові (20);*
            - стилістика мови, наприклад:
              - *Особливості вживання стилістичних засобів різних рівнів в іншомовній публіцистиці (31);*
              - діалекти, наприклад:
                - *Сприйняття північних діалектів україномовними білінгвами (47);*
                - етимологія слова, наприклад:
                  - *Етимологічний шар концепту OLD AGE (15);*
                  - орфографічні особливості, наприклад:
                    - *Орфографічні особливості новолатинської мов (30);*
                    - прислівник, наприклад:

– Інформаційно-структурні перетворення адитивного адверба *even* (на матеріалі пам'яток і текстів корпусів англійської мови XII–XVII ст.) (17);

Лише французькі наукові статті розкривають теми:

- часи/часові показники (складні та прості, минулий, майбутній, теперешній) наприклад:

– *Le concept et la gestion du temps dans un cours de français langue étrangère ou seconde : analyse de pratique* (86);

- освіта, наприклад:

– *Une approche de l'interculturel dans l'enseignement/apprentissage du français langue étrangère* (109);

– *Évolution de la conception du pluriel des noms, des adjectifs et des verbes chez les élèves du primaire* (98);

- загальні граматичні особливості мови, наприклад:

– *Grammaire du français langue étrangère aux niveaux avancés : l'exemple des chaînes de référence* (68);

– *Des pratiques grammaticales* (64);

- синтаксис, наприклад:

– *The morphosyntax of adjectives in Seenku [sos]* (84);

- дидактика, наприклад:

– *Apprentissage phonologique dans une approche didactique plurilingue* (55);

- актиклі, наприклад:

– *Datif, possessif, article défini, ou comment se passer de la possession inaliénable* (62);

- прикметник, наприклад:

– *L'adjectif appréciatif nice : observations sur la nature variable de la prédication* (61);

- займенник, наприклад:

– *Les pronoms personnels de troisième personne en français et en italien* (90);

Отже, наукові статті з філології висвітлюють абсолютні різні конкретні та загальні лінгвістичні питання та теми. Порівняльний аналіз текстів французьких та українських наукових статей дозволив встановити, що

проблемами, які є спільними для обох мов, виявилися порівняння мовних особливостей двох мов, дискурсивний аналіз, лінгвістичні норми мови, запозичення, пасивні конструкції/пасивний стан, особливості статей. У франкомовних назвах акцент також робиться на таких темах як часи/часові показники, освіта, загальні граматичні особливості мови синтаксис/морфологія, дидактика, артиклі, прикметник, займенник. Натомість, лише україномовні назви висвітлюють питання такі як розгляд мовних особливостей конкретних літературних творів, гендерні особливості мови, перекладознавчий аналіз, перекладацькі трансформації, дослідження мовних стереотипів, лексико-семантичні засоби, стилістика мови, діалекти, етимологія слова, орфографічні особливості, прислівник. Кількісний аналіз показав, що найчастіше франкомовні наукові статті висвітлюють граматичні питання 39%, а також ті, що стосуються освіти 16%; україномовні тексти презентують питання лексики 25% та особливостей перекладу 15% (див. Додаток 3).

3.1.3. Засоби зв'язності наукового тексту. Науковець, що працює над статтею, повинен вміти стилістично грамотно оформлювати своє мовлення і текст роботи. Для мовно-стилістичного оформлення наукових результатів важливо вміти організувати зібрану інформацію в зв'язний текст. В цьому випадку слід розбиратись в мовних функціях та знати лексичні засоби. Найхарактернішою ознакою письмової наукової мови є формально-логічний спосіб викладу матеріалу. Науковий стиль мови включає в себе мовні одиниці трьох типів: *лексичні одиниці, морфологічні форми, синтаксичні конструкції*.

Словесна наповненість текстів наукових статей включає в себе певні мовні функції. Лексичні одиниці варіюються в залежності від кожної з мовних функцій. Автори вживають різноманітні лексичні засоби зв'язку між реченнями, завдяки яким текст праці є логічним та послідовним. Конекторами можуть бути слова, словосполучення або навіть цілі речення. Їх використання забезпечує наявність смислового переходу між висловлюваннями або абзацами, адже текстова роль конекторів полягає у співвіднесенні експліцитних пропозицій, а також використанні маркерів сприйняття інформації у тексті.

Причина і наслідок виражаються шляхом доповнення та уточнення.

Лексичні засоби, що вказують саме на причину та наслідок можуть бути такими: *внаслідок, в результаті, в силу цього, з огляду на це, в залежності від, у зв'язку з цим, згідно цього, через те, що; тому що, так як, оскільки, звідси витикає, звідти витикає, par conséquent, en conséquence, en vertu de ceci, en vue de cela, dépendant, à cet égard, donc, de ce fait, ainsi, dès lors; parce que, puisque*, наприклад:

– *З огляду на те, що в досліджуваних творах знаходять свою маніфестацію три типи ігор (психонаративна, метафікціональна, автофікціональна), можна виділити, відповідно, психонаративні, метафікціональні та автофікціональні ігрові художні форми (24);*

– *Dès lors, le contexte actuel de la FLMA est marqué par la coexistence de nombreux organismes de formation et associations qui ont des fonctionnements différents, en particulier en ce qui concerne la gestion de leurs professeurs (103);*

– *Ainsi, les adjectifs sont considérés comme alternants si et seulement s'ils possèdent au moins une occurrence en antéposition et en postposition (60).*

Доповнення та уточнення формуються завдяки вживанню таких конекторів як: *також і, разом з тим, при цьому, причому, крім того, більше того, понад це, особливо, головним чином, aussi, et, en même temps, au même temps, en plus, de plus, plus que cela, principalement, plus précisément, parallèlement*, наприклад:

– *Разом з тим, ступінь звикання реципієнтів до звучання північних акцентів привела до того, що рівень сприйняття та адекватної оцінки завдань, спрямованих на характеристику манери оформлення мови мовця, а також визначення типу емоцій, стає тим вище і правильніше, ніж більше епізодів 156 було представлено на прослуховування (34);*

– *Крім того, їх розглядають як систему світорозуміння окремого індивіду, яка включає в себе оцінку всього існуючого з позицій добра та зла, що дозволяє встановити зв'язок між вчинком людини та загальноприйнятою системою соціальних цінностей (45);*

- *Plus précisément, pour les apprenants de L2 et de L3, l'accord adjectival en appositions pose plus de difficultés que celui des autres positions (112);*
- *Parallèlement, les stratégies indirectes sociales, favorisées par la scolarisation, les interactions avec l'environnement s'avèrent incontournables (Bourdieu, 1997 : 141) (55);*

Умова і її наслідок прослідковуються завдяки порядку викладу. Серед лексичних засобів слід виокремити: *в такому випадку, в цьому випадку, в цих умовах, за таких умов, (a) якщо...,то..., що засвідчує, що говорить, що відповідає, що вказує на, що дає можливість, що має значення, що сприяє, dans ce cas, dans ces conditions, dans de telles conditions, à l'occasion, occasionnellement, alors, (a) si..., alors ..., qui certifie, qui dit, qui correspond, qui indique, qui permet* тощо. Наприклад:

- *Він найчастіше сприймається як причина, що породжує дискомфортний, болісний стан, здатний паралізувати волю людини (6);*
- *Якщо* *другі кількісно обмежені, то перших – велика кількість (23);*
- *Dans ce cas, un verbe accompagné de l'adverbe toujours est interprété comme une série d'actions fermée (97);*
- *Dans ces conditions, le prédicat devrait être de type SLP, donc préféablement le SA [nice], et non le SN-ILP [a nice person] (61);*

Часткова співвіднесеність демонструється веденням нової інформації.

Щоб показати часткову співвіднесеність використовують такі лексичні одиниці як: *насамперед, спочатку, в першу чергу, першим кроком є, наступним кроком є, попереднім кроком є, водночас, одночасно, тут же, в той же час, вище, раніше, попередньо, поряд з цим, знову, ще раз, tout d'abord, au début, la première étape est, la prochaine étape est, en même temps, simultanément, parallèlement, au-dessus, avant, de plus, d'une part, par ailleurs.* Наприклад:

- *Водночас* *Стрейндж підморгує Льюїсу, таким способом залучаючи його до глузливої комунікації (49);*
- *D'abord, il faut se mettre en contexte pour pouvoir comprendre et être capable d'agir plutôt que de réagir (86);*
- *Pour commencer, il convient de proposer une définition de quelques concepts*

fondamentaux pour mieux appréhender leur évolution et leur imbrication (109);

Введення нової інформації забезпечується вживанням таких словосполучень: деякі додаткові зауваження, наведемо кілька прикладів, основними перевагами цього методу є, розглянемо такі випадки, декілька слів про перспективи дослідження, *quelques remarques supplémentaires, nous donnerons quelques exemples, les principaux avantages de cette méthode sont, nous considérerons de tels cas, prenons l'exemple de, quelques mots sur les perspectives de recherche*. Наприклад:

– Наприклад, *storm (-) vs strife (+), peace (+) vs war (-)* уживаються в такому прикладі: *And over the centuries through storm and strife, in peace and in war, we've come so far, but we still have far to go (Biden, 2021) (48);*

– Prenons l'exemple du verbe regarder, *dans l'emploi suivant : Marie a regardé la télé toute la soirée (101);*

– Disons pour finir quelques mots de la notion d'incidence (90);

На порядок викладу вказують: *нижче, за цим, після того, потім, далі, в подальшому, по-перше, по-друге, по-третє, на сьогодні в наш час, до сьогодні, протягом останніх років, за останні роки, на завершення, нарешті, в кінці, en bas, après cela, après, à partir de, puis, dans un deuxième temps, dans un première temps, premièrement, deuxièmement, troisièmement, aujourd'hui, de notre temps, au cours des dernières années, à la fin, à la fin des fins, enfin*. Наприклад:

– У першу чергу *можемо стверджувати те, що й імена закарпатських народних казок підсилюють фіктивне значення казки. По-друге, у казках відображено вживання угорських імен, яке було притаманне 19 століттю (42);*

– Dans un deuxième temps, *je soulignerai des exemples d'adultes ayant la volonté et/ou la nécessité d'apprendre et d'utiliser l'anglais, selon mon expérience de formatrice d'anglais dans un centre de formation privé (54);*

– À partir de cette problématique, *diverses questions surgissent dont nous voudrions retenir prioritairement les trois suivantes (107);*

Протиставлення і зіставлення виражаються через ілюстрацію сказаного наступними мовними засобами: *а, але, проте, однак, як..., так і...; як і...; також, не тільки..., але і...; якщо..., то...; в порівнянні, на відміну, навпаки, на*

протилежність, також, аналогічно, таким же чином, з одного боку, з того ж боку, з іншого боку, разом з тим, між тим, в той час, тим не менше; *a, mais, cependant, à la fois... et... ; aussi bien que...; autant que...; non seulement..., mais aussi... ; si donc...; en comparaison, au contraire, en contraste, aussi, pareillement, de la même manière, de manière analogique, d'une part, du même côté, par ailleurs, de plus, d'autre part, en attendant, en même temps, pourtant.* Наприклад:

– *Проте, незважаючи на наявність наукових досліджень, у яких об'єктами аналізу постає лексико-семантична група «Зло», всі вони не вичерпують складнощів усебічного розкриття цього поняття, у зв'язку з чим проблема його комплексного науково обґрунтованого аналізу залишається актуальною й досі не вирішеною (34);*

– *Однак, перекладознавець О. Каде стверджує, що з мовної та комунікативної точки зору все мислиме людським розумом повинне бути відтвореним будь-якою мовою (33);*

– *Il existe d'autres pronoms réfléchis comme ware ou wagami, mais ils sont archaïques et presque limités à des expressions figées (69);*

– *Or, si ces typologies sont amplement acceptées par les sociolinguistes comme une certaine base d'analyse, les concepts en résultant sont plus compliqués à définir et surtout à appliquer sur les réalités langagières des communautés (67);*

Посилання на попередні/подальші висловлення вводяться такими лексичними засобами, як: *тим більше, що; тобто, а саме, в тому числі, як було показано, як було сказано, як було знайдено, як було отримано, як було відмічено, як було встановлено, як було згадано, як вказувалося вище, як підкреслювалося вище, як було сказано вище, як відмічалось вище, згідно цього, у відповідності цього, відповідно цього, у зв'язку з цим, у зв'язку з вищевикладеним, названий, даний, розглядуваний, такий же, подібний, аналогічний, подібного типу, подібного роду, подальший, наступний, деякий, певний, один з них, деякі з них, багато з них, більшість, переважна частина, d'autant plus que, d'autant que; c'est-à-dire, у compris, notamment, d'après l'analyse, comme indiqué, comment il a été dit, comment il a été trouvé, comment il a été obtenu, comment il a été marqué, comment il a été établi, comment il a été mentionné, comme indiqué ci-dessus, comme*

souligné ci-dessus, comme indiqué ci-dessus, en conséquence, en relation avec ce qui précède, en relation avec ce qui précède, à cet égard, en rapport avec ce qui précède, nommé, donné, considéré, même, similaire, en outre, suivant, certains, l'un d'entre eux, certains d'entre eux, beaucoup d'entre eux, la plupart, la grande majorité.

Наприклад:

- *Як було зазначено вище, ситуація змінилася наприкінці серпня 2014 року після відвертого російського вторгнення (32);*
- *Як показало дослідження, гучні характеристики в мові дикторів варіюються (37);*
- *D'après l'analyse proposée ici, les pronoms impersonnels réunissent des propriétés des définis et des indéfinis (100);*
- *Comme nous l'avons déjà écrit supra, ce démonstratif est, dans la plupart de ses emplois, non accentué et neutre eu égard aux oppositions de distance (72);*

Висновок і узагальнення підсумовують результати проведеного дослідження. Для введення підсумку використовують: *нарешті, на завершення, отже, відповідно, таким чином, в підсумку, в результаті, в кінцевому рахунку, це засвідчує, це дозволяє зробити висновок, це зводиться до такого; звідси зрозуміло, звідси ясно, з цього випливає, з цього витікає, enfin, alors, ainsi, à la fin des fins, donc, en conclusion, en conséquence, en définitive, finalement, cela témoigne, cela permet de tirer une conclusion, cela revient à ça ; donc c'est clair, il en découle.*

Наприклад:

- *Таким чином, виділяють пряму, непряму, прийменникову, суб'єктно предикативну та безособову пасивні структури (3);*
- *Задля підсумку слід сказати, що особливості перекладу творів фентезі залежать від тієї реальності, яку передає автор (79);*
- *Можемо підсумувати, що у збірці казок «Три золоті стріли» зустрічається багато особових імен (42);*
- *En résumé, le FLI cherche à coupler les compétences langagières à des perspectives d'intégration sociale, économique et citoyenne : la langue n'est pas la finalité mais l'instrument du but recherché qui est « l'intégration » (103);*
- *En conclusion, bien que les productions ici analysées soient la partie*

(contextuellement situées) dans l'ensemble de la langue, c'est-à-dire, des productions langagières en portugais et en français, elles révèlent, dans chaque langue, quelque chose de son fonctionnement (63).

Отже, науковий стиль передбачає виконання різних мовних функцій, зокрема доповнення і уточнення, введення нової інформації, узагальнення і висновок, зіставлення і протиставлення, ілюстрація сказаного, порядок викладу тощо. Мовно-стилістичне оформлення наукових результатів слугує засобом формування зв'язного тексту за наявності лексичних засобів зв'язку між реченнями. Як франкомовні так і україномовні наукові статті з філології містять велику кількість конекторів, якими можуть бути слова, словосполучення або навіть цілі речення, що забезпечують реалізацію мовних функцій. За кількісним аналізом, в обох мовах є переважна більшість причинно-наслідкових засобів зв'язку, що у французькій мові складають 29%, а в українській – 38% конектори підтвердження інформації – 10% і 17% відповідно, протиставлення – 15% і 13% відповідно, а також доповнення – 12% і 13% відповідно (див. Додаток Ж).

3.2. Граматика наукової статті

Досліджуючи граматичні особливості текстів наукових статей з філології, ми в першу чергу звертаємо увагу на ті, що є важливими з точки зору прагматичного аналізу. До них ми відносимо граматичні категорії часу, способу, особи та модальності, активності і пасивності, а також синтаксичні категорії комунікативної спрямованості, стверджуваності і заперечуваності.

3.2.1. Морфологічні характеристики наукових статей. У досліджуваних зразках ми виявили морфологічні особливості текстів наукових статей в межах граматичних категорій часу, способу, особи та модальності.

Категорія часу у французьких та українських наукових статтях виражена переважно теперішнім часом (le Présent de l'indicatif). Основне місце займають форми недоконаного виду та форми саме теперішнього часу, оскільки вони

не висловлюють ставлення до дії, що описується в момент висловлювання. Відсоток дієслів теперішнього часу складає 67-85% від усіх дієслівних форм, наприклад:

- *Поняття стереотипу привертає увагу представників багатьох наук психологічного, соціологічного, лінгвістичного та інших напрямів (46);*
- *La norme liée à l'habituel est comprise comme norme objective et une communauté linguistique peut en abriter plusieurs (67).*

Були також виявлені і випадки вживання майбутнього часу в статтях обох мов. Його використання дозволяє авторові висловити наслідок або перспективу дослідження або впевненість у майбутньому, у подоланні певних викликів, наприклад:

- *Одне слово може мати велику кількість різних відтінків значень, і в такому разі перекладачеві доводиться обирати саме те значення, яке буде найближчим для культури-реципієнта (16);*
- *On trouvera politique, public, Europe en sciences politiques ; Xième siècle en histoire et en histoire de l'art ; urbain en architecture et en sociologie ; économique en gestion; numérique en sciences de l'information et de la communication, etc. (93);*

Також зафіксовано випадки вживання минулого часу, наприклад:

- *Деякі аспекти знакової природи мови розглядали ще в античності Платон (1990), Аристотель (1978); питання мови як знакової системи порушували і в епохи Середньовіччя (дискусії номіналістів, реалістів, концептуалістів) та Відродження (50);*

В цьому випадку минулий час вжито у 3й особі множини. Автор має на увазі, що вони є науковцями, які ще за тих часів починали розглядати це питання.

У французькій мові “imparfait” позначає тривалу дію в минулому, а також використовується для утворення умовного способу, наприклад:

- *Insistons sur le fait que si l'on tenait compte de manière indifférenciée de l'ensemble des exemples – inventés, écrits, oraux – aucune régularité claire ne se dégagerait en ce qui concerne la grammaire de prochain (60);*
- *Au total, notre corpus contenait 1715 séquences (521 d'élèves de 3e, 843 d'élèves de 4e et 351 d'élèves de 5e) (98);*

“Plus que parfait” позначає закінчену дію в минулому, яка відбулась раніше за іншу і слугує науковцю засобом пояснення інформації, наприклад:
 – *On y trouvait des élèves qui avaient participé à mes cours de chansons, d’autres qui n’y avaient pas participé, et un élève de niveau avancé en français, qui avait participé aux cours de chansons donnés par un autre professeur (77);*

“Passé simple” використовується саме на письмі і також позначає завершену дію, наприклад;
 – *Ce site est également connu sous le nom de la « Baie d’Halong terrestre » et devint célèbre grâce aux scènes du film « Indochine » qui y furent tournées (57);*

“Passé antérieur” являє собою складний час, що виражає завершену дію, яка відбулась безпосередньо перед іншою дією у минулому, наприклад:
 – *Il fut longtemps attaqué pour ne pas être « pur », ayant reçu des influences de l’anglais dominant le pays depuis que la Grande Bretagne obtint la souveraineté absolue sur le territoire en 1763 (67);*

Крім того, “passé composé” може означати закінченість певних етапів дослідження, констатацію отриманих результатів, наприклад:
 – *Nous avons ainsi retenu les néologismes non trouvés dans aucun des deux dictionnaires généraux concernés (79);*

Таким чином, переважне вживання теперішнього часу вказує на актуальність того, про що йдеться, оскільки автор в такий спосіб наголошує на реальній проблемі і показує її нагальне значення вже зараз. Вживання минулого та майбутнього часів характерне в реченнях, в яких ключовими є причинно-наслідкові зв’язки.

Категорія способу виражається у текстах наукових статей переважним вживанням дійсного способу в обох мовах і поодиноким вживанням умовного способу.

Значна кількість текстів наукових статей з філології як у французькій мові, так і в українській, виражена дійсним способом, що означає реальність дії і фактичність явищ, притаманну переважній кількості наукових текстів, наприклад:

– *Èpoque informationnelles voєn vimaгає neабиякої майстерності володіння словом (32);*

– *L'approche pragmatique que nous proposons dans ce travail n'est pas une approche nouvelle (89);*

Умовний спосіб активно зустрічається як у французьких так і в українських текстах, позначає дію, яка може реалізуватися за певних умов, є суб'єктивною думкою автора, наприклад:

– *Якщо наукова картина світу породжена науковою свідомістю і має схильність до об'єктивного осмислення реального світу, то мовна картина світу набуває суб'єктивного характеру (19);*

– *Cependant, plusieurs phénomènes langagiers, tels que des occurrences pronominales, avec une fonction anaphorique, ne peuvent pas être effectivement expliqués, ni même reconnus, si l'analyse linguistique demeure uniquement à ce niveau grammatical (63);*

Вживання Conditionnel Présent у французьких наукових статтях пояснюється інтенцією автора наголосити на бажаній або можливій дії, яка могла б бути реалізованою в теперішньому чи в майбутньому часі за певних умов, наприклад:

– *Parfois cette tâche pourrait-être envisageable par l'enseignant mais non pas prévisible (86);*

Використовуючи Conditionnel Passé, автор вказує на бажану дію, що могла б відбутись в минулому, але не відбулась, наприклад:

– *L'on comprend pourquoi, alors qu'il aurait suffi de respecter les droits de l'homme, de tout l'homme et de tout l'homme dont la Déclaration universelle de 1948 n'est qu'un simple rappel à l'ordre, les violences des deux guerres mondiales ont entraîné le dysfonctionnement du système (87);*

Наказовий спосіб пояснюється бажанням вченого наголосити на проблемі, привернути увагу читача, підбити підсумки або ж перейти до наступного етапу розгляду проблеми.

Нами було виявлено вживання наказового способу у 1-й особі множини, наприклад:

– *Продемонструємо* це на прикладах з аналізованих у роботі художніх текстів (51);

– *Ajoutons qu'il fascine, quel que soit l'âge, sans doute parce qu'il met en scène des archétypes humains et donne, de façon symbolique, des solutions aux problèmes auxquels l'Humanité est confrontée depuis toujours* (70);

У наукових текстах відсутня пряма імперативність. Таким чином, наказові конструкції можуть викликати насторожене ставлення і навіть призвести до небажаного ефекту. Однак, спонукальні конструкції відіграють важливу роль у наукових текстах. Цей феномен виник через підсилення когнітивної функції, що має на меті розширити кругозір та поглибити знання читача. Вдало підібраними є дієслова, що мають в собі значення відкриття чогось нового та отримання нових висновків, наприклад:

– *Розглянемо* основний блок гіпертексту головної сторінки *The Daily Telegraph* (*The Daily Telegraph, 2020, December 1, Front Page*), що репрезентує чотири події за схемою ВГОРІ – У ЦЕНТРІ – ВНИЗУ (8);

– *Notons également que l'opposition du genre est neutralisée au pluriel dans presque toutes les formes du déterminant* (112).

У текстах статей наявний спосіб Subjonctif Présent, який властивий французькій мові і передає значення бажання, невпевненості, припущення:

– *...on sait que les mots du père viennent progressivement rompre une expérience fusionnelle pré-langagière avec la mère* (96);

і Subjonctif Passé, що позначає або дію, яка має закінчитись в момент майбутнього або дію, вже завершену в минулому, наприклад:

– *Pour l'ensemble des élèves, la référence au bon donneur d'accord est beaucoup moins fréquente quand la marque du pluriel est omise que quand elle est ajoutée, qu'elle soit appropriée ou non (34 % contre 78 % et 76 %, respectivement)* (98);

Таким чином, як в українській так і у французькій мовах, найпоширенішим є саме дійсний спосіб дієслова в текстах наукових статей як констатація певного реального факту, що стосується актуального розгляду філологічної проблеми. Вживання умовного способу передає теоретичні можливості застосування результатів на практиці і передбачення наслідків.

Категорія особи реалізується в текстах статей шляхом вживання займенників та неозначеної форми дієслова. Так, нами було виявлено вживання вказівних, відносних, означальних, неозначених, заперечних та особових займенників в обох мовах.

Найчастіше у наукових статтях обох мов зустрічаються присвійні займенники *його, її, son, sa, nos, vos, notre, votre*, наприклад:

- *Добро в свідомості англійців об'єктивується як предмет, особа, її риси характеру (19);*
- *Інші фізично-виражені ознаки аксіономена термінологізуються і вказують на сферу його вживання (43);*
- *La révélation de la vérité lui viendra par sa réflexion personnelle au travers de l'expérience qu'il vit et des indices qu'il perçoit (65);*
- *Le chef de l'État a donné l'impression de perdre le fil conducteur de son action (105).*

У французькій як і в українській мовах було виявлено активне вживання вказівних займенників *цей, той, така, такий*, а також *tel, telle, cela, ceci, ce, ça, celui, celle, ceux, celles* які конкретизують предмет чи явище, наприклад:

- *Сьогодні порівняння як стилістичний прийом привертає також увагу перекладаознавців, оскільки цей стилістичний засіб передає образну інформацію оригіналу (28);*
- *Однак тут же підкреслюється, що специфіка даної проблематики така, що неможливо однозначно сформулювати всеохоплюючі правила транскрипції іншомовних слів (53);*
- *Cela ne veut pas dire qu'une telle traduction soit toujours acceptable et naturelle (97);*
- *Ceci parce que la communication n'est guère praticable par des unités linguistiques isolées mais, plutôt un agencement des unités en une suite appelée phrase dont l'étude se qualifie de syntaxe (78).*

Автори також активно вводять у текст відносні та означальні займенники. Відносні займенники, такі як *хто, що, який, котрий* в українській мові і *qui, que,*

dont у французькій мові слугують зазвичай для зв'язку частин складних речень, наприклад:

– У творі розповідається про страшну втрату близької людини і спричинене цим горе і каяття та про письменника, який заради творчості без вагань іде на зраду найближчих (24);

– *Dans un deuxième temps, nous nous intéresserons aux noms recteurs, tels fois, saison et siècle, dont le fonctionnement diffère* (59) ;

Автори французьких статей часто вживають окрім того займенник *on*, дотримуючись таким чином безособовості наукового стилю, наприклад:

– *On rencontre donc avec les adjectifs en –ien tous les problèmes que l'on a rencontré avec les adjectifs de relation* (75);

Означальні займенники, такі як *сам*, *кожний*, *весь*, *інший* відіграють роль додатка, наприклад:

– *Подієвий гіпертекст сам по собі був би аморфним, якби не образ-схеми, які допомагають нам його розпізнавати та категоризувати* (8);

– *Dans le cadre de mes études de Master, j'ai effectué un sondage auprès des stagiaires de niveau débutant afin de mieux comprendre les besoins et les expériences de chacun* (54);

Такі неозначені займенники як *деякий*, *дехто*, *дещо*, *хтось*, *щось*, *абихто*, *абищо*, *хто-небудь*, *що-небудь*, *казна-що*, *хтозна-що*, *будь-який*, *будь-що*, *будь-хто* в текстах наукових статей не слід використовувати через невизначеність значення. Однак, ми виявили їх вживання, наприклад:

– *Про задоволення, що його хто-небудь відчуває від певного становища, певних обставин та ін.* (43);

– *Прямі прояви управлінського впливу на рівні дискурсу дещо нівелюються* (25);

– *Страх репрезентовано як щось вороже, те, із чим потрібно боротися* (6);

– *Dans la plupart des cas, le locuteur peut avoir recours à l'alternance codique pour réitérer son message ou répondre à quelqu'un* (81);

– *Ainsi, les productions ici analysées révèlent dans chaque langue, quelque chose de son fonctionnement* (63).

Заперечний займенник *ніщо* слугує авторові засобом опису, наприклад:

– Так, лексема *diatoms* (предметний код) є знаком характеру відносин між Коханою (дочкою) та Сеті (матір'ю) і символом того, що матір для дочки – найбільша цінність, яку не замінить ніщо (39);

– Rien n'indique en effet une quelconque différence de valeur entre eux (108);

Використання особових займенників *він, вона, il, elle* допомагає детально розкрити інформацію, наприклад:

– Вихований у традиціях латиноамериканської культури чоловік Люсі вважає, що хазяїном у домі буде він (44);

– За кількістю мешканців у населеному пункті відмінність у показниках теж істотніша: вона становить майже 50 % (66 % респондентів чують українську мову здебільшого в селах і тільки 17 % – у містах із населенням понад 100 тис.) (26);

– Elle donne assez de la priorité aux interactions en classe de FLE (78);

– Le jardinier sort les légumes et il les asperges vs (92).

Особовий займенник *il* у сталих конструкціях таких як *il s'agit de, il est evident, il faut* тощо у французьких наукових статтях слугує засобом формування неозначено-особових речень, наприклад:

– Il existe en anglais des noms qui sont du singulier quant à leur forme, mais du pluriel quant à leur référence ; il s'agit des noms collectifs (78).

Стиль писемної наукової мови є безособовим монологом. Найчастіше, виклад презентується від 3-ї особи, оскільки увага зосереджена на змісті і логічній послідовності повідомлення, а не на суб'єкті. Особовий займенник *ми* в комбінації з дієсловом вказує на різного ступеня узагальненість в значенні «я і аудиторія», наприклад: *ми дійшли висновку, ми виявили, ми зазначили, ми розглянемо наступний приклад*. Самовираження автора через займенник *ми* позначає також думку окремої групи людей наукового спрямування, наприклад:

– Слідом за Т. Дейком, ми вважаємо, що до політичної комунікації залучені не тільки політики, але й громадськість, до якої спрямовуються політичні меседжі (48);

– Nous prendrons appui sur le 'domaine notionnel', tel qu'il a été défini par

Culioli (108).

Отже, займенники є невід'ємною складовою текстів наукових статей в обох мовах. З їх допомогою адресат констатує факти, наголошує на причинно-наслідкових зв'язках або описує хід дослідження.

В наукових статтях широко представлені абстрактні іменники, що називають не власне предмети, а узагальнені, абстраговані ознаки, дії, властивості, наприклад:

– *У роботі використано загальнонаукові методи індукції, аналізу та синтезу, за допомогою яких узагальнено теоретичні передумови вивчення редагування, та спеціальні лінгвістичні методи (35);*

– *Un argument semble permettre de récuser l'hypothèse rattachant les Iper- à style relevant du sermo cottidianus (108);*

а також віддієслівні іменники, які вдало передають об'єктивні процеси і явища, тому вони часто використовуються в науковому тексті, такі як: дослідження, розгляд, вивчення, розташування, наприклад:

– *Поняття кодифікації є головним у дослідженні історії формування та нормування мови, оскільки саме кодифікаційні процеси позначають та зберігають певні мовні форми, які потім стають еталонними для літературної мови (52);*

– *Plus précisément, la présente contribution s'insère dans un ensemble de travaux sur les paradigmes flexionnel et dérivationnel de l'adjectif en français (88).*

Прикметники майже не вживаються авторами наукових текстів, частіше зустрічаються саме відносні прикметники, оскільки автор наукового тексту повинен передавати лише суб'єктивність фактів, не показуючи своє відношення до написаного. Переважна більшість з них вживаються у складі термінів, мають точне, вузькоспеціалізоване значення. На відміну від якісних прикметників вони чітко описують необхідні ознаки понять, наприклад:

– *Метою даної статті є розгляд правових засад мови освітнього процесу в Україні та застосування мови національних меншин в освітньому процесі навчальних закладів в Україні (2);*

– *Dans notre approche, les adjectifs appartenant à certaines sous-classes sémantiques*

ou morphologiques sont marqués comme de poids léger, et doivent être antéposés, sauf s'ils sont coordonnés ou modifiés (82).

Відносні прикметники не мають ступені порівняння, тому автори користуються такими словами як «найбільш, найменш», наприклад:

– ...*що і дозволяє розглядати метафору як засіб створення опозицій, оскільки “в метафоричному дзеркалі виявляються найбільш значущі для людини ознаки і якості, приписувані певному об’єкту сприйняття і осмислення”* (21);

Проте ми визначили, що інколи вчені, бажаючи все ж виділити певну інформацію, вдаються до введення якісних прикметників, що позначають ознаку конкретного предмета, виражену більшою або меншою мірою, наприклад:

– *Незважаючи на власну дискурсивну активність (war, work, sport), найяскравіша їх репрезентація здійснюється шляхом актуалізації підпорядкованих їм (ката)концептів* (41);

– *Les intersectifs non classifiants ont généralement les deux ordres (fragile, affreux, agréable, joli...), même si certains sont obligatoirement postposés (moche)* (82).

Окремі прикметники відіграють роль займенників. Так, наприклад, прикметник *наступні* заміняє займенник *такі* і підкреслює послідовність перерахунку особливостей та ознак, наприклад:

– *Виявлено такі лексичні типи створення відношень опозиції в текстах письменника, як: синонімія, антонімія, лексико-семантичні групи та лексико-тематичні поля* (21);

Отже, у наукових текстах україномовних статей найчастіше зустрічаються відносні прикметники. Також вчені іноді вживають якісні та присвійні прикметники.

Варто звернути увагу і на неозначену форму дієслова, зокрема на інфінітивні речення в обох мовах, що позначають констатацію факту або намір автора, наприклад:

– *Мета статті – здійснити процедуру квантитативної верифікації близького і далекого ступеня споріднення між афразійською, індоєвропейською і картвельської мовними сім'ями. Здійснити процедуру діахронічної інтерпретації фонологічних (фонетичних), морфонологічних і семантичних*

процесів у ностратичному матеріалі (36);

– Enseigner ou apprendre une langue étrangère amène à instaurer un dialogue entre la culture source et la ou les cultures cibles (109);

Особливе інформаційне навантаження несуть дієслова і дієслівні форми. Для наукової мови характерне використання дієслівних форм з ослабленими лексико-граматичними значеннями часу, особи, числа.

В текстах широко використовуються зворотні дієслова, пасивні конструкції через необхідність підкреслити об'єкт дії, предмет дослідження, наприклад: *в цій статті розглядається, передбачається здійснення наступних кроків* тощо.

Нами було виявлено такі зворотні дієслова як:

- Власне-зворотні, які означають дію, спрямовану на самого її виконавця, наприклад:

– La place de la grammaire dans l'enseignement du français langue étrangère semble rester importante, mais nous nous posons la question du type de grammaire utilisée entre traditionnelle et notionnelle (64);

- Непрямо-зворотні - позначають дію, яка виконується в інтересах її носія, наприклад:

– Si vous vous intéressez d'augmenter la compréhension d'écoute, il y a peu de ressources disponibles, mais ces liens-ci pourraient être utiles...(55);

- Взаємно-зворотні, які означають дію двох або більше діячів, яка є взаємно спрямованою, наприклад:

Методологічна основа дослідження ґрунтується на комплексі методів і підходів – синтезуються методи диференційного і компонентного аналізу, аналізу лексикографічних дефініцій, підходи когнітивної лінгвістики, лексичної семантики, прототипової і категоріальної семантики (12);

- Загально-зворотні, що означають стан самого діяча, наприклад:

У статті досліджується семний склад іменників на позначення моральності в сучасних українській та англійській мовах із застосуванням матричного методу (45);

- Безоб'єктно-зворотні, що означають дію, спрямовану від діяча,

наприклад:

Актуальність даної проблематики полягає в тому, що для сучасних мов невіршеною залишається проблема нормалізації та адаптації запозичень у мові-реципієнті (14);

Досліджуючи категорію модальності, було встановлено, що на лексико-граматичному рівні засобом вираження модальності у французьких наукових текстах слугують такі дієслова як:

- Pouvoir, наприклад:

– Un instrument précieux pour la linguistique générale, pour la connaissance des structures des langues et la projection de la diversité qui peut exister entre les langues utilisées par les différents groupes humaines (78);

- Peut-être, наприклад:

– En effet, la séquence attendue «Pronom2 pluriel + Verbe singulier» semble se confondre avec une séquence fréquente en français « Article pluriel + Nom pluriel» étant donné que « les » peut-être à la fois Pronom et Article pluriel (92);

- Devoir, наприклад:

– En effet, on doit supposer que, soit le nom, soit le syntagme contenant le nom, sélectionnent un argument pouvant être saturé en dehors du syntagme (62);

- Falloir, наприклад:

– Il ne faut pas oublier que la Suisse valorise fortement les filières professionnelles et beaucoup d'entreprises affichent avec fierté le label « entreprise formatrice » (66);

- Savoir, наприклад:

– Nous savons que le fait de répondre à son apprenant par un sourire engendre une expérience émotionnelle (56).

В українських наукових статтях широко застосовуються модальні дієслова, такі як:

- Могти, можна, наприклад:

– Однак у ході дослідження було встановлено, що глузлива комунікація також може мати місце в спілкуванні, яке відбувається між трьома і більше особами (49);

- Може бути, наприклад:

– Сьогоднішній статус ностратичної теорії походження мов може бути охарактеризований у межах когнітивної макрокомпаративістики (36);

- Мати, наприклад:

– Варто також відзначити, що якщо герой “дорослої” антиутопії може зазнати поразки і знову повернутися до колективного, то герой молодіжної антиутопії має все ж таки перемогти систему, навіть за рахунок власного життя (Hollis, 2019) (6);

- Мусити, наприклад:

– Таке консолідоване ставлення українського суспільства свідчить про високий престиж української мови як мови шкільної освіти, що мусить стати передумовою активної мовної політики (26);

- Бути повинним, наприклад:

– Перекладач повинен прагнути зберегти образ оригіналу в перекладі, використовуючи засоби експресії (28);

- Необхідно, наприклад:

– Задля того, щоб доторкнутися до етнокультурної атмосфери, необхідно пройти шлях через темряву (51);

- Слід, наприклад:

– Слід зазначити, що показники F1 ненаголошеного /І/ поступово зменшуються від 556 Гц у НМ до 520 Гц у Г2, що свідчить про більш значне просунення голосного вгору (1);

- Треба, наприклад:

– Треба зазначити, що символічний код тілесності представлений символами двох типів – “глобальними” і “текстовими” (Лотман, 1996, с. 3 – 14) (40);

- Потрібно, наприклад:

– Для розуміння смислового навантаження епітетів перекладачеві потрібно не лише визначити естетичну функцію епітетів як словесних образів у художньому тексті, а й зрозуміти світоглядну позицію самого автора, втілену в його індивідуальній манері письма (29);

Текстам наукових статей також властива категорія активності/пасивності. Активними формами речень є ті, в яких дієслово вказує

на дію, що відбувається зараз, на цьому (вже завершеному на даний момент) етапі експерименту або роботи, наприклад:

– Важливою є адаптація чи пристосування іншомовного матеріалу до системи мови-реципієнта, тому що воно передбачає розв'язання питань графічного та орфографічного порядку (14);

– *La grammaire apparaît désormais comme une compétence parmi les autres pour la communication* (80).

Пасивні форми речень показують події, що вже відбулись, або обов'язково відбуваються в світі, а також привертають нашу увагу до об'єктів, предметів, які зазнають на собі певної дії, наприклад:

– *Таким чином, в ході нашого дослідження, виявлено, що всі типи пасивних конструкцій категоріальних засобів вираження пасивності виявилися досить рухливими* (3);

– *Le dialecte fang ntoumou de Bitam est utilisé ici comme exemple pour étayer ce travail qui est applicable à toutes les autres langues locales du Gabon* (89);

Таким чином, зворотні дієслова вказують на предмет, над яким відбувається дія, а модальні дієслова виражають відношення до дії і означають можливість, здатність і необхідність здійснення дії, про яку йдеться в тексті наукової статті.

Отже, аналіз морфологічних особливостей дозволив нам встановити, що в текстах французьких і українських наукових статей переважає теперішній час. Поряд з цим, зустрічаються випадки використання майбутнього та минулого часів в обох мовах, зокрема *Passé Composé*, *Passé Simple*, *Passé l'Antérieur*, *Imparfait*, *Plus que parfait* у французькій. Найвні також дійсний, умовний та наказовий способи дієслова, серед яких переважно використовують саме дійсний. У франкомовних статтях було також виявлено спосіб *Subjonctif Présent* та *Passé*. Вибір автора того чи іншого способу залежить від його наміру. Категорія модальності передається дієсловами *pouvoir*/могти, *il faut*/потрібно, *devoir*/бути повинним та іншими. Категорія особи представлена неозначено-особовим займенником *on* у французькій мові, а також вказівними, відносними, означальними,

неозначеними, заперечними та особовими займенників в обох мовах, з-поміж яких *Ми* і *цей, такий* є найпоширенішими. За категорією активності/пасивності переважають активні речення в обох мовах.

3.2.2. Синтаксичні характеристики наукових статей. У ході дослідження нами було виявлено синтаксичні особливості текстів наукових статей з філології за категоріями комунікативної спрямованості, стверджуваності і заперечуваності.

Дослідивши речення за кількістю граматичних основ, ми з'ясували, що у текстах французьких та українських наукових статей використовуються як прості так і складні речення. Зазвичай, саме стислий текст простого речення відображає аргументативну стратегію автора, наприклад:

З одного боку, в рукописі часто не використовують складні речення з декількома двоскладними реченнями, вступними словами чи повторами. Науковець розуміє, що повинен писати зрозумілими і короткими реченнями. Текст легше сприйняти, якщо в невеликому сегменті (наприклад, реченні) відсутні сполучення кількох свистячих і шиплячих літер.

Однак, з іншого боку, нами було виявлено, що для синтаксису наукового стилю мови характерна тенденція до складних побудов, що сприяє передачі системи наукових понять, встановлення відносин між родовими і видовими поняттями, між причиною і наслідком, доказом і висновком.

Складні речення в текстах наукових статей можуть бути як складносурядними, так і складнопідрядними з чіткими синтаксичними зв'язками.

Нами було виявлено такі складносурядні речення:

- з протиставними сполучниками (*pourtant, але, а, та, проте, однак*), наприклад:
  - *Вимові дикторів Г2 були притаманні подібні ознаки, але різниця у F2, що показує відсунення назад, є більш суттєвою та становить 178 Гц (1);*
  - *Показово, що пропозиція запровадження іспиту з української мови серед держслужбовців хоч і має високу підтримку населення, проте не таку*

одностайну, як припис про обов'язковість володіння державною мовою (13);

– *Le mépris amusé du locuteur se traduit ainsi dans le texte par des choix lexicaux (termes péjoratifs et modalisateurs), mais aussi par une prosodie particulière (72) ;*

– *La formation et l'augmentation des qualifications deviennent des enjeux cruciaux pourtant ils ne peuvent pas s'exclure de la maîtrise de la langue (73);*

- з єднальними сполучниками (одиничними: і, та, й; повторюваними: ні...ні, і...й, чи...чи, то...то), наприклад:

– *На думку лінгвіста, злиття різних за виникненням експресивних елементів, що формують стилістичне значення, – це не уподібнення їх один одному, не втрата ними власних диференційних ознак, а вирівнювання їх функцій на комунікативній лінії узусу, коли і та, й інші поєднуються для створення виразного ефекту висловлювання – його експресії (31);*

– *Ajoutons que selon le contexte et la courbe intonatoire, la proposition « this person is nice » en sera ou non contrefactuelle, alors que la proposition **this girl is nice** ne peut l'être ni en, ni en, ce qui conforte l'idée que serait une paraphrase à peu près acceptable (61);*

– *Mais si la deuxième personne correspond seulement aux voyageurs, la première personne et le pronom « on » renvoient tantôt à ces derniers, tantôt à l'organisateur du voyage (57);*

- безсполучникові складносурядні речення, наприклад:

– *Досягнення мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) ідентифікувати вказівки на морально-етичні характеристики в лексикографічних тлумаченнях слів на позначення цінностей в двох мовах; 2) проаналізувати багатofункціональні, однофункціональні та генералізовані семи комбінованої функціональності, що передають специфіку моральної свідомості і моральної практики в лексичній семантиці досліджуваних аксіономенів (45);*

– *Nos résultats vont dans le sens de notre hypothèse, le pourcentage de présence du -s en finale du nom est plus élevé chez les enfants de CM2 (73.9%) que chez les enfants de CE1 (28.9%) (92).*

Загалом представлені такі типи підрядних речень:

- означальне (сполучні слова: який, чий, котрий, що, де, коли, куди,

звідки та сполучники: щоб, ніби, наче), наприклад:

– *Саме в цьому шарі концепту відображено відомості, які дозволяють визначати концепт OLD AGE як такий, котрий належить до універсальних концептів, з одного боку, і який набуває специфічних рис у картині світу відповідної спільноти, з іншого боку (15);*

– *Une analyse plus approfondie des prédicats nominalisés à la suite de have a semble désormais nécessaire, là où l'analyse syntaxique telle qu'elle se présente dans les dictionnaires unilingues se contente de l'appellation « nom » (73);*

- з'ясувальне (що, щоб, як, чи, ніби, немовби та сполучні слова - хто, що, як, який, скільки в усіх відмінках), наприклад:

– *Під час фіксації усіх назв, що містяться у збірці казок «Три золоті стріли», ми не змінювали правопис, у всіх випадках відображена записана форма (42);*

– *Le dispositif diffère de la situation qui relève plus de ce qui sera effectivement vécu par l'ensemble des acteurs au sein de la relation éducative (55);*

- часу (коли, як, після того як, тільки, як тільки, щойно, ледве, поки, доки, відколи), наприклад:

– *Групи мовців віком 50 – 59 років, які навчалися в часи пізнього СРСР, коли кількість шкіл і класів із російською мовою викладання була найвищою і становила понад 50 % (7);*

– *De même, le TLF et le PR insistent sur le fait que l'adjectif doit être antéposé quand ce dernier implique une notion de série : « (Antéposé) Qui viendra immédiatement après (dans une série) » (Le Petit Robert, 2000) (59);*

- ступеня і способу дії (сполучні слова: як, скільки, наскільки; сполучники: як, мов, немов, мовби, наче, неначе, ні, чим...тим, що, щоб; вказівні слова: так, такий, стільки, настільки), наприклад:

– *До того ж, цей процес може бути настільки швидким, що відбуватиметься не тільки у межах однієї терміносистеми, а навіть у межах одного з її вузьких кластерів (12);*

– *C'est dire combien de fois la pratique langagière qui est inconsciente, obéit naturellement à des besoins prosaïques tels que le business (encore un anglicisme) comme dans le cas que nous venons d'illustrer (89);*

- умови (якщо, коли, якби, аби), наприклад:

– *Водночас тактичні заходи матимуть підтримку, якщо забезпечуватимуть лібералізацію та гуманізацію освітнього середовища шкіл (26);*

– *Si l'on examine maintenant la forme générale des schémas, au-delà de ce que nous avons déjà noté à savoir que les titres se réalisent très majoritairement sous la forme de syntagmes nominaux, certaines spécificités peuvent être relevées (93) ;*

- причини (бо, тому що, через те що, затим що), наприклад:

– *Тому, що обов'язковою ознакою прийменникового пасиву, який діагностує тип пасивної конструкції, є післялог, вважаємо за необхідне його проаналізувати (3);*

– *L'exploitation de la chanson en classe La chanson est un mode de communication difficile à analyser parce que s'y conjuguent plusieurs éléments : la langue, la mélodie, le rythme, l'orchestration, la voix, etc. (77);*

- мети (щоб, для того щоб, аби), наприклад:

– *Але все таки, на думку Б.М. Задорожного, у всіх випадках, де це можливо, нам «необхідно писати іншомовні слова так, щоб найточніше передавати фонетичні, а з ними й фонологічні особливості оригіналу» (53);*

– *Il suffit de se placer dans un autre monde possible [par exemple, celui de La Belle et la Bête de Cocteau pour (9a) 7] pour altérer les conditionnements décrits (62).*

Складнопідрядні речення з підрядними причини є досить вживаними, оскільки науковець розкриває причинні зв'язки.

Дослідження речень за будовою дозволило нам виявити:

- двоскладні речення (з граматичною основою: підмет і присудок),

наприклад:

– *Отже, дослідження власне лінгвістичної сторони стилю промов засвідчує, що їх мова теж служить вагомим фактором аргументації (23);*

– *Cette règle repose sur l'ouverture aux autres, la communication, la coaction, l'interaction, le partage : en bref, elle relève d'un altruisme vécu (109);*

- односкладні речення (граматична основа: або підмет, або присудок), які можна поділити на:

- безособові речення, наприклад:

- Ухвалено до друку 10.12.2020 (20);
- Il s'agit des verbes montrer et démontrer dans leur sens de démonstration (76);
  - бездієслівні речення, наприклад:
- Виклад основного матеріалу та обговорення результатів дослідження (31);
- *La grammaire dans l'enseignement du Français Langue Étrangère en contexte allophone : représentations, stratégies et pratiques (80);*
  - дієслівні речення, наприклад:
- *На сучасному етапі лінгвістичних студій чітко простежується розгляд мовних явищ в антропоцентричному та антропоморфному річищі (46);*
  - іменні, тобто називні, наприклад:
- Виклад основного матеріалу дослідження (20);
- *L'approche pragmatique dans le traitement de la macrostructure des dictionnaires gabonais (89);*

За наявністю другорядних членів нами були виявлені такі речення:

- поширені, наприклад:
- Учений навіть прагне впорядкувати комплекс перекладацьких прийомів для досягнення ліпсинку в дублюванні (16);
- Les étudiants peuvent donc apprendre à établir une relation entre leur langue-culture d'origine et la langue-culture étudiée (81);

- непоширені, наприклад:
- *Вступ (44);*
- *Conclusion (83);*

Крім того, будь-яке речення може ускладнюватися:

- дієприкметниковим зворотом, наприклад:
- *Дослідження, присвячені адитивним адвербам, ґрунтуються переважно на синхронній їх репрезентації в окремій мові (17);*
  - participe présent, наприклад :
- *D'après l'analyse de Lobeck (1995), l'ellipse correspond à une catégorie vide pro. Dans un cadre HPSG, Nerbonne & Mullen (2000 :143-4), reprenant une analyse dans Nerbonne et al. (1990), proposent une analyse apparentée, qui postule un nom commun nul (99);*

- participe passé, наприклад :

– *De manière générale, les personnes ayant connu l'exil, les 'exilés', sont confrontés à une langue étrangère qu'on leur fait obligation d'utiliser, même s'ils ne renoncent pas à leur langue maternelle et qu'ils continuent, entre eux, à la parler (96);*

Для наукових текстів типовим є вживання дієприкметника і дієприкметникових зворотів, які порівняно з українською мовою частіше трапляються у французькій.

- дієприслівниковими зворотами, наприклад:

– *Підкреслюючи динамічний характер художньої форми, розуміємо її як певну художню структуру, в якій закладено принцип / принципи втілення художнього змісту (24);*

- gérondif, наприклад :

– *En effet, si l'article défini n'est qu'un morphème marquant le superlatif, il devrait rester invariable (nous reviendrons sur ce problème infra, en traitant du superlatif en position d'attribut) (72);*

- вставними конструкціями, наприклад:

– *На відміну від інших видань, гіпертекст електронних таблоїдів, наприклад, The Mail Online, значно наближений до гіпертексту соціальних мереж (8);*

– *Comme on peut le voir, la majorité des études précédemment citées se concentrent exclusivement sur le français écrit ou ne sont pas centrées sur la problématique de la place de l'adjectif dans une perspective grammaticale, à l'exception de Thuilier (2012) (60) ;*

- однорідними членами, наприклад:

– *Багатоярусна анотація корпусів текстів з урахуванням лематизації, колокацій, порядку слів, інформаційно-структурного навантаження дає змогу зробити якісно нові висновки про розвиток окремих адвербів в англійській мові на певному етапі її еволюції (17);*

– *Nous essayons de développer leur sens critique et leur compétence grammaticale en leur montrant l'évolution de la grammaire, les différentes analyses, et la façon plus ou moins réussie dont la grammaire traditionnelle essaie de dompter son objet d'étude, la langue (106).*

За метою висловлювання нами були виявлені і окличні і питальні речення, однак лише як питання, які вчений далі пояснюватиме у своїй роботі, або як приклади ілюстративного матеріалу, наприклад:

– *Постає питання, чи маємо ми право вважати мову промов класичною?* (23);

– *Qu'est-ce que le temps pour un professeur de FLE/S?* (86);

– *Amos: Den we is a hour late, aint we?*

Amos: Mus' I call him up now?

I had. That's why, I Post Grape Nut Flakes. It's just chuck full of energy! (44);

Було знайдено спонукальні речення, наприклад:

– *На підтвердження цих слів наведемо інтерв'ю відомого спікера TED Talks Brené Brown's* (10);

– *Prenons comme exemple le canton de Neuchâtel qui dispose d'un organisme public, le Centre de formation neuchâtelois pour adultes CEFNA certifié EduQua* (66);

Зустрічаються стверджувальні та заперечні речення.

Категорія стверджуваності/заперечуваності присутня, відповідно, у **стверджувальних** реченнях, в яких стверджується те, що висловлюється про предмет мовлення, наприклад:

– *Отже, семантика мовних одиниць чітко відображає зміни, що відбуваються в житті людини та суспільства* (18);

– *Cet article est une réflexion sur la formation de futurs enseignants de français langue étrangère en matière de grammaire française* (106).

та в **заперечних** реченнях, в яких заперечується якась ознака чи явище дійсності. Вони виступають або ж в ролі констатації безперечної фактів або ж позначають ще не досліджені питання, наприклад:

– *Трансформація додавання не є частотною трансформацією при відтворенні епітетів драматургічного дискурсу* (29);

– *La complexité de la règle est parfois telle comme pour le passé composé par exemple qu'on ne peut la présenter en entier avec des apprenants débutants* (102).

Отже, дослідження синтаксичних особливостей ілюстративного

матеріалу дозволило нам встановити, що в текстах наукових франкомовних та україномовних статей наявні прості і складні (складнопідрядні, складносурядні) речення; двоскладні і односкладні; поширені і непоширені; неповні або ускладнені речення. За метою висловлювання були виявлені розповідні, окличні, питальні та спонукальні, найпоширенішими з яких за кількісним аналізом є розповідні речення в обох мовах, що у французькій мові складають 81%, а в українській 89%. Спонукальні речення складають 12% у франкомовних статтях і 9% в україномовних, питальні – 5% і 1% відповідно, окличні – 1% в обох мовах (див. Додаток Є). За категорією стверджуваності/заперечуваності переважають стверджувальні речення в обох мовах.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Аналіз лексичного складу показав, що тексти наукових статей з філології містять загальнонавчальну, загальнонаукову лексику та термінологію. Було виявлено епітети, порівняння, запозичення, фразеологізми, персоніфікації, метафори, неологізми. Зробивши класифікацію за семантичною ознакою, ми встановили, що наукові статті висвітлюють конкретні та загальні лінгвістичні питання, це, зокрема, порівняння мовних особливостей двох мов, дискурсивний аналіз, лінгвістичні норми мови, запозичення, пасивні конструкції/пасивний стан, особливості наукових праць. У франкомовних статтях акцент робиться на часах, освіті, граматичних особливостях мови, дидактиці, артиклях, прикметниках, займенниках. Статті у вітчизняних виданнях висвітлюють такі питання як розгляд мовних особливостей конкретних літературних творів, гендерні особливості мови, перекладознавчий аналіз, перекладацькі трансформації, дослідження мовних стереотипів, лексико-семантичні засоби, стилістика мови, діалекти, етимологія слова, орфографічні особливості, прислівник. Кількісний аналіз показав, що найчастіше франкомовні наукові статті висвітлюють граматичні питання 39%; україномовні – питання лексики 25%.

Ми з'ясували, що науковий стиль передбачає виконання різних мовних функцій. Мовно-стилістичне оформлення наукових результатів слугує засобом формування зв'язного тексту за наявності лексичних засобів зв'язку між реченнями. Статті обох мов містять велику кількість конекторів, якими можуть бути слова, що забезпечують їхню зв'язність. В обох мовах переважають причинно-наслідкові засоби зв'язку, що у французькій мові складають 29%, а в українській – 38%.

Аналіз морфологічних характеристик дозволив нам встановити, що в текстах французьких і українських наукових статей переважає теперішній час. Поряд з цим, зустрічаються випадки використання майбутнього та минулого часів в обох мовах. Наявні дійсний, умовний та наказовий способи дієслова, серед яких переважно використовують дійсний. У франкомовних статтях було виявлено спосіб *Subjonctif Présent* та *Passé*. Категорія модальності передається

дієсловами *pouvoir*/могти, можна, *falloir*/потрібно, слід, *devoir*/бути повинним тощо. Категорія особи представлена неозначено-особовим займенником *on* у французькій мові, а також вказівними, відносними, означальними, неозначеними, заперечними та особовими займенників в обох мовах, з-поміж яких *Ми, цей, такий* є найпоширенішими. За категорією активності/пасивності в обох мовах переважають активні форми речень.

Дослідження синтаксичних особливостей ілюстративного матеріалу дозволило нам встановити, що в текстах наявні прості і складні (складнопідрядні, складносурядні) речення; двоскладні і односкладні; поширені і непоширені; неповні або ускладнені речення. За метою висловлювання були виявлені окличні, питальні та спонукальні, найпоширенішими з яких за кількісним аналізом є розповідні речення в обох мовах, що у французькій мові складають 81%, а в українській 89%. За категорією стверджуваності/заперечуваності переважають стверджувальні речення в обох мовах.

ВИСНОВКИ

Дослідивши різні підходи мовознавців до визначення поняття “стаття”, ми у своїй роботі послуговуємося цим терміном, який розуміється як науковий чи публіцистичний твір або праця переважно невеликого розміру, що публікується в збірнику, журналі, газеті і аналізує процеси, ситуації, або явища. Науковою статтею є праця невеликого розміру, 8-15 сторінок друкованого тексту, опублікована в журналі або збірнику праць, присвячена конкретній темі і розрахована на коло фахівців. В основу класифікації наукових статей покладено такі критерії як відношення до проблеми, структура, новизна, роль атестації автора, галузеве призначення, кількість авторів, наукове завдання, спосіб розкриття, обсяг інформації тощо, згідно з якими виокремлюють передові, оглядові, аналітичні, теоретичні, прикладні, повноформатні, дискусійні, науково-технічні наукові статті.

Дослідження функцій наукових статей дозволило нам виявити пізнавальну, культурно-виховну, практично-діючу, продуктивну, науково-технічну, соціальну, презентаційну, дослідницьку, оцінну, комунікативну функції. Наукова стаття є первинним “нежорстким” жанром, диференціація якого характеризується високим рівнем інформативності текстів.

Обов’язковою складовою процесу написання наукової статті є дотримання певних вимог. Було виявлено загальні вимоги, особливі вимоги, вимоги до змісту, вимоги до обсягу і вимоги до оформлення.

Створення наукової праці пов’язане з допущенням типових помилок, таких як розпливчате формулювання назви статті або її мети, відсутність чіткого визначення внеску особисто науковця, порушення вимог мінімального обсягу публікації, дублювання інших публікацій. Зважаючи на це, варто звертати особливу увагу на вже існуючі поради.

Порівняльний аналіз наукових статей французької та української мов дозволив нам встановити, що довідково-бібліографічний апарат статті містить назву, класифікатори, інформацію про авторів, перелік використаної літератури, анотацію, ключові слова, колонтитул, додатки, примітки та дата надходження статті до редакції. Обов’язковими архітектурними елементами статей двох мов

є заголовок, анотація, ключові слова, вступ, основна частина, висновки і список літератури. Структура статей може містити формулювання мети статті та примітки. Деякі україномовні наукові статі також містять аналіз останніх досліджень і публікацій, методи та результати, обговорення. Франкомовні статті містять план статті, умовні скорочення, таблицю зображень, додатки, посилання на роботу автора, джерела, що використовують посилання на конкретну працю автора, інформацію про автора, що включає в себе список інших статей автора та авторські права.

Грамматичними особливостями текстів наукових статей є переважне використання в обох мовах теперішнього часу, поодинокі випадки використання майбутнього та минулого часів в обох мовах, зокрема *Passé Composé*, *Passé Simple*, *Passé l'Antérieur*, *Imparfait*, *Plus que parfait* у французькій. Наявні також дійсний, умовний та наказовий способи дієслова, серед яких переважно використовують дійсний спосіб. У франкомовних статтях було також виявлено *Subjonctif Présent* та *Passé*. Категорія модальності передається дієсловами *pouvoir*/могти, можна, *falloir*/потрібно, слід, *devoir*/бути повинним та іншими. Категорія особи представлена неозначено-особовим займенником *on* у французькій мові, а також вказівними, відносними, означальними, неозначеними, заперечними та особовими займенників в обох мовах, з-поміж яких *Mi* і *цей, такий* є найпоширенішими. За категорією активності та пасивності переважають активні форми речень в обох мовах.

Дослідження синтаксичних особливостей дозволило нам встановити, що тексти наукових статей обох мов складають різні типи речень, серед яких переважають розповідні, спонукальні та стверджувальні.

За семантичною класифікацією назв статей, питання, що найчастіше висвітлюють наукові франкомовні і україномовні статті стосуються порівняння мовних особливостей двох мов, дискурсивного аналізу, лінгвістичних норм мови, запозичень, пасивного стану, особливостей статей. У франкомовних статтях акцент найчастіше робиться на темі граматичних особливостей мови, а також таких темах як часи, освіта, загальні, дидактика, артиклі, прикметник, займенник. Україномовні публікації найчастіше пов'язані з дослідженням

лексики, а також з мовними особливостями конкретних літературних творів, гендерними особливостями мови, перекладознавчим аналізом, трансформаціями, дослідженням мовних стереотипів, лексико-семантичними засобами, стилістикою мови, діалектами, етимологією слова, орфографічними особливостями, прислівником. Аналіз лексичного складу показав, що статті містять загальнонавчальну, загальнонаукову лексику та термінологію. Лексичний склад статей становить епітети, порівняння, запозичення, фразеологізми, персоніфікації, метафори, неологізми.

Дослідження мовних функцій наукового стилю та конекторів показало, що науковий стиль передбачає виконання різних мовних функцій, зокрема доповнення і уточнення, введення нової інформації, узагальнення і висновок, зіставлення і протиставлення, ілюстрація сказаного, порядок викладу. Наукові статті з філології містять велику кількість конекторів, слів, словосполучень цілих речень, що забезпечують реалізацію мовних функцій. За кількісним аналізом, в обох мовах переважають причинно-наслідкові засоби зв'язку. Ми дійшли висновку, що наукова стаття містить в собі прагматичний потенціал, що реалізується завдяки стратегіям завоювання довіри, подолання невпевненості, вияву категоричності, впливу на емоції, переходу на особистісне, швидкого привернення уваги, логічного викладу інформації, наростання значення, запевнення, прямого спілкування з читачем, зацікавлення читача темою. Прагматичний вплив здійснюється шляхом використання модальних дієслів, займенника *mi/nous*, присвійного прикметника *naus/notre*, окличних речень, неозначеної форми дієслова, невербальних засобів, вставних слів тощо. У франкомовних текстах наукових статей було виявлено знак решітки, зірочку та стратегію самопросування за рахунок презентації інших статей автора, а в україномовних наукових статтях наявні розмовна лексика і стратегія завоювання довіри, шляхом розгляду питань, пов'язаних з дитячими спогадами читача.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у виявленні особливостей перекладу українською мовою французьких та англійських наукових статей з філології, залучивши до аналізу більш широкий ілюстративний матеріал.

RÉSUMÉ

Le discours scientifique est un outil principal de la communication entre les savants. Le monde du XXIe siècle offre une variété de façons de transmettre le flux d'information. C'est pourquoi les articles scientifiques de philologie française et ukrainienne est **l'objet** de cette étude. **Le sujet** du travail porte sur des caractéristiques structurelles, lexico-grammaticales et pragmatiques similaires et différentes des textes d'articles scientifiques francophones et ukrainiens sur la philologie. **Le but** du travail est d'étudier de manière comparative des textes d'articles scientifiques français et ukrainiens de philologie en identifiant leurs caractéristiques structurelles, lexico-grammaticales et pragmatiques. Selon l'objectif, au cours de l'étude les méthodes d'exploration scientifique ont été choisies et les méthodes telles que l'observation, la comparaison, l'approche historique et l'analyse systémique ont été utilisées.

La première partie de l'étude est consacrée au contenu et à l'essence du concept de "l'article scientifique". Dans notre travail, ce terme est utilisé comme l'un des principaux types de publications, environ 8 à 15 pages de texte imprimé, publié dans une revue ou une collection d'articles sur un sujet spécifique et conçu pour une gamme d'experts familiers avec ce sujet. L'article scientifique combine des textes de synthèse, méthodologiques, empiriques et factuels, théoriques, explicatifs, complémentaires, secondaires, contient des matériaux obtenus à partir de recherches théoriques ou expérimentales, fixe la priorité scientifique de l'auteur et démontre que le matériel est la propriété de spécialistes. Nous avons analysé les principales fonctions et classifications de l'article scientifique et examiné les exigences requises pour rédiger un article, les caractéristiques du genre, les erreurs et les conseils pour la rédaction.

Dans le deuxième chapitre, une étude complète des caractéristiques structurelles et pragmatiques des textes des articles scientifiques ukrainiens et français a été réalisée. On a tiré la conclusion que la structure des articles et les catégories grammaticales jouent un rôle important pour éveiller l'intérêt du lecteur.

La troisième partie de l'étude est consacrée à une analyse des particularités lexicales et grammaticales. On a effectué la classification sémantique des problèmes qui se posent dans les articles scientifiques. On a aussi établi comment et par quels

moyens linguistiques les textes des articles scientifiques de philologie exercent un effet pragmatique sur le destinataire.

Mots-clés : articles scientifiques de philologie, classification sémantique, similitude, structure, caractéristiques linguistiques, pragmatique.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азарян А. А., Азарян Р. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Кривий Ріг : Видавничий центр КТУ, 2010. 230 с.
2. Артемчук Г.І., Курило В.М., Кочерган М.П. Методика організації науково-дослідної роботи: навч. посіб. для студентів та викладачів вищ. навч. закладів. Київ : Форум, 2000. 271 с.
3. Афанасьєв А. О. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Харків : ХНЕУ, 2005. 96 с.
4. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: АБУ, 2002. 480 с.
5. Бобилєв В.П., Іванов І.І., Пройдак Ю.С. Методологія та організація наукових досліджень: підручник. Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2014. 644 с.
6. Брандес М. П. Стилистика текста. Теоретический курс: учебник. 3-е изд., перераб. и доп. М. : Прогресс-Традиция, ИНФРА-М, 2004. 416 с.
7. Дедухо А. В., Сизоненко Н. М. Субжанри та жанроїди наукової статті. Філософія і філологія / Мовознавство та іноземні мови в сучасному світі. Scientific researches and their practical application. Modern state and ways of development 2015, SWorld. 8-10 жовтня 2015. – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/philosophy-and-philology-315/linguisticsand-foreign-languages-in-the-world-today-315/26364-315-175>
8. Зміст і складові науково-дослідного процесу. URL : <http://kukh.ho.ua/kurs/MND/MND/Page%2010.html>
9. Ільченко О. М. Етикет англomовного наукового дискурсу: монографія К.: ІВЦ «Політехніка», 2002. 288 с.
10. Кириленко О. П, Письменний В. В., Ткачук Н. М. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. / за ред. О. П. Кириленко. Тернопіль: Видавн.-поліграф. центр ТНЕУ «Економічна думка», 2012. 196 с.
11. Коваль А. П. Практична стилістика української мови : навч. посіб. К.: Рад. шк., 1987.

12. Колшанский Г.В. Коммуникативная функция и структура языка М. : Наука, 1984. 175 с.
13. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб.. Полтава: Оріяна, 2012. 183 с.
14. Критерии для включения в перечень ведущих рецензируемых научных журналов и изданий, в которых должны быть опубликованы основные научные результаты диссертаций на соискание ученой степени доктора и кандидата наук. URL: http://vak.ed.gov.ru/common/img/uploaded/files/vak/enumeration/2010/kriterii_01_07_2010_1.doc.
15. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. К.: Кондор, 2006. 206 с.
16. Литвинова Т. П., Космацька Н. В. Структура наукових статей з філології. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка : наук. збірник № 43.
17. Маслова Т. Б. Жанровий склад англомовного наукового дискурсу/ Актуальні проблеми філологічної науки та педагогічної практики. Дніпропетровськ: «Інновація», 2012. С. 84–85.
18. Наринян А. Р., Поздеев В. А. Основы научных исследований: учебн. пособие. К.: Изд-во Европ. Ун-та, 2002. 110 с.
19. Основы методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів та ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. – К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
20. Палатовская Е. В. Дискурсивный анализ и теория риторической структуры / Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія. 2014. Вип. 29. С. 89–95.
21. Пілюшенко В. Л., Шкрабак І. В., Славенко Е. І. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: навч. посіб. Київ:

Лібра, 2004. 344 с.

22. Семенов О. М. Культура наукової української мови / Наукова стаття як самостійний науковий твір: К., 2010.
23. Станіслав О. В. Використання невербальних засобів комунікації для графічного оформлення тексту / Проблеми семантики слова, речення та тексту : збірн. наук. праць. К. : Видавничий центр КНЛУ, 2006. С. 274–278.
24. Терешкина Р.К. К вопросу об авторской речевой индивидуальности в научных текстах / Лингвостилистические особенности научного текста. М.: Наука, 1981. С. 103–104.
25. Тертычный А. А. Жанры периодической печати. URL : <http://evartist.narod.ru/text2/01.htm>.
26. Троянская Е. С. Полевая структура научного стиля и его жанровых разновидностей / Общие и частные проблемы функциональных стилей. М.: Наука, 1984. С.16–27.
27. Троянская Е.С. Полевая структура научного стиля и его жанровых разновидностей / Общие и частные проблемы функциональных стилей. М. : Наука, 1986. С. 16–28.
28. Филлипов К. А. Лингвистика текста: курс лекций, 2-е изд., испр., и доп. Санкт-Петербург : изд-во Санкт-Петербургского ун-та, 2007. 329 с.
29. Чернецова Г. М. Основы научных исследований: учебное пособие. Симферополь: ИТ «АРИАЛ», 2013. 226 с.
30. Чернявская В. Е. Интерпретация научного текста: учебн. пособие. Изд. 5-е. М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. 128 с.
31. Чуприна Н. В. Спецдисципліна за напрямком наукового дослідження: навч. посіб. К.: КНУТД, 2011. 273 с.
32. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. К.: Знання, 2008. 293 с.
33. Шулінова Л. В. Жанрова диференціація наукового стилю сучасної української літературної мови / Актуальні проблеми української

лінгвістики : теорія і практика. К.: ВПЦ "Київський університет", 2005. Вип. 11. С. 79–82.

34. Эффективное речевое общение (базовые компетенции): словарь-справочник / под ред. Сковородникова А.П. Красноярск : Изд-во Сибирского федерального университета, 2012. 882 с.
35. Яхонтова Т. В. Лінгвістична генологія наукової комунікації: монографія. Л.: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 420 с.
36. Green T., Katiri S., Faulkner A., Rosen S. Talker intelligibility differences in cochlear implant listeners / Journal of the Acoustical Society of America. 2007. Vol. 121, № 6. URL : <http://scitation.aip.org/content/asa/journal/jasa/121/6/10.1121/1.2720938>
37. Mann W. C. Rhetorical structure theory : toward a functional theory of text organization / Text. Interdisciplinary Journal for the Study of Discourse, 1988. Vol. 8, Issue 3. P. 243–281.
38. Teufel S. Argumentative Zoning : Information Extraction from Scientific Text. Edinburgh : University of Edinburgh, 1999. 352 p.

СПИСОК НАЗВ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

39. Білодід І.К. Словник української мови [В 11 т.] (1970-1980). К.: "Наукова думка". Т. 9. 1978. 916 с.
40. Словник української мови. Академічний тлумачний словник. URL : <http://sum.in.ua/s/stattja>
41. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / Под ред. М.Н.Кожиной. Члены редколлегии Е.А.Баженова, М.П.Котюрова, А.П.Сковородников. М.: "Флинта", "Наука", 2003. 696 с.

СПИСОК НАЗВ ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Акустичний аналіз модифікацій ненаголошеного вокалізму в англійському мовленні українців. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/222738>
2. Ананьян Е. Л. Синтаксична конвергенція як стилістична реалія (на матеріалі автентичної емотивної прози). Молодий вчений. 2017. №8.
3. Англійські категоріальні пасивні конструкції в синхронії та діяхронії. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/213934>
4. Антонівська М. О. Лінгвостилістичні особливості функціонування та перекладу метафор у художньому стилі англійської мови. Молодий вчений. 2017. №8.
5. Братусь І. В. Деякі аспекти осмислення радянської дійсності в повісті Юрія Трифонова «Інше життя». Молодий вчений. 2020. №4.
6. Вербалізація концепту страх в англійськомовному молодіжному антиутопічному романі сюзанни коллінз “the hunger games”. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/192338>
7. Вікові та поколіннєві відмінності в ставленні до мови в соціолінгвістичній традиції: українська перспектива. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/192100>
8. Гіпертекстове конструювання подій: когнітивно-дискурсивний аналіз. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/236077/234499>
9. Горда В. В. Перекладна ономастика та особливості перекладів творів фентезі. Молодий вчений. 2020. №12.
10. Гендерна диференціація комунікативних стратегій в англійськомовному мікроблогінгу. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/187245>

11. Дескриптивні і прескриптивні норми в лінгвістиці. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/192343>
12. Динамічний потенціал семантичного інваріанта і його вплив на процеси термінотворення. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/213952>
13. Дослідження болгарського мовного острова в українських періодичних виданнях XX – XXI ст. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/192055>
14. Етапи асиміляції запозичених слів у мові-реципієнті: теоретичні аспекти проблеми. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/187180>
15. Етимологічний шар концепту OLD AGE. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/213953>
16. Інваріантні перекладацькі трансформації кінотексту для збереження комунікативно-прагматичного потенціалу мовленнєвих актів оригіналу в умовах дублювання та субтитрування. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/192584>
17. Інформаційно-структурні перетворення адитивного адверба even (на матеріалі пам'яток і текстів корпусів англійської мови XII–XVII ст.). MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/236109/234522>
18. Комунікативний конфлікт як складова лексико-семантичної групи «Конфліктні дії» в сучасних українській та англійській мовах. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/187201>
19. Лексико-семантична група «Добро» як фрагмент мовної картини світу англійців. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/187272>

20. Лексико-семантичні засоби вербалізації поняття “anomalie” в німецькій мові. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/222741>
21. Лексико-семантичні та стилістичні засоби вербалізації бінарних опозицій (на матеріалі англомовних текстів Рея Бредбері). MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/192196>
22. Лексичний код жанру літератури жахів у світлі сучасних перекладознавчих розвідок. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/213935>
23. Лінгвістичні особливості промов історичних осіб твору Т. Лівія «Історія» (на матеріалі промов і-ї декади твору). Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/213949>
24. Лінгвонаратологія ігрових художніх форм: ідіожанровий аспект. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/223220>
25. Мовленнєві ситуації англомовного ділового дискурсу. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/187202>
26. Мовна ситуація та мовна політика в українській шкільній освіті за оцінками мовців різних вікових груп. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/192049>
27. Мовна та концептуальна картини світу в інтеркультурній репрезентації художнього перекладу. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/192490>
28. Образні порівняння як засоби репрезентації індивідуально-авторської світобудови та їхні відтворення в художньому перекладі (на матеріалі українських перекладних версій сучасної англійської поезії). MESSENGER

- of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/191992>
29. Образність часово віддаленого першотвору в контексті діахронної множинності перекладів (на матеріалі ретрансляцій трагедії У. Шекспіра “The Tragedy of Hamlet”). MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/222736>
30. Орфографічні особливості новолатинської мов. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/187134>
31. Особливості вживання стилістичних засобів різних рівнів в іншомовній публіцистиці. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/187199>
32. Особливості мікрополя “ворожі війська” у структурі асоціативно-семантичного поля “ворог” (на матеріалі дискурсу російсько-української інформаційної війни). MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/192162>
33. Особливості перекладу реалій з англійської на українську, угорську та російську мови (на матеріалі твору А. Конан-Дойля «Собака Баскервілів»). Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/213942>
34. Особливості переносних значень іменників на позначення зла в сучасних французькій та українській мовах. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/213944>
35. Особливості редагування перекладів текстів академічного і наукового різновидів інституційного дискурсу. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/236100>
36. Презентація наукових результатів квантитативної ностратичної верифікації ступенів споріднення афразійської, індосвропейської і картвельської мовних сімей. MESSENGER of Kyiv National Linguistic

- University. Series Philology. URL :
<http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/223248>
37. Просодія територіальних діалектів США. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/213936>
38. Реалізація біблійних образів-символів у репрезентативних і директивних мовленнєвих актах (на матеріалі містичних трилерів Френка Перетті). MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL :
<http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/192450>
39. Семіотика образу-символу води в сучасній американській мультикультуральній прозі (на матеріалі романів “Black Water” Джойс Керол Оутс та “Beloved” Тоні Моррісон). MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL :
<http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/192478>
40. Символіка (після)порогової тілесності в художніх текстах англійського постмодернізму (на матеріалі роману Дж. Вінтерсон “Written on the Body”). MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL :
<http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/192456>
41. Система концептуальних домінант ідіодискурсу Ф.С. Фіцджеральда. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL:
<http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/187207>
42. Система особових імен у народних казках Закарпаття. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL :
<http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/213943>
43. Словникова стаття як інструмент інтерпретації лексичного значення аксіономена. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL :
<http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/187257>
44. Соціокультурні стереотипи в різних жанрах американського медійного дискурсу середини минулого століття. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL :
<http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/236094/234511>

45. Специфіка семного складу іменників на позначення моральності в сучасних українській та англійській мовах. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/213948>
46. Способи трансляції національно-культурної інформації в семантиці німецьких фразеологічних одиниць із компонентом “pfennig” на позначення автостереотипів. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/223257>
47. Сприйняття північних діалектів україномовними білінгвами. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/213946>
48. Стратегії аргументації в політичному дискурсі джо байдена. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/235921/234280>
49. Типи адресата мовленнєвого акту teasing (глузування / кепкування) в сучасному англійському дискурсі. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/192354>
50. Типи трансформацій в українському перекладі тексту дж.к. роулінг “Harry Potter and the philosopher’s stone ”: лінгвосеміотичний аспект. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/192007>
51. Типологія оповідачів у сучасній англійській амеріндіанській прозі. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/192453>
52. Традиційна класифікація форм тексту в контексті процесів кодифікації мов веньянь та байхуа. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/223254>

53. Фонетико-графічна асиміляція запозичених лексем мовою-реципієнтом. Сучасні дослідження з іноземної філології. URL : <http://respacoll.uzhnu.edu.ua/article/view/213933>
54. Apprendre l'anglais en France : un devoir, un besoin et un défi. DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/a859e9e728b9432f982f96c7ef4cd14c>
55. Apprentissage des langues en ligne et approche par les tâches : une mise en situation. DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/45e08bbc08af42429e911d3f466b91ac>
56. Apprivoiser la distance en cours particuliers de français langue étrangère par vidéoconférence. DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/ffaa486d0bd94201b8d354797ca37c95>
57. Caractéristiques des présentations de circuits de voyages. DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/fd952895082a4c65814a588b086147c4>
58. Catherine Mathon, Gilles Boyé, Sandra Augendre et Anna Kupśé, « Contraintes sur le discours et genre de discours contraint : le commentaire sportif télévisé en direct », *Discours* [En ligne], 17 | 2015, mis en ligne le 22 décembre 2015, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/discours/9082> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/discours.9082>
59. Christophe Benzitoun, Solène Bresson, Laure Budzinski, Jeanne-Marie Debaisieux et Klara Holzheimer, « Quand un corpus rencontre un adjectif du troisième type. Etude distributionnelle de *prochain* », *Corpus* [En ligne], 9 | 2010, mis en ligne le 06 juillet 2011, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/corpus/1927> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/corpus.1927>
60. Christophe Benzitoun, « Adjectifs épithètes alternants en français parlé : premiers résultats », *TIPA. Travaux interdisciplinaires sur la parole et le langage* [En ligne], 29 | 2013, mis en ligne le 19 décembre 2013, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/tipa/585> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/tipa.585>

61. Christopher Desurmont, « L'adjectif appréciatif *nice* : observations sur la nature variable de la prédication », *Corela* [En ligne], 14-1 | 2016, mis en ligne le 16 juin 2016, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/corela/4566> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/corela.4566>
62. Datif, possessif, article défini, ou comment se passer de la possession inaliénable. *Recherches linguistiques de Vincennes*. URL: <https://journals.openedition.org/rlv/365?file=1>
63. De la grammaire au texte : dynamique référentielle dans la production de l'écrit scolaire en français et en portugais. *DOAJ*. URL : <https://doaj.org/article/bba171e404b34d47a6eaccfac3bdb10c>
64. Des pratiques grammaticales. *DOAJ*. URL : <https://doaj.org/article/e3f3730fb72846f8921ddcbd378281e1>
65. Faire jouer pour faire conceptualiser la grammaire : une gageure ? *DOAJ*. URL : <https://doaj.org/article/a15f44a8ea6d41fea080c2c6ea4dcef3>
66. Fide et la professionnalisation du métier de formateur en français langue seconde en Suisse. *DOAJ*. URL : <https://doaj.org/article/3986a71e3a1148a4b6f65964326d384f>
67. Français et variété étrangère. Représentations de la langue française et des variétés québécoises en Colombie. *DOAJ*. URL : <https://doaj.org/article/53520ee60572484198f4fd22425206b1>
68. Grammaire du français langue étrangère aux niveaux avancés : l'exemple des chaînes de référence. *DOAJ*. URL : <https://doaj.org/article/8832861951b94146933fc097a53109d0>
69. Hidetake Imoto, « L'expression de la « réflexivité » en japonais et en français : étude comparative », *Modèles linguistiques* [En ligne], 56 | 2007, mis en ligne le 16 décembre 2013, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/ml/477> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/ml.477>

70. Il était une fois un prof en quête de grammaire... (ou travailler la grammaire à partir de contes). DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/9ea91fa7c26847bcae77568032101e82>
71. Jacqueline Léon, « Linguistique appliquée et traitement automatique des langues », *Recherches en didactique des langues et des cultures* [En ligne], 12-3 | 2015, mis en ligne le 07 décembre 2015, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/rdlc/949> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/rdlc.949>
72. Jan Dvořák, « L'emploi du démonstratif TEN avec l'adjectif superlatif en tchèque », *Scolia* [En ligne], 35 | 2021, mis en ligne le 09 juillet 2021, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/scolia/1823> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/scolia.1823>
73. Jean-Claude Souesme, « Les suites lexicales composées de *have a* + nom éventuellement précédé d'un adjectif », *Lexis* [Online], 9 | 2015, Online since 13 May 2015, connection on 02 December 2021. URL: <http://journals.openedition.org/lexis/952>; DOI: <https://doi.org/10.4000/lexis.952>
74. Julie Patarin-Jossec, « La concordance des temps », *Temporalités* [En ligne], 24 | 2016, mis en ligne le 10 avril 2017, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/temporalites/3495> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/temporalites.3495>
75. L'adjectif en –ien comme révélateur de phénomènes de concurrence. HAL science ouverte. URL : <http://w3.erss.univ-tlse2.fr/textes/publications/CE/Lignon.pdf>
76. L'extraction et la modélisation de patrons lexico-syntaxiques pour leur enseignement en FLE : un exemple à partir du verbe montrer. [Електронний ресурс] // HAL archives ouvertes. – Режим доступа: <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-01536418/document>

77. La chanson française en classe de français langue étrangère en Chine comme vecteur d'apprentissage de la langue. DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/69b75d237d944aa7b0385d236287171e>
78. La compétence linguistique des apprenants Yoruba en classe de français langue étrangère et la formation des noms au pluriel. Journal of Languages, Linguistics and Literary Studies (JOLLS). URL : <https://jolls.com.ng/wp-content/uploads/2019/05/129-138.pdf>
79. La Création du Néolibéralisme Français dans le Dictionnaire Général Bilingue Arabe-Français Moderne. Lexikos. URL : <https://lexikos.journals.ac.za/pub/article/view/1523/915>
80. La grammaire dans l'enseignement du Français Langue Étrangère en contexte allophone : représentations, stratégies et pratiques. DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/015fc3d79fff4e909162bc6dc8a93c19>
81. La place et le(s) rôle(s) de la langue maternelle des apprenants en cours de langue étrangère. DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/7d527e693fd8435d9a0d0c2704d67941>
82. La position de l'adjectif épithète en français : le poids des mots. Recherches linguistiques de Vincennes. URL : <https://journals.openedition.org/rlv/1211?file=1>
83. La quantification universelle en trio: tous les, chaque et tout. Studii de lingvistică. URL : http://studiidelingvistica.uoradea.ro/docs/1-2011/pdf_uri/Kleiber.pdf
84. Laura McPherson, « The morphosyntax of adjectives in Seenku [sos] », *Mandenkan* [En ligne], 57 | 2017, mis en ligne le 14 décembre 2017, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/mandenkan/1041> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/mandenkan.1041>
85. Laurène Renaut et Laura Ascone, « Contre-discours au discours de haine djihadiste : de l'expression de la conflictualité à la fabrique du doute », *Semen* [En ligne], 47 | 2019, mis en ligne le 27 mai 2021, consulté le 02 décembre 2021.

- URL : <http://journals.openedition.org/semen/12504> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/semen.12504>
86. Le concept et la gestion du temps dans un cours de français langue étrangère ou seconde : analyse de pratique. DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/09093e2eb0e74556977888450259c60f>
87. Le polydroitisme, une manière d'exorciser le démon de la théorie. DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/9c3297c6d0ad401685763f5dfe972fd9>
88. Le Thème L de l'adjectif et du nom. Congrès Mondial de Linguistique Française. URL : <https://www.linguistiquefrancaise.org/articles/cmlf/pdf/2008/01/cmlf08306.pdf>
89. Le traitement macrostructural de l'emprunt au français dans les dictionnaires locaux au Gabon. Lexikos. URL : <https://www.ajol.info/index.php/lex/article/download/99682/88963>
90. Les pronoms personnels de troisième personne en français et en italien. Folios. URL : <https://www.redalyc.org/pdf/3459/345938641010.pdf>
91. Linda Bellahsène, « L'expression de la conjecture : une analyse contrastive français/berbère (kabyle) », *Corela* [En ligne], HS-1 | 2005, mis en ligne le 16 février 2005, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/corela/1097> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/corela.1097>
92. Lorsque qu'une liaison prénominale gêne puis facilite la production du pluriel des noms chez l'enfant. Synergies Pays Scandinaves; Sylvains les Moulins. URL : <https://www.gerflint.fr/Base/Paysscandinaves5/christelle.pdf>
93. Ludovic Tanguy, Josette Rebeyrolle. Les titres des publications scientifiques en français : fouille de texte pour le repérage de schémas lexico-syntaxiques. *Le Français Moderne - Revue de linguistique Française, CILF (conseil international de la langue française)*, 2020, 2020 (1). fahal-02867968f
94. Martin Stegu, « Linguistique populaire, language awareness, linguistique appliquée : interrelations et transitions », *Pratiques* [En ligne], 139-140 | 2008, mis en ligne le 15 décembre 2008, consulté le 02 décembre 2021. URL :

<http://journals.openedition.org/pratiques/1193> ; DOI :

<https://doi.org/10.4000/pratiques.1193>

95. Mise en jeux de la grammaire. DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/1c5180c0ab794c9ab5cad9f96a7cfddb>
96. Monique DE MATTIA-VIVIÈS, « Entrer dans la langue ou dans les langues : de la langue maternelle à la langue « mat-rangère » », *E-rea* [En ligne], 16.1 | 2018, mis en ligne le 15 décembre 2018, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/erea/6502> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/erea.6502>
97. Non-correspondance entre le passé composé français et le passé imperfectif polonais : contexte de l'adverbe toujours. Synergies Pologne. URL : <https://nowakowska.up.krakow.pl/wp-content/uploads/sites/15/2021/01/2005-Synergie-Pologne-2.pdf>
98. Pascale Lefrançois, « Évolution de la conception du pluriel des noms, des adjectifs et des verbes chez les élèves du primaire », *Repères* [En ligne], 39 | 2009, mis en ligne le 15 juin 2015, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/reperes/846> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/reperes.846>
99. Patricia Cabredo Hofherr, « Les séquences déterminant défini + adjectif en français et en espagnol : une comparaison », *Recherches linguistiques de Vincennes* [En ligne], 34 | 2005, mis en ligne le 22 décembre 2006, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/rlv/1351> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/rlv.1351>
100. Patricia Cabredo Hofherr, « Les pronoms impersonnels humains : syntaxe et interprétation », *Modèles linguistiques* [En ligne], 57 | 2008, mis en ligne le 14 mars 2013, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/ml/321> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/ml.321>
101. Pierre Jalenques, « Le passif en français et les lacunes distributionnelles des verbes », *Corela* [En ligne], 13-1 | 2015, mis en ligne le , consulté le 02

- décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/corela/4015> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/corela.4015>
102. Pour une formation active des enseignants de Français Langue Étrangère et Seconde en formation initiale et continue : lier l'oral et l'écrit en didactique de la grammaire. DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/861ef12ddc9a4c4f937155bcb2d0e99a>
103. Public migrant et didactique des langues : pour un renouveau de la recherche et un renouvellement des pratiques. DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/6dbb96b45e0b4a33b67b283cf3e69e1e>
104. Raymond Renard, « Dégâts linguistiques collatéraux du français à Istanbul », *Documents pour l'histoire du français langue étrangère ou seconde* [En ligne], 38/39 | 2007, mis en ligne le 14 décembre 2010, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/dhfles/362> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/dhfles.362>
105. Réviser les manuels pédagogiques et les référen- tiels à la lumière des corpus écrits : le cas des locutions à verbe support pour les apprenants de français langue étrangère des niveaux A1 et A2. DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/c01ae06e396c413cb952d9567c3506a1>
106. Se former à la grammaire en français langue étrangère. Quelques réflexions. DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/00d05e6684584d638b1ffa38319e28b4>
107. Sofia Stratilaki et Mariana Bono, « Parcours d'apprentissage des apprenants des troisièmes langues : dynamiques des répertoires plurilingues en construction », *Recherches en didactique des langues et des cultures* [En ligne], 2 | 2006, mis en ligne le 06 décembre 2006, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/rdlc/4790> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/rdlc.4790>
108. Sophie Van Laer, « L'intensification de l'adjectif en latin : le cas des préfixes *per-* et *prae-* », *Pallas* [En ligne], 103 | 2017, mis en ligne le 04 avril 2019, consulté le 02 décembre 2021. URL :

<http://journals.openedition.org/pallas/4089> ; DOI :

<https://doi.org/10.4000/pallas.4089>

109. Une approche de l'interculturel dans l'enseignement/apprentissage du français langue étrangère. DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/d90d8a0fdc684e33b1f3674d7a927e87>
110. Une erreur peut en cacher une autre : les apprenants chinois du français L2 face aux problèmes de la morphologie écrite du genre. DOAJ. URL : <https://doaj.org/article/c2493b7e58324298a0e95b788437c03f>
111. Vers la poétique du récit: les enjeux de la narratologie linguistique. MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology. URL : <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/223259>
112. Yvon Rolland, « Apprentissage phonologique dans une approche didactique plurilingue », *Recherches en didactique des langues et des cultures* [En ligne], 10-1 | 2013, mis en ligne le 07 janvier 2013, consulté le 02 décembre 2021. URL : <http://journals.openedition.org/rdlc/1497> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/rdlc.1497>

ДОДАТКИ

Додаток А

Структура процесу пізнання:

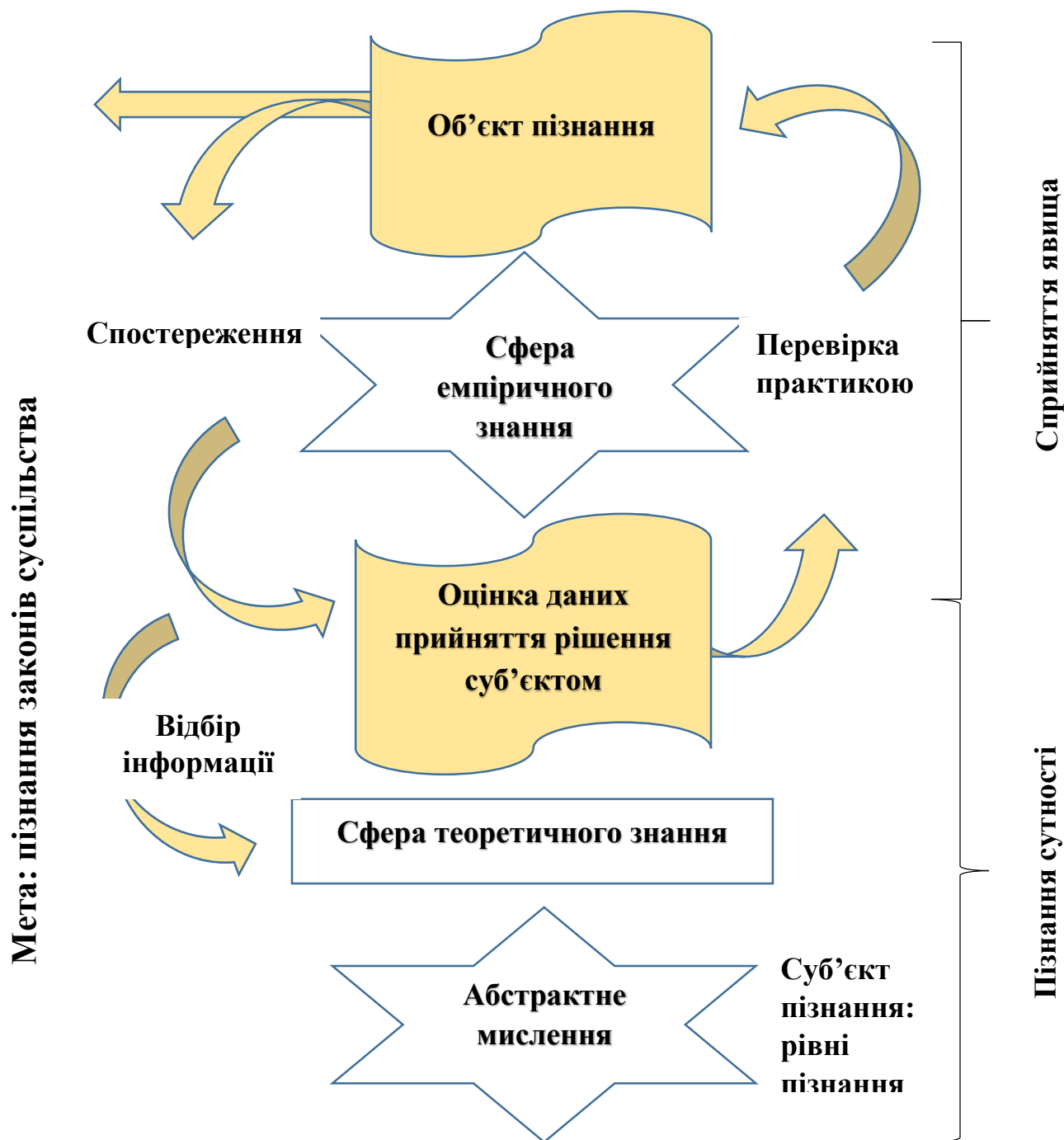

Рис. 1.1. [22, с.12];

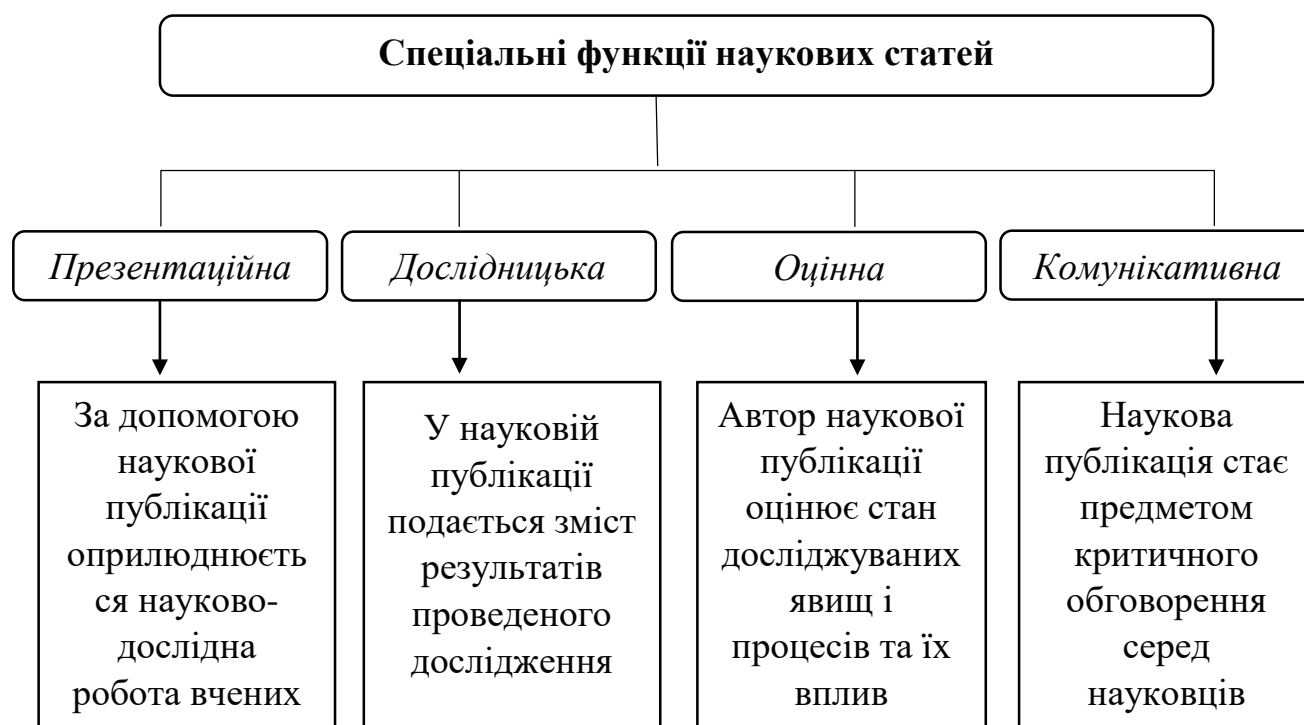
Додаток Б

Форми звітності та впровадження результатів дослідження

Мабл. 2.1. [30, с. 147];

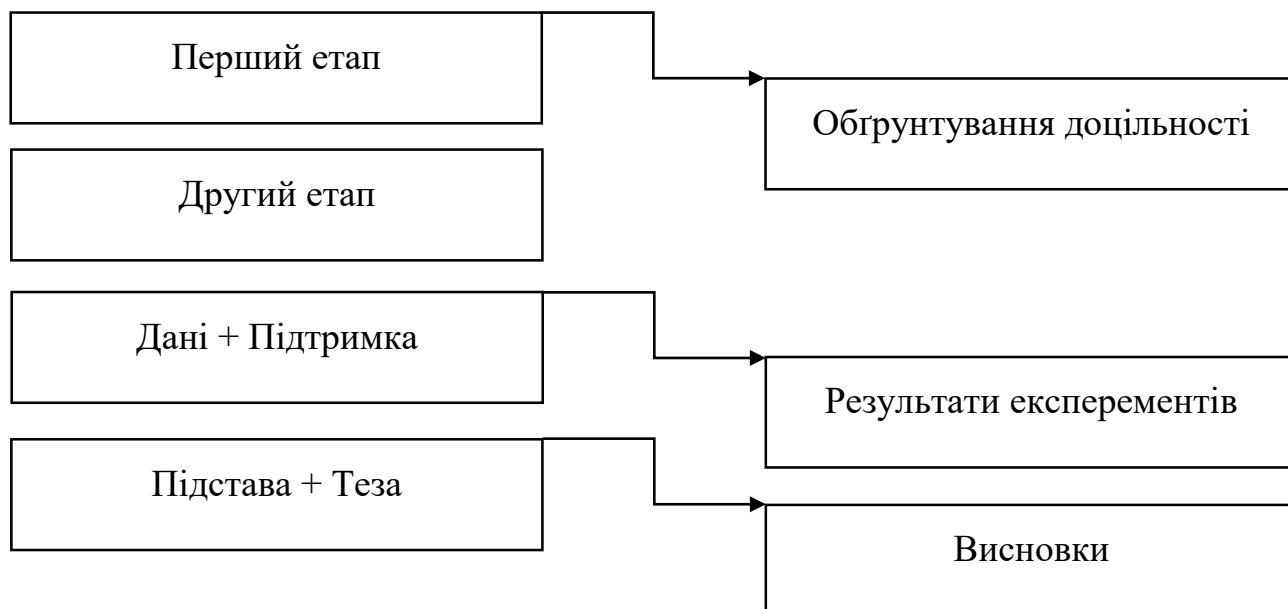
Додаток В
Спеціальні функції наукових статей:

Табл. 2.2. [24, с. 81];

Додаток Г
Етапи аргументації наукової статті

Табл. 2.3. [42, с 270];

Додаток Г

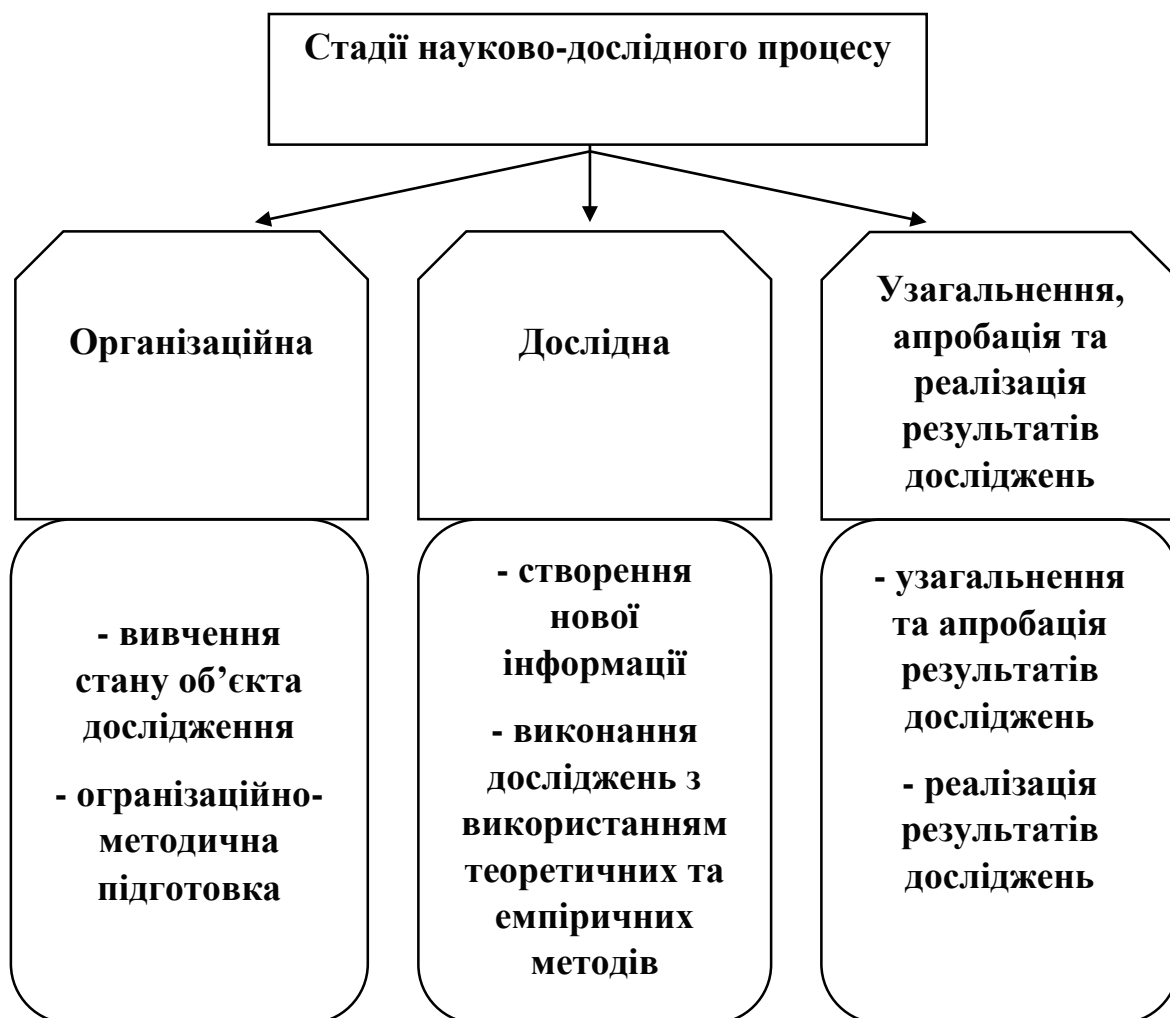

Рис. 2.4. [38];

Додаток Д
Структура основних форм наукових публікацій:

Структурні елементи	Доповідь	Тези	Наукова стаття	Монографія	Науковий звіт
Реферат					+
Інтродукція	+		+	+	+
Методика дослідження			+		+
Основні результати	+	+	+	+	+
Висновки та пропозиції	+	+	+	+	+
Підсумок				+	+
Список літератури			+	+	+
Додатки				+	+

Рис. 2.5. [25, с.142];

Додаток Е

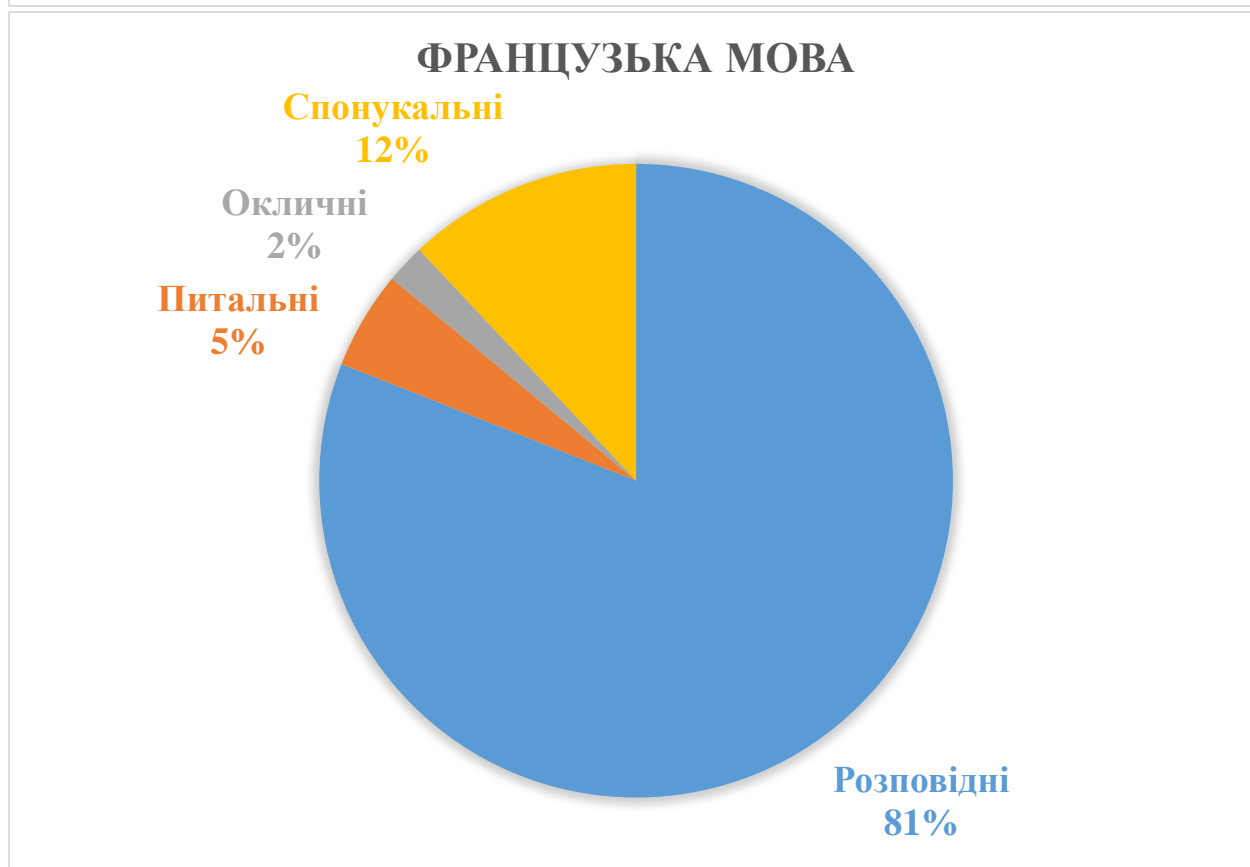
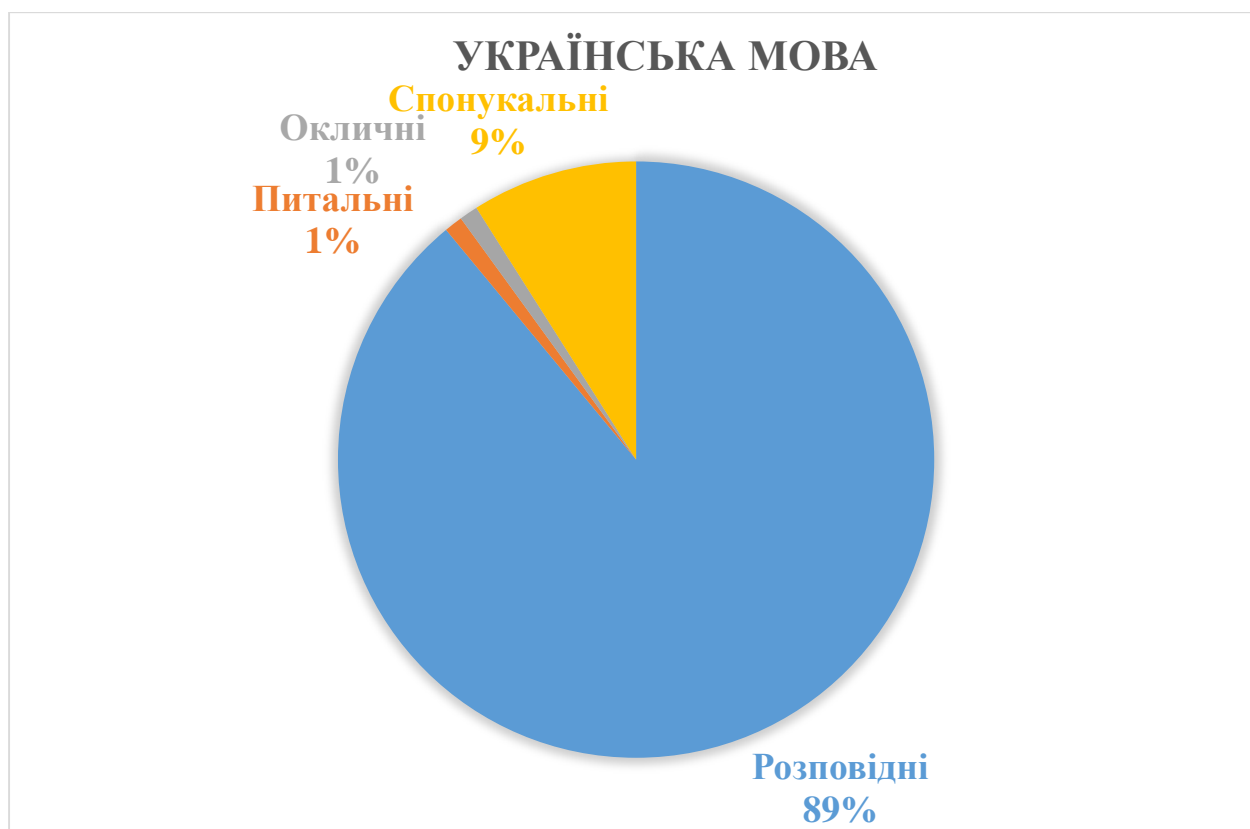
Риторичні відношення між тематичними блоками у вступному розділі:

1 Тематичний блок	2 Тематичний блок	Риторичні відношення між блоками
Опис проблеми	Мета дослідження	Обґрунтування Розв'язання Ціль
Актуальний стан справ у галузі	Тема дослідження	Фон
Опис методів розв'язання даної проблеми	Недоліки методів розв'язання даної проблеми	Поступка
Недоліки методів розв'язання даної проблеми	Метод розв'язання даної проблеми, запропонований автором даної статті	Обґрунтування Розв'язання Ціль

Рис. 2.6. [35].

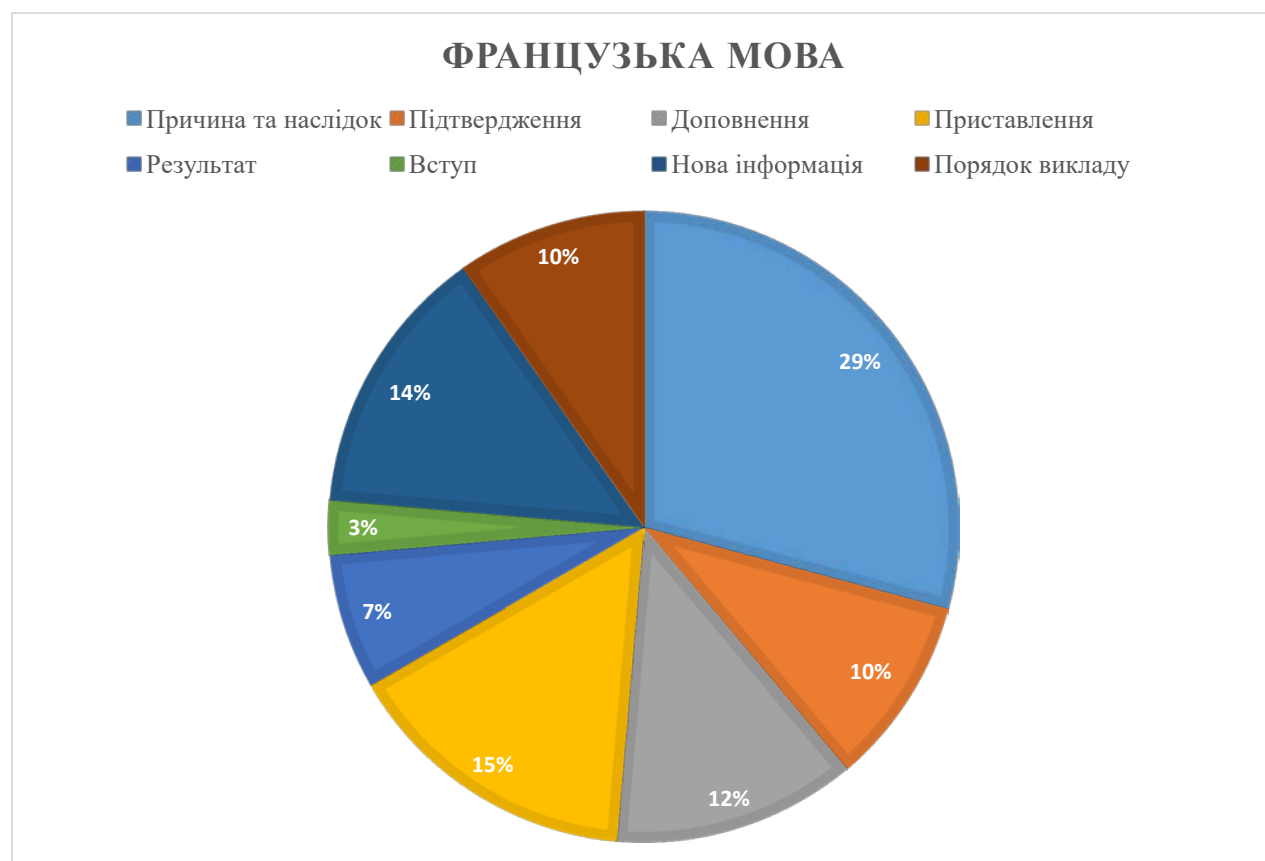
Додатак Є

Кількісний аналіз речень за метою висловлювання:

Додаток Ж

Кількісний аналіз конекторів:

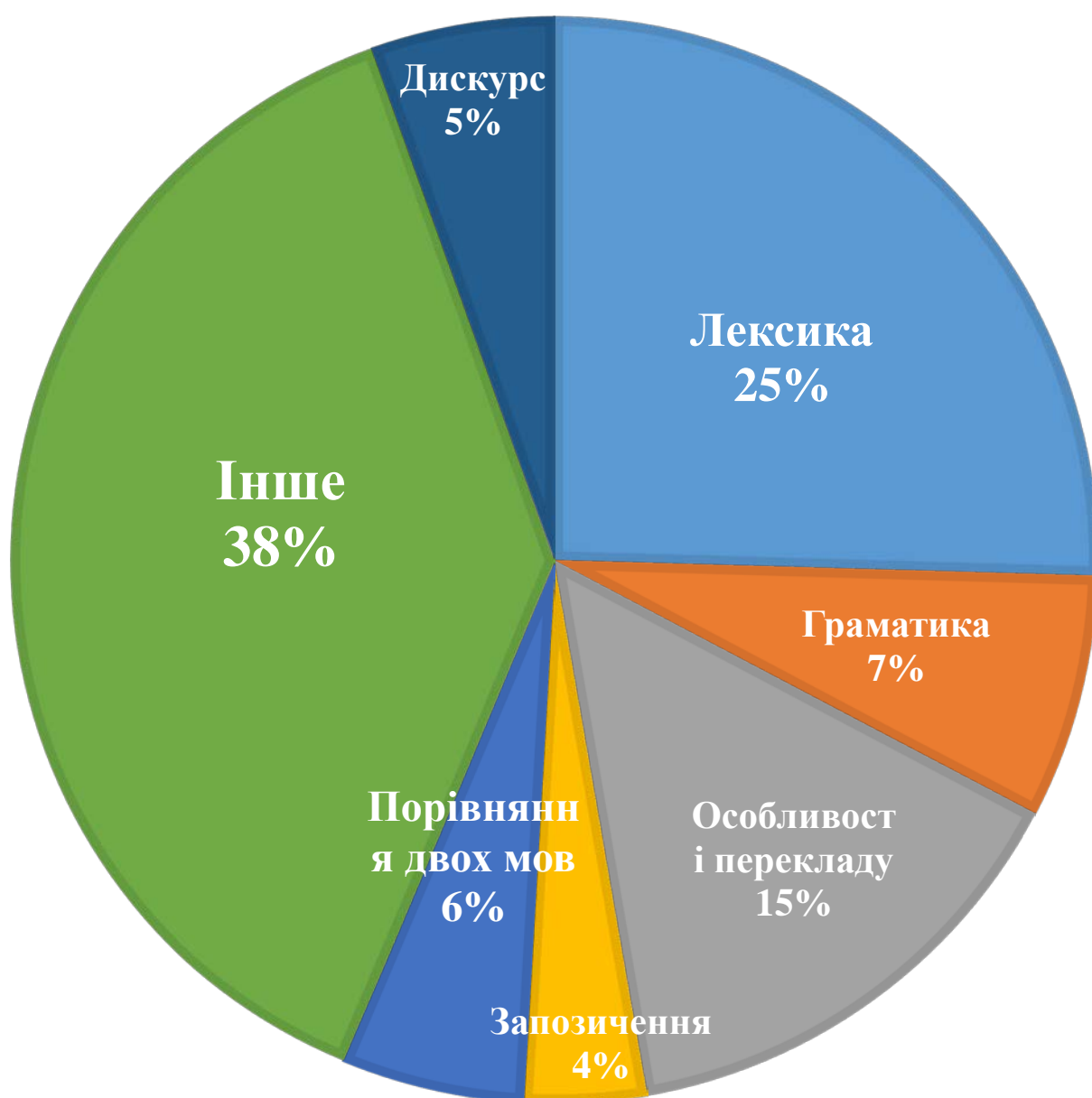

Додаток 3

Кількісний аналіз проблем, які висвітлюються в текстах наукових статей:

УКРАЇНСЬКА МОВА

- Лексика
- Особливості перекладу
- Порівняння двох мов
- Дискурс
- Граматика
- Запозичення
- Інше

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

- Лексика
- Граматика
- Викладання, освіта
- Запозичення
- Порівняння двох мов
- Інше
- Дискурс

